

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארת שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו"ד לפניו לעולמי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי ירושלמי תוספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת בלק תשפ"ב

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

**4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
718.384.1652**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563**

היכל הקודש

מאנסי

**32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551**

היכל הקודש

בני ברק

**רחוב הבעל שם טוב 7
052.760.5715**

היכל הקודש

וויליאמסבורג

**27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299**

היכל הקודש

בלומינגטאון

**24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804**

היכל הקודש

ירושלים

**רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150**

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

כתובות. בתולה שגת - פרק ראשון דף ד עמוד א - מותר מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" תוספות

1 **בוועל** בעלת מצוה ופרש - קודם שקבר המת. לא לומר שנקב - לא. כדאמרין
2 בסמוך: וברים של צינעא נהו. ודיק לה מוקינן כל אוןן דמיס הוא ישן בין
3 האנשים נר. מידה, מרישא דהובא אל וזה מנע למוקד דדוקא שבחמת עליו הוא דשרי
4 בעלת מצוה. דמיני לדחויי. דבעל בעלת מצוה - היינו אפילו לאתר של אבילות.
5 אבל קשה לרבינו שמשון בן אברהם: אמאי לא

6 זייק מקרינן? ופרש"י, מצלל דנהוה דברים של
7 צינעא, ומדלא חזיר אל בעל מצוה מצוה דוקא
8 ואומר רבינו יצחק: דהוה מנע למוקד שמשון פרש
9 דם בתולים. כדאמרין בפרק "יתוסת" (נהד
10 ה.ס.ה.) אבל מרזא ישן בין האנשים זייק שפיר
11 דהוי משום אבילות. דאי משום נדה, כיון דבעל
12 - אשתו ישנה עמו. כדאמר רב יוסף בסמוך. ועוד
13 דכל אוןן דמיס משמע דבבולו ויהו דודי וואמריין
14 דהיינו משום אבילות. והשתא מקילין טפי
15 באינות דאורייתא מנאבילות דרבינו, מדיי דהוה
16 אנעילתא סמל ועשיפת דראש הפיכת המטה.
17 **בעילת** מצוה - קרי לה בעלת מצוה משום
18 דרבינו יבי בעילך עושך? וואמריין
19 (סנהדרין כג.ב.) אין אשה כרותה ברת אלל למי
20 שעשה אותה כלי. ועל ידי כך מידבק בה, ובאין
21 לידו פריה ורביה. ולחכי קרי לה לבעלה ראשונה
22 בעלת מצוה.

23 **אבל** איפכא לא - והוא דדין אם אבילות
24 ממתת עשאר קרובים. תימיה דאמר בריב
25 שלישי רומעד קטן (ג.א.ג.) מותא אשתו - אסור
26 לה בעל שיעבור שלשה גלמים, ואם אין לה בנים
27 - מותר לישא לאתרו משום פריה ורביה. הנהיה
28 לה בנים טעמם - מותר לישא לאתרו. משום
29 פריסתה. דהובא אבל איפכא אל, ומשמע
30 דבאן לה בנים עסקין, ומקראמר דליכא טרחה
31 דלא לה משמע דבביתו איירי ושו לומר: ודלאותו
32 לא דוקא, אלא כלבונו מותר לאתרו שבעת
33 ומיהו. לבעל אסור עד לאתרו שלשים כדמוכא
34 בתר גבינו במשעת שמעתא אשתו של יוסף הובן.
35 ואמר לאתרוה בבית הקברות: יאי ופרסי בני
36 אחותך. ואף על פי לא בא עליה עד שנת
37 מרובה, נמי זמן מרובה - שלישים יום. כמכלל
38 דכנסה תוך שלישים. ותוך שבעה ודאי אסור.
39 כדמוכא הנא. ומה שאמר לה בבית הקברות אל
40 הדה זח כניסה אלל שידוכו בעלמא. ונראה
41 לרבינו יצחק: ודדאי אשתו ישן לה בנים עסקים
42 מותר לישא תוך שלישים כדמוכא בעבורא
43 דהיינו: אסור לישא עד לאתרו שלישים. כיון שאין יכול לבעל תוך שלישים. וכן משמע במסכת שמחות (פרק ו. דתינאי: כמה דברים אמרין לישא
44 לו בנים דגולים. אבל אין לו בנים או שיש לו בנים קטנים - מותר לישא אתרתי לאתר שלישים. משמע דאסור אפילו לישא תוך שלישים. ואף על גב דרש לו בנים קטנים מותר לישא אתר
45 שלישים - ככל מוקד נקט אדר שלשים משום אן לו בנים. ורבינו הם רוצה לומר: דבאן לו בנים - אפילו לבעל שריו תוך שלשים אתר שבעת. משום פריה ורביה. והדאי דשמחתא אינה
46 מתיישבת בפירושו. ונראה דרביש לו בנים קטנים שריו לישא. ואפילו אם היא נמי אבילה - מפני שמפרסתה בניו. ואף על פי שאפשר באותרו. כדמוכא בעבורא דיוסף הובן שדחתה אבילה
47 מאתרוה. ומיהו, אין כל כך ראיא, דשטמנ אשאי תרופה לפי שדא תרופה אל אסור לאתרוה יתור מאתרו. ואף על גב דהתן בפרק "החולץ" (בבבא.מ.א.) כל תנשם ויתאסור ויתאסור ויתאסור, מפני
48 האיבול, ולא מפליג מדי, משמע שאסורה אפילו למי שיש לו בנים קטנים כשהיא אבילה - התם משום דבלאו הכי אסורה, דרבייהא לדמותן שלשה חדשים משום דבהנה. ואומר רבינו תם:
49 דאפילו כוון אמאי אביו יכול לבטוס אתר שלישים. והא אמרין בעבור קטן (ג.ב.ב.) על כל המתים בנסת לבית המטות ויתור שלישים, על אביו ועל אמו ארבע עשר חומש - הנה מילי
50 בשאר שמחות. אבל לישא אשתו שדא מותר ויתור - מותר, ואפילו אם לו בנים. משום שגאמר (קולתא יא.) "בבכר וער (אתו) דער לרעב אל תנחדי". ודבאי ראיא מותרניא התם כל שלישים
51 יום לנישואין, ולא מפליג בין אביו ואמו לישאר קרובים - משמע דבבולו לאתר שלישים מותר. והרב רבינו יוסף הובא ראיא לדריבוי. דהתן במסכת שמחות (פרק ט.) בדדיאי: על כל המתים
52 אסור לילך לבית המטותה עד ששלישין יום, ועל אביו ועל אמו על שנים עשר חוש. אלא אם כן הנהו של מצוה. אלמא שבר כל משעה של מצוה. ורצח קרין ויהו קאי נמי
53 אירשא. והי אדר תוך שלישים יום. **בגון** מותא מסתיא - עימה רב הסוד מאי דחוקה לאוקומי מנת על גבי בשרו נוקמה בפייה. ואף על פי שלא נתן מים על גבי בשרו ויהו לומר:
54 משהו ודנאה ויהו אלר חסדא לאוקומי ברוב חסדא. הובי קאמר: בגון מתי מסתיא ורוב עיינות. ומשהו הכי נקט נמי במהותא דרבינו יוחנן: "זנות מים על גבי בשר", משום דאיראי
55 ברוב עיינות. **מטיילי** ליה לרבי יוחנן ב' - מועד ונתן משעה אוןן בכל מקום. כדדיאי דתינאי בפרק קנא דתומע קטן (ג.ו.) חתן שערלו בו נגע - ותנמן על שבעה ימי המשתה לו האצטלותו
56 ולכסותו. וכן ברגל ותנמן לו ביום ימות הרגל. **אבל** דברים של צינעא נהו - פירושו: חובה לעשותן. ולא רשות. ומדמיית סיעתא מן בהיריאתו. והא אמר. רב ושמואל. דאמרין בפרק
57 בתרא דומעד קטן (נד.א.) דחמישית גזעיה בשבת של שבעה ימי אבילות רשות. קושית לזו ברייתא דהובא ואין סברא חלקת בין מנעול מצוה. ומקילין בשבת כפי. אלא נראה לרבינו יצחק
58 דרב ושמואל מפליג בין חתן למועד ושבת. אבל קשה דכל אוןן דמיס הוא ישן בין האנשים - משמע אפילו כשבתו ופסקו הלכות גזעיה כרבי יוחנן. ופירושה: אף על גב דקיימתין כל כרברי
59 דמיקיל אבל - דמיני מתי בונאי, אבל באמוראי. אבל ואומר רבינו יצחק: ודדאי נראה דהלכה כרבי יוחנן, מדאמר התלמודה חבא מסייע ליה לרבי יוחנן.

1 ופרש - וקברו את המת. ומי, רכין דהלה עליו חתונה - היא לבידה ברנל ולא אתאי
2 אבילות חזיאל. ונהוה שבעת ימי המשתה כו. וכל אוןן חייבים - של מיל המשתה ושל
3 אבילות. הוא ישן ב' - ואין מותרין לו עם זה. שטמי יבעל, ואבל אסור בתשמיש
4 המטה, כדליפתין ביאלו גולגולין? (מועד קטן טו.א.) אבל בשבעת ימי המשתה שרין כרגל
5 נהוה הוא אבילות של רבי צינעא. דהיינו אסור

6 **ובועל בעילת מצוה ופרש**, ונהוה שבעת ימי המשתה,
7 ואחר כך נהוה שבעת ימי אבילות. וכל אוןן חייבים
8 הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים. ואין
9 מוגעין תכשמיין מן הפלה כל שלשים יום. ודוקא
10 אביו ונתן חתן או אמה של פלה, דליכא אינשה
11 קשרה לזו, אבל איפכא - לא. אמר רפרם בר פפא
12 אמר רב חסדא: לא שנו אלא שנתן מים על גבי
13 קשר. אבל לא נתן מים על גבי קשר - מוקדן אמר
14 רבא: ובקרה, אף על פי שנתן מים על גבי קשר
15 - מוקדן אמר רב פפא: ובקרה, אף על פי שלא
16 נתן מים על גבי קשר - לא מוקדן. ואלא, דרב
17 חסדא הויי משבחת? לה? אמר רב תיבא: גנן מותא
18 מחסדיא, דמסקא מוקדן ומסקא מוקדן. תניא מותא
19 דרב חסדא: הרי ששה פתו אפיהו ומכחו במטה
20 ויזנו מזוג, ונתן מים על גבי קשר, ומות אביו של
21 חתן או אמה של פלה - מבינשין את המת לתרד
22 ואת חתנתו ואת הפלה לחופה, ובעל בעילת מצוה
23 ופרש, ונהוה שבעת ימי המשתה. ואחר כך נהוה
24 שבעת ימי אבילות. וכל אוןן חייבים הוא ישן בין
25 האנשים ואשתו ישנה בין הנשים. וכן מי שפירסה
26 אשתו נדה - הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין
27 הנשים. ואין מוגעין תכשמיין מן הפלה כל שלשים
28 יום. בין כך ובין כך לא יבעול לא קשרה ואלא
29 במוציא שבת. אמר רב: הוא ישן בין האנשים והיא
30 הכי

31 **ישנה בין הנשים. מסייע ליה לרבי יוחנן.** דאמר רבי יוחנן: אף על פי שאמרין אין אבילות
32 במועד - אבל דברים של צינעא נהוה. דרש רב יוסף בריה דרבא: דרבא: לא שנו
33 אלא שאלי פעה, אבל פעה - אשתו ישנה עמו. והיא תבא, דבעל עסקין? ויתני: היא
34 בין אבילות ויהי ישנה בין הנשים? מי קאמר - ויהי אבילות ויהי ישנה בין הנשים? ויתני: היא

הצעת המטה - נראה לרבינו יצחק ההצעת המטה דהכא היינו פריסת סדינין. שהוא דבר של חיבה. אבל הצעת כפרס ומסאות. שאין דברים של חיבה - שיר לנדה.

הביא רבינו מדרגן בפרק "אף על פי" (כתובות ט"ב.) בהנייה לו שלש שפחות - אינה מנעת לו המטה ואינה עושה חבוב. ארבע - יושבת בקרתא. ואמרין בגמרא: אף על פי שאמר ארבע יושבת בקרתא - אבל מוחת

לו כוס, ומנעת לו המטה. ומרחצת לו פניו וירוי ורוליו. פירש בקמטוס: דאז התאט שלש אינה מנעת לו המטה - היינו הצעת כרס וכתותו. דרבי דרב שר טורח. אבל מנעת לו המטה - היינו פריסת סדין ולברין, דמייל דחיבני ניתו שתיבב עליו, ואין בו טורח. וההיא הצעה של חיבה ביחוד דרדקא אמור. וכן משמע. דמכריכה ביהדי מוסת סוד הרחצת פניו ידיו ורגליו כל יום.

מיהו: ליתיה דלא גיסי משמעא אלא: ואינה מנעת המטה, ולא גרסינן לוי ובגמרא גרסינן לוי - אין ראייה משם שיהו ידיו גונוי הצעה. ומתניחין איירי בהצעת שאר משות. ובגמרא איירי בהצעת מטה למעלה לבדו.

פוקסת פירש הקנטוס: מניבת שרק על פניה. ואין קנהי. דאמר בפרק שם לקמן (הא.) לא שרק ולא פירכוס. משמע דהרי מילי ניתו. דפוקסת פוקסת - היינו פירכוס בדמיונן בסמורן. כי קנהי - אביול ואפירטוס ובשילוי "ומצניע" (שבת ג"ה.) קנהי: פוקסת ומעברת שרק על פניה. ולקמן בפרק שם פירש הקנטוס: פירכוס - קליעת שער. וקשה לרבינו יצחק: דבשילוי "ומצניע" נשם ג"ה.) קנהי גדולה ופוקסת אלא נראה אדמד מתקנין גיסי הוא.

ומי שאני בין אבילות ידיה לאבילות ידיו - קנהי דבאלא מילתא דרב איתו דהי מניו למפריך ברייתא אהרדו! ויש לומר דאי לאו דהא מילתא דרב יוסף הוה פלוגטין בין שעת חפס ולשלא בשעת חופס. דבשעת חופס - יצרו חופסו אף על גב דבעל אבל לרב יוסף אלא מינו פלוגי בהי, דהא בעבל חשיב ליה כשהוא שונה, דאפילו בשעת חופס אשתו ישנה עמו גנדה ובאבילות ידיה, ואפילו הכי באבילות ידיה קנהי: והוא שיש בין האנשים, ולרבי פריך שפיר. לרבינו משמון בן אבהם נראה דאי לאו דרב יוסף - לא הוה קשה מידי. דעמו ונמה קנהי ברייתא - לא עמו כשהוא אלא עמה בבית. אבל לרב יוסף פוקסת אבילות ידיו אשתו ישנה עמו - אם בן את דקנהי ונמה קנהי היינו עמה כשהוא. דומיא דהכא באבילות ידיה דהי עמו כשהוא. והוא דנשני תני באבילות ידיה דהוא ישן - דעמיה, ומשני: לא עמו בבית. דבאמר ליה רב כו.

עד שיתם הגולל - כגמרא מקומות פירש רש"י גדולל הוא כסיס ארון, והופק קרישם שבצידי הארון. ונקיף דופק על שם שהגולל דופק עליו. וכעין זה פירש בערוך. וקשה לרבינו דהא דאמר בפרק "מי ששח" (ברכות ט"ג.) גדוללן היינו על גבי אריות. ואין היו גדוללן; והלא הגולל והדופק שגמא באהל. כדאמרין ביהושע הירובי (תולין ב"ב.) ועוד, דבפרק "כמה מקשה" (שם ע"ב.) דרשי: "על פי שהיה" - לרבות גולל דופק. ולפירוש הקנטוס הוא ארון אטו על שם שהיה דאמר דרב רבני דוד מנציבורא כי פירש רש"י (דרשו) לרבות גולל דופק שפירש ר'אל מוכרין מעל פי שהיה דופק אלא כשפירש, אבל בעד שהוה טמון - אף אבן קרקע. ולא משמא באהל. והשתא אתי בני שפיר הדייא מרדלינן היינו על גבי אריות. ועוד ש פירששם: אף על גב דגולל שגמא באהל - מכל מקום יכולין לילע ולטמאות עצמם בגולל. ורתיא מבססת שמותא (פק רביעי) כל טמאה שאין נזיר מגולל עליה - און כן מחדר עליה. ואמר רבתי חב: דמשושתא. והא רביעה דם אין נזיר מגולל עליה. כותנן בנייר (ג"ה.) וכן מוזכר עליה. ועוד הקשה: דאמר רבתי בעירובין (ט"ב.) על דבר שיש בו ארן חיים און עניש כמנון לא גולל לקבר בו, ולפירוש הקנטוס ובי דרך לעשות סוכא ארון מגולל חייס ויש לומר אף על גב דאן דרך לעשות דאון ארון מגולל חיים - מכל מקום כגמא דברים אשכחן רלא שכיח. ומיירי בתן דתמולו לדרוש ולקב שבו. כדאמרין בפרק "דמקשה" (תולין א.) כלעתי ולידוהי ודחציטו והבנחוטו והקיתא ויטא סמליו מהו? והדיקן שב רומינן ויטא מהו לוח מהו? אף על פי שלא יבא לעולם. ורבינו עמו מפרשי: וגריל היינו מצבה. שהיא אבן גדולה. ולשון גולל שייך על האבן, כדמתיב: "וגוללו את האבן" (בראשית כ"ט.) ודוקמן ון שתי אבנים, אלא לראשה ואתו לרגלה של מצבה. ופעמים כגמא מצבת ממונת מעבידן שם כדמא או דבר אחר לשימן. ובהדיא מוכחתי' לא היה שם מצבה. וממנת דמת לא הוה יטמאין, דרוב ארונות יש בהן פתח ופתח. וכל הקשה לרבי יודישע מאימת חל אבילות כשאין שם מצבה, דיש לומר דכי מהדידי אפייהו דקוברין, כדאמרין במעוד נטן (ב"ב.) ודנוו לוי אולי בתר שכבא מכו מהדידי אפייהו. וקשה לרבינו יצחק על פירוש רבתי חב: והתיא בחוספתא דאדלותא פריק רביעי אמר רבי יודישע שתי אבנים גדולות

הכי קאמר בו' - כלומר, כי קאמר יוכן' - אחא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים קאמר, ולשלים דך בשלא בעל קאי. קילא ליה - לעבור עליה מנדה. דאבילות לא מהימנת ליה ואנדה מהימנת ליה. מלאכות שהאשה עושה לבעלה - לקמן תני לוח בפרק "אף על פי". חזין סמנית חבוס - לחוששלו. ול' והצעת המטה ורחיצת בני' - שדוך קרוב וחיבה חב, וכן לאו ידיו הרגל דבר. אין אדם רשאי לכוף את אשתו - מימי אבילה, כשמות באיזה הוא אמה. פוקסת - מנצבת שרק על פניה. מוחת לו - ולא חיישנן להרגל דבר. אלמא: אבילות חמירא ליה. כאן באבילות ידיוהי - לעולם אבילות קילא ליה מנדה. והני מתניא חבוי מרתיקו. דא דקנהי לעיל הוא ישן בין האנשים בו' - באבילות ידיה. ודך דקנהי מוחת לו כו' - באבילות ידיוהי קאי. דקנהי: אין אדם רשאי לכוף בו'. אלמא באבילות ידיו קיימין, שאינה רוצה למחול ולפסק. והיני טעמא דמוחת. דאם יתיביר יצרו עליו. כיון דאבילות ידיוהי הוא - אינה משומעת לו. והא אביו של חתן כו' - אלמא באבילות ידיוהי נמי אמרינן תנא דליעל. כי קנהי - אמה של כלה כו'. שאטרא. א' מנכסיס ונתן לחודר'. אבל ידיוהי ישן בין האנשים" - באבילות דקנהי. ונתנת עמו אבילות - אלמא מרלא קנהי באבילות ידיוהי ישן בין האנשים - עמו מינה חמיר ליה, ולא שני לך. תני באבילות ידיה דהוא ישן כו'. הכי רסיקו. והא עמו קנהי מאי לא עמו כגמא - אלמא באבילות ידיה נמי מהימן. על עמו בבית - וטעמא לאו משום דהומדנן נטק לה. אלא לאשמוענין דאין אבילותו מוטל עליה אלא בעניו משום כבודו. וכן הוא און אבילותו מוטל עליו אלא באבילות חבוס. תיבא ר' רב לחייא בריה - כשמות חמיה באפה נהוג באבילות כו'. פלוגתא דרבי אליעזר ורבי יודישע במעוד נטן. גולל - זהו כסוי של ארון המת. משום

הכי קאמר: וכן מי שפירקה אשתו נדה ולא יבעל - הוא ישן בין האנשים, ואשתו ישנה בין הנשים. למימורי אבילות קילא ליה מנדה. והתאמר רבי יצחק בר הנינא אמר רב הונא: כל מלאכות שאשה עושה לבעלה, נדה עושה לבעלה, חזין ממונית הפוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו. ואלו נבי אבילות תניא: אף על פי שאמר: אין אדם רשאי לכוף את אשתו להיות מוחלת ורחיצת פניו ידיו ורגליו לא קשיא, כאן באבילות אמרו: מוחת לו הפוס, ויצעת לו המטה, ומרחצת פניו ידיו ורגליו לא קשיא, כאן באבילות ידיוהי, כאן באבילות ידיה. והא אביו של חתן או אמה של בלע קנהי? כי קנהי - א' שאני בין אבילות ידיה לאבילות ידיה? והתינא: מי שמת חמו או מוחתו אינו יכול לכוף את אשתו להיות מוחלת ולרחיצת פוקסת, אלא בופה מפתו (וזהו עקה אבילות. וכן היא שמת חמיה או המותרת אינה רשאה להיות מוחלת ולרחיצת פוקסת, אלא בופה מפתה וזהו עמו אבילות! תני באבילות ידיה: הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים. הא "וכן" קנהי? כי קנהי - אביול ואפירטוס. והא "עמו" קנהי, מאי לאו עמו כמפוקס? לא, עמו בבית. ובראמר ליה רב לחייא בריה: באפה - נהוג אבילותא, דלא באפה - לא תנהוג אבילותא. רב איש אמר: מי קנהימית אבילותא דדקא לאבילותא דעלקמא? אבילותא דעלקמא - חמיר, ולא אתי לולולי ביה. אבילות דהכא, פין דאקילו רבנן - אתי לולולי ביה. מאי קולא? אילמא קנהי בעול בעילת מצוה ופירש - התם משום דלא חלו עליו אבילותא, אי לרבי אליעזר - עד שיצא מפתח הכני, אי לרבי יהושע - עד שיקפה הגולל! אלא דקנהי: נהוג שבעת ימי המשתה, ואחר כך נהוג שבעת ימי אבילות. אמר מר: בין כך ובין כך לא יבעול לא עקרב שבת ולא כמפוקסא שבת. בשלמא עקרב שבת - משום הכפרה, אלא כמפוקסא שבת אמאי לא? אמר רבי יודא: משום

שיתם הגולל - כגמרא מקומות פירש רש"י גדולל הוא כסיס ארון, והופק קרישם שבצידי הארון. ונקיף דופק על שם שהגולל דופק עליו. וכעין זה פירש בערוך. וקשה לרבינו דהא דאמר בפרק "מי ששח" (ברכות ט"ג.) גדוללן היינו על גבי אריות. ואין היו גדוללן; והלא הגולל והדופק שגמא באהל. כדאמרין ביהושע הירובי (תולין ב"ב.) ועוד, דבפרק "כמה מקשה" (שם ע"ב.) דרשי: "על פי שהיה" - לרבות גולל דופק. ולפירוש הקנטוס הוא ארון אטו על שם שהיה דאמר דרב רבני דוד מנציבורא כי פירש רש"י (דרשו) לרבות גולל דופק שפירש ר'אל מוכרין מעל פי שהיה דופק אלא כשפירש, אבל בעד שהוה טמון - אף אבן קרקע. ולא משמא באהל. והשתא אתי בני שפיר הדייא מרדלינן היינו על גבי אריות. ועוד ש פירששם: אף על גב דגולל שגמא באהל - מכל מקום יכולין לילע ולטמאות עצמם בגולל. ורתיא מבססת שמותא (פק רביעי) כל טמאה שאין נזיר מגולל עליה - און כן מחדר עליה. ואמר רבתי חב: דמשושתא. והא רביעה דם אין נזיר מגולל עליה. כותנן בנייר (ג"ה.) וכן מוזכר עליה. ועוד הקשה: דאמר רבתי בעירובין (ט"ב.) על דבר שיש בו ארן חיים און עניש כמנון לא גולל לקבר בו, ולפירוש הקנטוס ובי דרך לעשות סוכא ארון מגולל חייס ויש לומר אף על גב דאן דרך לעשות דאון ארון מגולל חיים - מכל מקום כגמא דברים אשכחן רלא שכיח. ומיירי בתן דתמולו לדרוש ולקב שבו. כדאמרין בפרק "דמקשה" (תולין א.) כלעתי ולידוהי ודחציטו והבנחוטו והקיתא ויטא סמליו מהו? והדיקן שב רומינן ויטא מהו לוח מהו? אף על פי שלא יבא לעולם. ורבינו עמו מפרשי: וגריל היינו מצבה. שהיא אבן גדולה. ולשון גולל שייך על האבן, כדמתיב: "וגוללו את האבן" (בראשית כ"ט.) ודוקמן ון שתי אבנים, אלא לראשה ואתו לרגלה של מצבה. ופעמים כגמא מצבת ממונת מעבידן שם כדמא או דבר אחר לשימן. ובהדיא מוכחתי' לא היה שם מצבה. וממנת דמת לא הוה יטמאין, דרוב ארונות יש בהן פתח ופתח. וכל הקשה לרבי יודישע מאימת חל אבילות כשאין שם מצבה, דיש לומר דכי מהדידי אפייהו דקוברין, כדאמרין במעוד נטן (ב"ב.) ודנוו לוי אולי בתר שכבא מכו מהדידי אפייהו. וקשה לרבינו יצחק על פירוש רבתי חב: והתיא בחוספתא דאדלותא פריק רביעי אמר רבי יודישע שתי אבנים גדולות

עד שיתם הגולל - כגמרא מקומות פירש רש"י גדולל הוא כסיס ארון, והופק קרישם שבצידי הארון. ונקיף דופק על שם שהגולל דופק עליו. וכעין זה פירש בערוך. וקשה לרבינו דהא דאמר בפרק "מי ששח" (ברכות ט"ג.) גדוללן היינו על גבי אריות. ואין היו גדוללן; והלא הגולל והדופק שגמא באהל. כדאמרין ביהושע הירובי (תולין ב"ב.) ועוד, דבפרק "כמה מקשה" (שם ע"ב.) דרשי: "על פי שהיה" - לרבות גולל דופק. ולפירוש הקנטוס הוא ארון אטו על שם שהיה דאמר דרב רבני דוד מנציבורא כי פירש רש"י (דרשו) לרבות גולל דופק שפירש ר'אל מוכרין מעל פי שהיה דופק אלא כשפירש, אבל בעד שהוה טמון - אף אבן קרקע. ולא משמא באהל. והשתא אתי בני שפיר הדייא מרדלינן היינו על גבי אריות. ועוד ש פירששם: אף על גב דגולל שגמא באהל - מכל מקום יכולין לילע ולטמאות עצמם בגולל. ורתיא מבססת שמותא (פק רביעי) כל טמאה שאין נזיר מגולל עליה - און כן מחדר עליה. ואמר רבתי חב: דמשושתא. והא רביעה דם אין נזיר מגולל עליה. כותנן בנייר (ג"ה.) וכן מוזכר עליה. ועוד הקשה: דאמר רבתי בעירובין (ט"ב.) על דבר שיש בו ארן חיים און עניש כמנון לא גולל לקבר בו, ולפירוש הקנטוס ובי דרך לעשות סוכא ארון מגולל חייס ויש לומר אף על גב דאן דרך לעשות דאון ארון מגולל חיים - מכל מקום כגמא דברים אשכחן רלא שכיח. ומיירי בתן דתמולו לדרוש ולקב שבו. כדאמרין בפרק "דמקשה" (תולין א.) כלעתי ולידוהי ודחציטו והבנחוטו והקיתא ויטא סמליו מהו? והדיקן שב רומינן ויטא מהו לוח מהו? אף על פי שלא יבא לעולם. ורבינו עמו מפרשי: וגריל היינו מצבה. שהיא אבן גדולה. ולשון גולל שייך על האבן, כדמתיב: "וגוללו את האבן" (בראשית כ"ט.) ודוקמן ון שתי אבנים, אלא לראשה ואתו לרגלה של מצבה. ופעמים כגמא מצבת ממונת מעבידן שם כדמא או דבר אחר לשימן. ובהדיא מוכחתי' לא היה שם מצבה. וממנת דמת לא הוה יטמאין, דרוב ארונות יש בהן פתח ופתח. וכל הקשה לרבי יודישע מאימת חל אבילות כשאין שם מצבה, דיש לומר דכי מהדידי אפייהו דקוברין, כדאמרין במעוד נטן (ב"ב.) ודנוו לוי אולי בתר שכבא מכו מהדידי אפייהו. וקשה לרבינו יצחק על פירוש רבתי חב: והתיא בחוספתא דאדלותא פריק רביעי אמר רבי יודישע שתי אבנים גדולות

חבנות, בתולה שאת - פרק ראשון דף ה עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (השניולין)" קפא רבתי

משום חבנותו - שאם ביטול למצוא שבת ישעה סעודה בלילה, ויחשוב בשבת מהו צריך להוציא, ובתוכו זכר דברי (שיעה נוה) פסקיהם - מציאות לאור, פיקוח - פשוטקבורמישי בלעו, מציאות - פשוט מלכים ושלטונים, ללמדו אומנות - מעמד הוא, דרכיו (קהלת ט) (דאא דהים עם אשר שאת אבתך" - למדור אומנות שתודה הימנו עם התורה, ואמרינן קידושין (טכא) שאבי חייב

ללמדו אומנות, שאם ישחוק בן עוף - שבת, לנודר מצואי שבת, שהוא טורד וישבת שהוא שבת, שחל להיות בשני בשבת - שריצין לדרכות בסעודה אחר השבת, שהוא ערב יום כפרים, ירח - שריצין לשבת, שאם שחטו בן עוף לנודר סעודה מחר, אית לה רוחא - לשחוט בלילה, שהסעודה איה ענה דלמחר, הא לית לה רוחא, אם לא ימצא בה חולים - לא חישבין שתקדש בעסו בראי פורתא, ונבעלת בחמישי - משתחזק ברביעי ויחנס לל תמישי, ברבא לדימי - פרו רובו ומלאו את המדברין בו (בראשית א), הואיל ונאמרה בו ברכה לאדם - פרו רובו ומלאו את הארץ (שם), עמקא שמש ברכה - אבל מאן דלא קפיד אברכה, משום איקרוי דעתא - לא חישבין שמשוהו אית פורתא, כתיב דאדם קיימא אית - ומיהו, דאשתי לא תשאת בתולה, דבמין חיל - שני בשבת דאשתי דרמי חישבין לאיקרוי, אבל מרביעי עד תמישי - לא חישבין, למחר שמיכין לאושני ויהוי - שאן עמקא למחר אלמנה אלא יום אחו, כדלפטן בפרקין (א), חמישי בשבת - יום חופתו, ורשי בשבת - חתוב באת, אדם כול - למאן דאמר ברכה דאדם עריסא אף או חיבעל בעל, למאן דאמר משום שקדו - נבעלת בחמישי, דהא לא ישיבם לאומנות, גזילים מעשה צדיקים מפקשה ציטרי שמים וארץ - למשום בר קפרא נקט לה, דאורייתא לעיל בגאדה, איי דיי - חדאי יה מקדש מעשה ידי צדיקים ערי, הכי קאמי - חמישי מעשה שקדו מבעשה הצדיקים כתיב, שקרוי מעשה שלום מעשה ידיו של הקדוש ברוך הוא, והכי קאמה מעשה ידיו, והוא מעשה הצדיקים - מניד דרעיק, שהרעיק מניד עליהם בריכות שום צדיקים, שתמללין על הגשמים ומטר יורד, יתד - קבילתי בלעז,

תקנת גנות ישראל, שיתא שמה עמה שלשה ימים: חמישי בשבת, וערב שבת, ושבת. מאי אפא בין "ברכה" ו"שקדו"? אפא בינייהו אדם כבול, אי נמי יום טוב שחל להיות בערב שבת. דרש בר קפרא: גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאילו במעשה שמים וארץ פתיב: "אף ריי יקרה ארץ וימינו סתפח שמים" ואילו במעשה ידיהם של צדיקים פתיב: "ובכן לשבתך פעלת ה' מקדש אדני פזנו יריך", השיב כבלי אהרן, ורבי חייא שמו: "ובשבת דיו יצרו!" "דיו" פתיב "הכתובים יצרו" אמר רב נחמן בר יצחק, יצרו אצבעותיהם, כדכתביב: "כי אראה שמך מעשה אצבעותיה יתד וכוכוכים אפרו בנותן". מתיביב: "שמים כפזרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד תיקועו!" הכי קאמר: מעשה ידיהם של צדיקים מי מגיד - תיקוע, ומאי יהוה - מקור. דרש בר קפרא: מאי דכתיב "ותתד תתה לך על אונג" - אל הקרי "אונג" אלא "על אונג" שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון, לזכות בערב שבת, וליכא משום שקדו, מכל מקום משום ברכה תבעל בששי, ואפילו להאי לישנא, אי לאו שתקנו משום שקדו - משום ברכה לזכות לא היו קובעים יום, כדברישיית לעיל

של ארבעה ארבעה פעמים, שעשא גלל לקבר התאווה על גבי שתיים - טמא, וניטלה אחת מהן - ומאודל על גבי הענייה טורח, מפני שיש לטמאה דרך שיצא, מה שיר דרך שיצא לפירוש רבינו חזק: ותוספתא דאהלות סוף פרק שלישי תנא: מעשה באחד שמת ברעב תפסה ולא רצו לקבורו, ונכנסו ונתישו וקשרו והחבל בגללו, משום האנשים מסחזחן וקברוהו ונתישו והלכו ונחבשו ונעשו מסחזחן לערב, ממעט שלא יהו יוכלו הנישים לקבורו עד משכבו האנשים מוכרחי את הגולל, ואם גולל הווי מנבא - למה לא קברוהו ולא מנבא עד אחר תפסה, אלא הוא דאי כתיב ארץ, כפירוש הקונטרס, ולפי שהיה של אבן היה ביד כל כך, שמא יחשבו בן עוף - שיש גורשים בו, עוף אף על גב דשבת לשון נקבה היא, דכתיב (שמות לא) "מלא תלמדו מות ימות" - הכי נמי לשון זכר - להעשה בו מלאכה (שם), "שומר שבת מלאכה" (שעיה וט), ושפיר סריטין בני בן עוף דרך דבר אדם לשחוט היציק והקטנים, כדכתיב (ויקרא ה) "שני בני יונה, ובפרק קמא קידושין (ז"ל) אחיא מבן עוף, מה לבן קצא שכן קבע לו בר,

אלא מעשה יום הכהנים שחל לזכות בשני בו - משהו אמאי נקט יום הכהנים שחל לזכות אלא לרבי יוסי הגלילי כדנזק (חולין פגא), בארבעה פריקים בשבת ומכור במחא לחביו כדנזק לחדיעה, אמר מברתי לחביו כו, ודבריו רבי יוסי הגלילי אף עבי יום הכהנים בגליל, אמאי לא נקט דם מארבעה פריקים דהוי כבול לעמאי דש יומרו, דכדברכי יום הכהנים דהוי גרילין לזכות בשבת ופתיב (ובדמי) כדמעשה בברייתא רבא (פרשה יא) בני דזואו דהייטא זבון גזא בר משום דהוי יום סליחה ופורה, ובתורה ארבעה פריקים היו מרביים בבריות, וליכא למנוח שמו, שיש.

אי הכי אלמנה נמי חיבעל בחמישי - פירושיה שבת, בלמא אי זהו חני שקדו, חתוב ברייתא, נבעלת בחמישי משום איקרוי דעתא, כדקובעמינא, לך ולא משום ברכה לדימי ללא חשיבא - דהוי יזאא לך באלמנה בתולה, משום שחל, אבל השתא דעמאנה בתולה משום ברכה - אלמנה נמי חיבעל בחמישי אי נמי משום שקדו - ואם תאמר, הדיכ מני למישר משום שקדו, ואת ברייתא קניי בדאיא משום ברכה ויש לומר, דלחאי שניארי דהי פירוש הברייתא הכי, אלמנה נשאת בחמישי ונבעלת, בששי, פירוש משום שקדו, כמו בדפריש בברייתא אחרת, ואם תאמר, משום ברכה דעמאנה דהיה לזות לחת תקנת שקדו - לא תשו לך, והואל ובעשי נמי במארה ברה לאדם, מאי אכא בין ברכה לשקדו - אף על גב דמשום ברכה לא מיקרי עריסא, מכל מקום בעל למה לי טעמא דברכה, אי נמי, בעי מאי אכא בין לישנא דמשני ברכה דאדם עריסא ליה, ובין לישנא דמי נמי משום שקדו? ומשני דאיכא בינייהו אדם כול, אי נמי יום טוב שחל לזכות בו, ולישנא דעמאנה דמשני ברכה לא שקדו ולא משום ברכה, ובא דליכא שקדו - נבעלת אדם יריעה בחמישי, אבל ללישנא קמא, דעמאנה ברייתא משום ברכה, דמשמע שפסא ברייתא - אפילו באדם כול לא כיום טוב שחל לזכות בו, וליכא משום שקדו, משום ברכה לחזקה לא היו קובעים יום, כדברישיית לעיל

דאלו בשמים ובארץ כתיב איי דיו - דמשמע חזא, אף על גב דמסיים קרא "וימיני טפחה שמים", ואמר בשיליה "הקומין רבדי" (מנחות לגב), דהיי דיוו נשואל, אם כן תרתי כתיב - מכל מקום בחוד מעשה ליכא אלא חו, אבל במעשה צדיקים בחוד מעשה, כמו בית דמקדש, כתיב תרתי ידים.

1 זוז גול - פירש בקונטרס לעגן בן יד דמצוער. ואין נראה, דאם בן הזה ליה למיער
2 בן הזה ועוד, דאפילו לא מתלק מצו משוי על בן שהוא קצר מכולם. ונראה לדענן
3 קמיעה קאמר, בדחנן (מנחות גא.ט.) מתוק גורול מלמעלה. אבל בידי אחרת לא יוכל
4 לעשות. ודבעי עבודה בימין.

5 **מהו** לבעול בתחלה בשבת - אף על גב דהתקו
6 שהוא תולה בשגאת ברביעי, בעל במקום
7 אם אירע לו שבת בליל תשוב - אל
8 חיבורו הכניסו לדמחנן על יום תשיעי אחר, או
9 עד יום שני. ולכתי בעי אה מותר לבעול בשבת
10 אם לאו. אף על גב דהניא ליעל ומפשיטין החן
11 מן הבחלה לילי שבת תחלה מפני שהוא עשה
12 בחורה, והניא נמי בארץ ברייתא: בין כך ובין כך
13 לא יבעול לא ביער שבת אלו כו. פירש בקונטרס
14 ולא היה היה עלי. אי נמי עדי לא, ועבי הובי
15 הלכתא. דאיבא למיער דפליגי בה רבי יהודה
16 רבי שמעון. ומיהו, על כרחך נראה דלא עדי
17 הברייתא דחושבין שגאת ששוחט מן עוף. דלא היה
18 ידע לה - מאי קמביעי ליה? הא כדא לא פליגי
19 רבי יהודה רבי שמעון, והוה ולא פשיט מניה
20 לבסוף - משום דמשבת תנאי דפליגי עליה.
21 **דם** מיפקד פקיד או תבורי מיתבר - עטלא
22 הדבורה לא פפירוש רשי' פירוש פברק
23 'שגוהו שרצים' (שבת ק"ג.) דחיבי משום צובע
24 נבי שמונה שריצים. דנאנא רחמנ נצור אלף
25 על פי שלא ימא. וקשה לרבינו יעקב דביאלא
26 שריפות' (חולין מ"ג.) בשגתא דרייא תניא: ו
27 ושאי שקיבוע הרמז - עד שיצא חמס'
28 והשאת רחמנ נבי צובע איבא: הא ליה ליה עשו
29 חזי נמי, מאי, בעיניה איבא ברח' הבורה: וכו'
30 רבי הבורה מדיחא לא שריך בעיניה: ורעל
31 כרחך לשמואל איבא טעמא אחרניא, דברכר
32 'כלל גורל' (שבת ע"א.) קאמר שרשוח לא מריב
33 משום צובע אורח לא משום נטילת נשמה. אלמא
34 טעמא דבורה ויהו משום נטילת נשמה. בקראמר
35 שמואל דהם. ורבי ראמנ רחמנ משום צובע -
36 אשמש צובע קאמר. ונטילת נשמה אי לפרש
37 דרעמא משום הבושה - שמוחליש' ונטול קש
38 נשמה. דהבא אן עריך לחלישת אדאשה. ומיהו
39 איסורא דקאמר הבא - איבא למיער דהויא
40 דרבנן. אבל בני מילה משמע דאיבא איסורא דאורייתא בדוראת דם. דאמרנן פברק דרבי
41 אליעזר' (שם קל"ג.) האי אומנא דלא מייץ - סכתא הוא, ומעברנן ליה. פשיטא מרדא
42 מלחין שבת עליהו חולו שבת. דם מיפקד פקיד, אן שמענן לן דבורי מיתבר. ואי היה
43 משום הלחשה - לביא חילול שבת. דהויא מלאכה שאין צריכה לטפול. אף ערוך לחלש
44 היתונקו ונראה לרבינו תם לפרש דהוצאת דם חשיבה נטילת נשמה, כי הים הוא הנפש,
45 וכוונטול בעיניה נטול מקצת נשמה. וקשה לרבינו נשמה. ודבריהם אצל גורל' (שם
46 עה.א.) בני דהון הפדענא: וליחייב נמי משום נטילת נשמה ומשום: מתעסק אורח
47 נטילת נשמה, וכדי בנה איהו ביה נשמה פסו ניחא ליה כו. ולפי: והי אפילו הוא זי דמור
48 - הרי שן נטילת נשמה ואומר רבינו תם: כי דם הון שזנועני בן הוא מיפקד פקיד,
49 ועל אותו איזו חייב משום נטילת נשמה, ועל שאר הדם שמתובר - חשיב ליה מתעסק.
50 **לדם** הוא עריך שרי - ואם תאמר, הוא פסיק רישא ליה הפתח ועריך לומר:
51 שיכל להוציא דם בלא עשיית הפתח. פירש רבינו תם שריך להוציא דם שלא

1 יניח **אבנעו** - שהיא שפוייה כיתור. מאי **קמבא** - כלומר, במאי דמות כיתודתו? א'
2 ניבא דרמלקן - שמחולקת זו מזה. ואינו מחוברת יחד. היא חזא למילתה - קושיא
3 היא: לא אחת יש בה צורך, ואף בביורי בנהו. זו וית' - מן הקטנה מדרוך וית על שוסן.
4 זו קמבא - מנאבע שאצל הקטנה מתחילין לקמון. ודפה שלש אבנעות על פס ידו.
5 הקמיעה והאמה האבצעו, וקומין. זו **אמה** -
6 מהגורלה מדרוך אמת בני אומא בליים. זו
7 **אבנעו** - למות דמים על תנאן. דכתיב ביה
8 "אבנעו" (מירא ד.) זה גורל - לבון די דארבון
9 (שם ח) ודמצוער (שם יד.) משפוט -
10 אגוישרידיש בלעז. אליה - בשר שבסוף האון.
11 נביות תחילה לאביים - רבות ורקות ליכות
12 מנולם. דכדי בני אמרין במסכת עבודה זרה
13 (ל.ה.א.) דאי גוי דחריך ירשא - שרי למיכל
14 אפילו בשר אורתיא, וכו' על פי שמעון
15 ליכשל. מהו לבעול בתחלה - לא שמע להו
16 דך מתנחית דלעיל - אי נמי, שמע להו.
17 ומביעיא להו הלכה או אין הלכה. מיפקד פקיד
18 - כמו פקדון, כנס תעמר ואינו נבלע בדופני
19 הדיחם, דכתיב יציאתו על ידי הבורה. אל
20 שתפתח נעול לבית, ופוחחין לזי ורצא. או א תבורי
21 "תיב" - דם בתולים יצוהא. על ידי חבורה
22 הוא בא, שדוחפן מתפרק מתובר. אי תמיצי
23 לומר מיפקד פקיד - ואין בו צורך מבורה.
24 כנסת ומביעיא דמלאכי לרם דאי ערין ומתבין
25 לרצוהא. ושוי - דהא מיפקד פקיד. או **לדמא**
26 לפתח פתבין - והרי הוא כבנין, ואסור. ואם
27 תמיצי לומר לרם הוא פתח, ולא לפתח
28 ומיהו על כרחך פיתחא מנמלא הוי. הלכה כרבי
29 יהודה - ברב שאין מחבין, ואסור. או ברבי
30 שמעון - ומותר. ואם תאמר פסיק רישא ליה
31 ימות הוא הא פרכינו ליה לקמון, ומשני: כי
32 בסקיאת בתידיה, ואין דם יוצא, ואף אין פתח
33 נפתח. הלכה, לאו פסיק רישא ליה ימות הוא.
34 ואם תמיצי לומר הלכה כרבי יהודה - אמתי
35 איבא למיעי, וקדימא לן (שבת ק"א.) כי אמר
36 רבי יהודה - במתקן, אבל במקל - אינה
37 מלאכה. ויהי לשאלו על פתח או, אם תקח את
38 אצלה או לקלקל הוא אצלה. שבתחלה חושבה
39 מן הבעולה ואם תמיצי לומר מקלקל הוא לא
40 נרסין. דאי מקלקל - לדברי רבנן, חזק אלא חובל ומבעי
41 אליבא דרבי שמעון, וחבא לאו חובל הוא, באם הוא תמיצי לומר דם מיפקד פקיד בעי
42 היה אויל. ודם פסיקא חוי - הוא אינו מתבין ומקלקל נמי חוי. כדאמרנן בשילתי פרק ארבע נמצאת
43 הבורה נעישת שלא כבונה. הלכה כרבי יהודה - ברב שאנו מתבין, ושגאת מתקן ולא
44 ואסור. או הלכה כרבי שמעון - דרבר שאין מתבין מותר. ואם תמיצי לומר הלכה כרבי
45 יהודה - מקלקל הוא ומותר, או הוא תאמר? ואפילו אם קלקל את ש' למצוער אז
46 אישור אם ברב שאין מתבין סבידא לן כרבי יהודה. ומקלקל בתבורה סבידא לן כרבי
47 שמעון דמדיחי. דאמרנן: לן מלמקלקל פטורין חוץ מתבין ומקלקל נמי, ואוקמנא כרבי
48 שמעון פברק אחרני' (שבת ק"א.) הלכה כרבי יהודה במקלקל - ומותר, וכי אמר רבי
49 יתרה דרבר שאין מתבין אסור - במתקן, אבל במקלקל לא אמר.

1 יתלכין פעם אחרת כשיבעול. ולפירושו לקמן קאמר: דם תבורי מיתבר, אי לרם הוא צריך אסור. על
2 רבינו תם - אסור. ולקמן נפרש את דברין במפסי מורסא לפירושו. ורבינו תם נחקק נפרש: לרם הוא צריך - חזק
3 **תמיצי** לומר הלכה כרבי יהודה מקלקל הוא אצל הפתח ושוי - פירושו: דרבי יהודה אית ליה דמקלקל בתבורה פטור. אף על גב דפטור אבל אסור - מיהו הבא מותר לכתחלה.
4 **אם** רבינו תמיצי מקלקל בתבורה. ורבי שאנו מתבין. וקשה. דגרייהא אסור רבי יהודה אי על גב דאיבא תחתי, דאין מתבין ומקלקל נמי חוי. כדאמרנן בשילתי פרק ארבע נמצאת
5 (י.א.) מנוקך דך דחופי פסא אף צריך אלא לעפרה דפטור אפילו כרבי יהודה דמדיחי מלאכה שריבה לטפול, ומעטא דפטור - משום דמקלקל חוי. דמברק יום טוב' (ביבא ג.א.)
6 אסור רבי יהודה קידור אף על גב דאין מתבין ומקלקל: לרם חוי. דהבא שרי טפי משום דאיבא נמי מצוה. אי נמי, שאם במקום מצוה נמי היבא דאיבא תחתי - שרי. וגבי חריץ יש להעמיד
7 כגון שאינו מקלקל לגמרי אלא מתקן קצת. דמשחי גומות מניח אחד. וגבי קידור נמי, כמה שצריא אדם - מקיל למצוה קצת. כמו דם וקדוח.
8 **אם** תמיצי לומר הלכה כרבי יהודה מקלקל בתבורה הוא כו - משמע דאי הלכה כרבי שמעון שרי אפילו הוא מותר, וקשה. ודבריהם פרק ספק אבל' (בירות ט.א.) שם.
9 לרבי שמעון, והאיל ומקלקל בתבורה חייב - מתעסק נמי חייב. ואני אשנא דאין מתבין פטור רבי שמעון בתבורה כפי מתעסקו שרי לומר: ומתעסק שמתבין למלאכה - אי מפרש
10 בשבת אלא משום דאין מלאכת מחשבת, ומשום ובי חייב לרבי שמעון מתעסק בתבורה כמו מקלקל בתבורה, דמדיחי רבי שמעון אף על גב דאין או מלאכת מחשבת. ולרבי הל'ין ליה
11 במקלקל

12 יתלכין פעם אחרת כשיבעול. ולפירושו לקמן קאמר: דם תבורי מיתבר, אי לרם הוא צריך אסור. על
13 רבינו תם - אסור. ולקמן נפרש את דברין במפסי מורסא לפירושו. ורבינו תם נחקק נפרש: לרם הוא צריך - חזק
14 **תמיצי** לומר הלכה כרבי יהודה מקלקל הוא אצל הפתח ושוי - פירושו: דרבי יהודה אית ליה דמקלקל בתבורה פטור. אף על גב דפטור אבל אסור - מיהו הבא מותר לכתחלה.
15 **אם** רבינו תמיצי מקלקל בתבורה. ורבי שאנו מתבין. וקשה. דגרייהא אסור רבי יהודה אי על גב דאיבא תחתי, דאין מתבין ומקלקל נמי חוי. כדאמרנן בשילתי פרק ארבע נמצאת
16 (י.א.) מנוקך דך דחופי פסא אף צריך אלא לעפרה דפטור אפילו כרבי יהודה דמדיחי מלאכה שריבה לטפול, ומעטא דפטור - משום דמקלקל חוי. דמברק יום טוב' (ביבא ג.א.)
17 אסור רבי יהודה קידור אף על גב דאין מתבין ומקלקל: לרם חוי. דהבא שרי טפי משום דאיבא נמי מצוה. אי נמי, שאם במקום מצוה נמי היבא דאיבא תחתי - שרי. וגבי חריץ יש להעמיד
18 כגון שאינו מקלקל לגמרי אלא מתקן קצת. דמשחי גומות מניח אחד. וגבי קידור נמי, כמה שצריא אדם - מקיל למצוה קצת. כמו דם וקדוח.
19 **אם** תמיצי לומר הלכה כרבי יהודה מקלקל בתבורה הוא כו - משמע דאי הלכה כרבי שמעון שרי אפילו הוא מותר, וקשה. ודבריהם פרק ספק אבל' (בירות ט.א.) שם.
20 לרבי שמעון, והאיל ומקלקל בתבורה חייב - מתעסק נמי חייב. ואני אשנא דאין מתבין פטור רבי שמעון בתבורה כפי מתעסקו שרי לומר: ומתעסק שמתבין למלאכה - אי מפרש
21 בשבת אלא משום דאין מלאכת מחשבת, ומשום ובי חייב לרבי שמעון מתעסק בתבורה כמו מקלקל בתבורה, דמדיחי רבי שמעון אף על גב דאין או מלאכת מחשבת. ולרבי הל'ין ליה
22 במקלקל

1 **מאי** קשטמע לן – במאי דנקט עד מוצאי שבת, דלענין דרופים ליכא למימר, בדפרישות.
 2 **מאי** לאו טרודי דבעי למיבעל – הכא ליכא לטעמי לבר משבת כוללעל – דאם
 3 כן אינו פטור עד מוצאי שבת, וקא משתיל ליה לתנא טועה, דפטר ליה עד מוצאי שבת.
 4 אבל לעיל, אפילו כי אמרנין לבר משבת, ויהי מצו למיבעל בעמה, שכל מקום דוקא נקט עד
 5 מוצאי שבת, משום דערב מוצאי שבת הלויין נהו

6 בתולים היכא דעבר ובעל. **והא** אמר רבי אבא
 7 אבל הוה בכל המצות – דאביי סבר דטרידה
 8 ולכא כמעט כולל – ממויי, אבל טרידה דלא
 9 מצי בעל – חשיב טרידה דמצוה, כיון שטרוד
 10 במה שאינו עובד למיבעל שבת הלויין נהו

11 **חזין** מן התפילין שנאמר כן פאר – ואמרנין
 12 בפיר בתורה דומעין טען (טא:א) מדאמ:
 13 ליה דרמנא ליהוקאל "פארן הובט עליך" ככלל
 14 דלעלמא אסור, ובקונטרס דפירש שנאמר בן
 15 "פאר", ואביל מעלל בעיפ קרנו וראש, היעני לית
 16 טעם דלא נילף שרא מצוה מתפילין, ואם אמר:
 17 ומאי שנת גבלי תפילין אמרנין דרדקא ליהוקאל
 18 נאמר, ולא לשאר אבליס, ובגי הלמנו תורה
 19 ילפינן שאר אבליס מחוקאל, דארמנין (שם)
 20 אבל אסור תמורה תורה, דומאר ליה דרמנא
 21 ליהוקאל "חזקן דובין" ויש לומר: דלאסור נגרין.
 22 דמדאר רמנא ליהוקאל – לכולי עלמא נמי
 23 אסור, אבל לתורי – לא נגרין, ולזה לתוריה
 24 למשרי אתא. **והני** תנאי כי הני תנאי – אף
 25 על בני פליגי, ונחאי בדיחא בדיחא – ככלל מיקס
 26 דהייב אביל לעיל, ודחשיב טרידה ומצוה את דלא
 27 מצי בעל, דנחאי ליה לאקמי מתניתין כשמואל
 28 דארס לבעל, ומיקו נמי פלוגתא בדיחא א
 29 חשיב טרידה את דלא מצי בעל, כדי לאקמי
 30 כשמואל כל מה שכיול.

31 **לא** כחללו בעלמשן שאין בקיאין בחטייה –
 פירוש: אינו פסיק רישיה, דכל העולם
 32 אינו כמו בבליים, אבל בקיאן און ליה שרי
 33 להו למיבעל, ולבדנ שלא חתמו בעלמא בעלה
 34 נמורה. ופריך: אם כן טורד למנה? פירוש: בשבת
 35 מאאי פטר ליה לעיל מקריאת שמע, כיון דבקיאן
 36 לבעל בעלמא בעלמא, ואף בקיאין שי טרידה
 37 הן? בשלמא בחול איכא טרידה – לפי שנתחבו
 38 לבעל בעלמא בעלמא, ואף בקיאין שי טרידה
 39 לבעל בעלמא נמורה, דיארס בפרש שני דברכות
 40 (טא.) דרבן מנצילא היה פטור מחטייה על עצמו.
 41 אף על וב דבק היה, שלא היה חבלי, אבל בשבת
 42 שאינו מתכוין לבעל בעלה נמורה – טורד למנה?
 43 ומשני: לשאנו כן, פירוש: לפי שאנו בני טעיה
 44 קריאת שמע, דאפילי הבקיאן בעלמא בעלמא

45 קודם מעשה ריאים שיה יהו בקיאן, הילכך טרודים כולם. **רוב** בקיאן הן – וכל חד
 46 חד שפסקין ליה ברוב, ויכולת מותרים, שנסמע בהו דרובן בקיאן בחטייה. הוא אמר:
 47 דארמנין בבקיאן (א.) בתולה עשיריה במה כולחונת: בנן בדיקדת על פי בית
 48 ולא היה ריחה נודק, נמי וחישינן לרשומאל דארסי יוכלנו לבעל במה בעלות בלא דם או
 49 דלמא באמנטי עיברת: ומסיק: שמואל את כשיחזו ובפרק תרבי נדה (דס.) נמי קאמר:
 50 שאני שמואל אלא דנמורה הוא. אמר רבא, רובן דרובן בקיאן הן: ויש לומר: דשמואל היה
 51 יכול לבעל בעלה נמורה שאשה מתערבת בו, בלא דם. אבל בחטייה איך אשה מתערבת.
 52 ולכהי כהיהא דהנהני ליכא למחשב בחטייה אלא לרשומאל. **אלא** מעשה שושבינן למנה
 53 מפה למנה – פירש בקונטרס: כיון שחן בקיאן לבעל בלא דם – שמואל היה ודאי לא ישה ויבעל בעלה נמורה, והיה
 54 הנפח, וגם היה ויחמד שלא מציא לה בתולים ביחוד לפניו בתולה אני. וקשה לרבינו יצחק: דאני מותרין מנחה שהקשה לו, דהוה ליה לשנויי ומסאק אדעתיה לומר עינין בתולה
 55 אני, ועיקר התירוצין חסר מן הספרי ונראה לרבינו יצחק בפירוש רבינו מה: דהוקא משבת קא פריך דמפיה ושושבינן למנה, דרציון לבעול בחטייה, דמנעה בכל יום שעשישן שושבינן
 56 אפילו בשבתו ושעשישן שמואל יארע שלא היה ויבעל בעלה נמורה ויחמד דם בתולים, והוא דומיא טרודי למת שבת. **אם** לעשות לה פה חייב – דפתח זה שהיה
 57 להכנס להדחיאה, להכניס אחר ולהוציאה לית. **ואם** להוציא ממנה לית פטור – בפרש "שמונה שריפ" (מב.ק.) מקמינן לה כרבי בשמען, וסלקא ערערה דרבי בני ממויי
 58 דרם פסקי, ולדם הוא צריך ולא לפתח, ואפילו הכי אסר שמואל כרבי שמעון, דהיי מלאכה שאינה צריכה לגופה. ולהכי פריך מנפסי מורסא, דכי היכי ולהוציאה ממנה לית
 59 פטור, וקמיא לן דפטור מותר כיון דאני צריך לפתח, אף על גב דשאר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור אבל אסור – מורסא שרי משום צער. ונכא נמי שעתא מציא הוה לן
 60 למשרי, וקמיא לן דפטור שרישן משום עצרא טפי ממשום מצוה, בדפרש רבנו הם לעיל, פריך שפיר, דכאן הוא דהיי פסיק רישיה לענין פתח, אי לאו שאני עומד אסור, אבל
 גבי

1 **מאי** לאו – והך ארבעה לילות עד מוצאי שבת קרמי, ודחבי נהו ליה דאי לא בעל
 2 בעלה נמורה – מצי למיבעל, וכל עד שהוא מוציא ממיד בהירווחו ודו ד בתולים,
 3 ושמוענין מניח נמי, דמותר לבעול בתורה בשבת, והא איבעה לילות עד מוצאי שבת
 4 קמי – ולא משכחת ליה לבר משבת, והא מרביעי ניסח, ויש יכאן לילי מחשיב שבת
 5 דשבת ומוצאי שבת, א – בבבבלי – ואלא אחא

6 לאריווי לן אלא הויה דם בתולים, האי דנקט
 7 במציא שבת מאי קשטמע עין ליתני: נתנן
 8 לה ארבעה לילות, על כרחך משום בעלמא שבת
 9 נקט לה, שפשיד צרידות – האני נמי דלמא
 10 מתבל פורתא, ומסיפקא לא אסרין ליה. **מאי**
 11 לאו – האי דפטר ליה מקריאת שמע בלילי
 12 שבת משום טרודי נמורה, ובעי למיבעל
 13 והספק במצוה פטור מן המצוה, דטרודי דלא
 14 בעל – מצטער שלא בעל, שמוש טרודי פטור
 15 – בתמורה, ומשום צער מפורח מאחר שאינו
 16 מחשב ליעסוק במצוה, שאנפ"ח כהן פאר –

17 "פארן תשוב עליך" (יהוקאל בד.) ואביל מעלל
 18 בעפר קרנו וראשו, ואן זה פאר לתפילין, ואלא
 19 אמר רבא דהאי לא מצינה לתרועי הא דחתן
 20 פטור מקריאת שמע, משום דלא מצי בעל, דאם
 21 כן לא היה פטור, ודא לא טריד ברבד מצוה.
 22 תנאי היא – בעילת חבורה בשבת, ומאן דארס
 23 לבעול בשבת – כתנאי אמרה לשמעתיה
 24 דקיאית תנא אחריתא דארס לתמבעל, דתנא חזא
 25 ב"ו. פטור – מקריאת שמע, לישן חייב –
 26 שבתך הוא, ואסור לבעול. **ואבי** – אמר להך
 27 חתן תנאי נמי שטרדא פליגי, והאי דפטר ליה
 28 מקריאת שמע – לא משום דרזי למיבעל
 29 אלא קסבר המצטער צער של מצוה פטור
 30 מקריאת שמע, ולא דמי לאביל טרודי טרידה
 31 דרשות, שאין צער מצוה, אף על פי שאמבלותו
 32 מצוה, ומאן דמדיחי סבר: טרידה לא פטר, ורובא
 33 אמר דברכות לבעול פליגי, ודני תנאי כתי
 34 גתאן, בחטייה – שמשין לערדין, אף אמוציאם
 35 דם. אם כן – דבקיאים, מורד למה – מהו טרוד
 36 להשבט, דלא פסיק רישיה ולא ימות הוא, הוב
 37 בקיאן הן – והילכך חסומא לאו פסיק רישיה
 38 ולא ימות הוא, שושבינן למה – מארז שיש
 39 בקיאן לבעול בלא דם – הא דתנאי לקמן
 40 (בבא.) הוה ממעדינן לוח שני שושבין אחד לו
 41 ואחד לה, כדי לשמשא את חתן ואת הכלה,
 42 כלומר, לבקר אחיהם שלא יתנה בו רמאות
 43 מנעת בתולים, ואי בקיאן בחטייה – מה
 44 שושבינן מועלין? מפה למה – לברא את הבתולים, ולישעמיך לא גרסינן, אלא הכי
 45 גרסינן שושבינן למנה ממה מזה? אמר: ליה משא יחא ויחא – שמואל לא היה וצריח,
 46 דם ויארבעו, ונמי לא מציאם דם, דאדלו בחטייה, אם לא בטעין – האמר לך עריין
 47 בתולה אני. הנפסיס מורסא – הפחתה נפת פה שקרוין קלוג. **אם** לעשות לה פה –
 48 שמתכוין לפתחה ולדווח לה פתח זה ליום מחר, חייב. – שהוא מתקן פתח, ודחבי משום
 49 מנה, דאשכחן בבני בעלי חיים, דכתיב "יבין את הדלעל" (בראשית ב.)
 50 פטור

1 **מאי** לאו דאי לא בעל מצוי בעילי אפילו בשבת? אמר
 2 רבא: לא, לבר משבת. אמר ליה אביו: והא עד
 3 מוצאי שבת ארבעה לילות קמינן? אלא אמר רבא:
 4 בשבעל, אי בשבעל – מאי קמישמע? קמישמע
 5 לן דרשי למיבעל בשבת, דמשמואל. דארס
 6 פריעה דהוקא מותר ליתניסן בה בשבת, ויף על פי
 7 שמשור צרורות, מתיב רב יוסף: תהן פטור מקריאת
 8 שמע לילה הראשון עד מוצאי שבת אם לא עשה
 9 מעשה, מאי לאו – דטרודי, דבעי למיבעל? אמר
 10 ליה אביו: לא, דטרודי דלא בעיל, אמר ליה רבא:
 11 ומשום מרדא פטור? אלא מעתה קבעה קפיניה?
 12 רבי הכי נמי דפטור? וכי תימא הכי נמי – והארס
 13 דכי אבא פה בידא אמר רב: אבל חייב בכל המצות
 14 האמורות בפתוח חזין מן התפילין, שחנניא בן
 15 "מאי"! אלא אמר רבא: תנאי היא, ויף אמר רבא:
 16 אם לא עשה מעשה בראשון – פטור אף בשני,
 17 בשני – פטור אף בשלישי, ותנאי אודך: ראשון ושני
 18 פטור, שלישי – חייב, ואביו: התיס נמי כתיבא
 19 פליגי, והני תנאי פי הני תנאי: דתנאי: תכנסם את
 20 הבתולה לא יבעול פתחה בשבת, והכמים מותרין,
 21 מאן תכמים? אמר רבה: רבי שמועין הוא, דאמר:
 22 דרבי שאין מתפנין מותר, אמר ליה אביו: והא מודה
 23 ליה בשבעל, ולבדנ שלא חתמו בעלמא בעלה
 24 כחללו בעלמשן שאין בקיאין בחטייה, הוא אמר:
 25 דרבי שמועין פסקין רישיה ולא ימותו? אמר ליה:
 26 מותר, שאינו בדיחא בדיחא, ואף בקיאין שי טרידה
 27 ליה רבא בר רב תנן לאביו: אלא מעתה שושבינן
 28 ליה רבא בר רב תנן לאביו: אלא מעתה שושבינן
 29 ליה רבא בר רב תנן לאביו: אלא מעתה שושבינן
 30 לעשות לה פה – חייב, ואם להוציא ממנה ליתח –

1 פטור

1 **מאי** לאו דאי לא בעל מצוי בעילי אפילו בשבת? אמר
 2 רבא: לא, לבר משבת. אמר ליה אביו: והא עד
 3 מוצאי שבת ארבעה לילות קמינן? אלא אמר רבא:
 4 בשבעל, אי בשבעל – מאי קמישמע? קמישמע
 5 לן דרשי למיבעל בשבת, דמשמואל. דארס
 6 פריעה דהוקא מותר ליתניסן בה בשבת, ויף על פי
 7 שמשור צרורות, מתיב רב יוסף: תהן פטור מקריאת
 8 שמע לילה הראשון עד מוצאי שבת אם לא עשה
 9 מעשה, מאי לאו – דטרודי, דבעי למיבעל? אמר
 10 ליה אביו: לא, דטרודי דלא בעיל, אמר ליה רבא:
 11 ומשום מרדא פטור? אלא מעתה קבעה קפיניה?
 12 רבי הכי נמי דפטור? וכי תימא הכי נמי – והארס
 13 דכי אבא פה בידא אמר רב: אבל חייב בכל המצות
 14 האמורות בפתוח חזין מן התפילין, שחנניא בן
 15 "מאי"! אלא אמר רבא: תנאי היא, ויף אמר רבא:
 16 אם לא עשה מעשה בראשון – פטור אף בשני,
 17 בשני – פטור אף בשלישי, ותנאי אודך: ראשון ושני
 18 פטור, שלישי – חייב, ואביו: התיס נמי כתיבא
 19 פליגי, והני תנאי פי הני תנאי: דתנאי: תכנסם את
 20 הבתולה לא יבעול פתחה בשבת, והכמים מותרין,
 21 מאן תכמים? אמר רבה: רבי שמועין הוא, דאמר:
 22 דרבי שאין מתפנין מותר, אמר ליה אביו: והא מודה
 23 ליה בשבעל, ולבדנ שלא חתמו בעלמא בעלה
 24 כחללו בעלמשן שאין בקיאין בחטייה, הוא אמר:
 25 דרבי שמועין פסקין רישיה ולא ימותו? אמר ליה:
 26 מותר, שאינו בדיחא בדיחא, ואף בקיאין שי טרידה
 27 ליה רבא בר רב תנן לאביו: אלא מעתה שושבינן
 28 ליה רבא בר רב תנן לאביו: אלא מעתה שושבינן
 29 ליה רבא בר רב תנן לאביו: אלא מעתה שושבינן
 30 לעשות לה פה – חייב, ואם להוציא ממנה ליתח –

1 פטור - וקימא לך פטור וחוזר לכתובה, בייצואת שבת' (גא). קשיא למאן דאסר,
 2 רחאי נמי להוציא דם הוא. החם - גבי ליהוה. פקדו - בנוס ביהוד. ועקיד - כולו מן
 3 הבער, ועומד לזאת. כא - דם בתולים. פקדו הוא ולא עקד - לגמרי, אלא נבלע
 4 קצת בכתלה, אף על פי שדמו מחובר בשאר דם האברים אלא בנוס. מיהו, דומה
 5 למחובר הוא. שאני מוכן לזאת כליהיה.

6 אפסותה מפלגלי - ונה לה ממטעלן תחת היה
 7 במשכן לשיעבוד כתובתה, ושיכתבו שטר
 8 כתובתה בשעבוד קרקעות. מאי דתידין -
 9 למישרי יום טוב יותר מנשבת. לצורך - אוכל
 10 נפש בנות שחטה. מונג' - בשמים על האש,
 11 לגמרא את הבלים ואת הבגדים. עילך אמר קרא
 12 לכל נפש דבר הטהר לכל נפש - מותר, ובעילה
 13 שזה לכל, אבל מונג' אינו אלא למפנקים. וי'
 14 אמר הוראה לאמור - ומי קרי איסור
 15 'הוראה' משום דכל אדם רשאי להחמיר,
 16 והאסר אן זה מניבת דברים, שאפילו מן
 17 הספק, שאן ההלכה בורה לו הוא ואוסר.
 18 אבל המתידי סומן על שמעתה, או על סברת
 19 הבמה, היא 'הוראה'. הויה בית הלל -
 20 משנה היא במסכת נזיר, בחילני המלכה שיצא
 21 בנה ללחמה. ונראה שבע שנים גנור חרונה
 22 לארץ, ועלתה לארץ, הורה בית הלל שחאה
 23 מיהו דבר שבע שנים אחרות. הוה שרייה
 24 שנפסק ברובו - טרופה. מענה ברית - אהבת
 25 חתנים. בועי אלמון היה - דאמר מר. אבא ר' הוה
 26 בועי, וזהו הו' שלשים בניס ושלשים גנות.
 27 בבבא בתרא (גא). אהבת שבעה -
 28 רמזיאה טענה דקאמר רב הונא אוקימנא
 29 דאיעה טענה שבעתה. מכלל דטענה דקאמר
 30 רבא אבא - שבעה.

מרכבין

22 הוראה לאיסור? אין. והתנן: הוראה בית הלל שבעה שנים אחרות, ומי אמר
 23 כי היא, דתניא: חוט השדרה שנפסק - ברובו, דברי רבי. רבי עקיבא אומר: אפילו ניקב. הורה
 24 רבי קרבי עקיבא. אמר רב הונא: אין הלכה כרבי עקיבא. רב נחמן בר יצחק מתני הכי: ואמר
 25 רבי אבהו שאיל רבי ישמעאל בן עקיבא דמן צור את רבי יוחנן בצידין, ואנא שמעי: מהו
 26 לבעול בתולה בשבת? ואמר ליה: אסור. והלכתא: מותר לבעול בתולה בשבת. אמר רבי
 27 חלבא אמר רב הונא אמר רבי אבא בר יבדא אמר רב: אחת בתולה ואחת אלמנה מעונה
 28 ברה. ומי אמר רב הונא הכי? והאמר רב הונא: אלמנה אינה מעונה ברה. לא קשיא: פאן
 29 ברהו שגשאו אלמנה, פאן - באלמון שגשאו אלמנה. ואלמון שגשאו אלמנה לא? והאמר
 30 רב נחמן אמר לי הונא בר נתן, תנא: מנין לברכה חתנים בעשרה? שנאמר: 'ויקח וישא
 31 אישם מזוגי העיר ויאמר שבו פה ושב', ובוועו אלמון שגשאו אלמנה הוה! מאי אינה
 32 מעונה ברה אמר רב הונא - אינה מעונה ברה כל שבעה - אבל יום אחד מעונה ברה.
 33 אלא היא דתניא: שקדו חתנים על תקנת בנות ישראל שהיא שמת עמה שלשה ימים, במאי?
 34 אי בבחור - האמרת שבעה, אי באלמון - האמרת יום אחד! איבעית אימא: באלמון - יום
 35 אחד לברה ושלשה לשמתה, ואיבעית אימא: בבחור - שבעה לברה ושלשה לשמתה.
 36 מתיבין?

1 גבי בעילה אית לן למשרי אף על גב דליכא צערא. כון ולא הוי פסיק רישיה לענין פתח
 2 כיון דאפשר להוציא דם בעלי עשרה פתח בדמוכח לעיל (הב). ומשני, הבא פקיד ולא עקיד,
 3 דקסבר דם חטורי מחבר. והוא הדין דהוי מצו לשיורי לפתח הוא צריך. אלא לפי מאי דקיס
 4 ליה דלמא הוא צריך משני ליה. וחסיה, דהא שמואל במלאכה שאינה צריכה לנפש סבך
 5 ליה ברבי יודה, כדאמרינן בפרק 'הוראה' (בבא מצ. גא), ושם,
 6 דמדבר שאן מחבין דשרי רבי שמעון הוא ליה
 7 לאקשויי, ולא ממלאכה שאינה צריכה לנפש.
 8 כיון דהוי בקיאה לן הוא הוי פסיק רישיה.

מתוך

9 שחרורה לצורך - פירוש: לצורך אוכל
 10 נפש, והתרה נמי שלא לצורך אוכל
 11 קיום מצוה חיה טוב. כדחייא דהוצאת קטן מולו,
 12 וספר תורה ליקוח. בן, ולכלב עליו כל (ביעה
 13 יבא). אבל שלא לצורך דיוח כלל - לא, כמו
 14 הוצאת אבנים רמזיח, והאפתה מיום טוב לחול
 15 לרב הסדא דאמר לוקח (שם באא), משום דלית
 16 ליה 'הואיל', ורשותה עולת נדב דשרי לבית
 17 הילל (שם בבא) הויט משום שלא אהי שולחן מלא
 18 ושקדו רבך חסר. ומרא ורמך ביהו דאמרינן
 19 עליון פסוק (ויקרא) (כא) דכופר עליו כלי ולא
 20 שריון לשורפו - משום 'מתוך', היינו משום
 21 דאסור לשורפו מדרבנן משום מקצה, דאסור
 22 לטלטלו, אבל אן למר דאיידי בשבטיה, ומכל
 23 מקום מדרבנן מצוה לשורפו, הוי צורך היום.
 24 בדמיה דרבנן נמי שריון הכי דאיכא למימר
 25 'מתוך', והו' דפליגי בת שבט (גית הלל) (ביעה
 26 יבא) במבשל גזי הנשה טוב הוה ואכלו, דלית
 27 שמיא דלית ליה 'מתוך' לוקח, ולבית הלל דאית
 28 ליה 'מתוך' - אנו לוקח. צריך למר. אף על גב
 29 ולא שחייב אכול נפש. שחייב איסור דרביע עליה,
 30 מכל מקום צורך היום הוא. כון דאביל ליה.
 31 ונראה לרביעי יתקח. הוצאת תיבט לטייל - הוי
 32 צורך היום. מיהו, הוצאת תיבט לטייל - הוי
 33 דאסור. ומה שנתנו עשה להוציא לצורך גברי היה
 34 רגה לרביעי שמשון בן אבדום. מילתא דרשות
 35 הרביע ליה לא הוי אלא בחוליה. אן דאין כון
 36 שש עשרה אמה, וגיב יום טוב לא גזר רבנן, כי
 37 היכי ולא תקון רבנן ערובי הצירות ביום טוב.
 38 כדמבעמי בריש פרק שני בדבצה (טבא) דאמרי: יום
 39 טוב שחל להיות ערב שבת בר רבי אמור מערבין
 40 ערובי הצירות אבל לא ערובי תחומין, לפי
 41 שאתה אוסרו ברב האסור לו או אתה אוסרו
 42 ברב ומותר לו. אלמא לא תקון ערובי הצירות
 43 ביום טוב. והוא הדין ללא נזרו בדמיליה. הוא
 44 דקימין לן בפרק 'אמור' לו (בכרות) (בבא), ופרק
 45 קטן בדבצה (בבא) דיש ערובי הוצאה ליום טוב
 46 - נראה דאיידי בערובי תחומין. ועוב חוד בן,
 47 דחמירי שאינה מותרת אן ללמוד מנהג
 48 למכשריה. ודמי פרק שני בדבצה (טבא) במסכת
 49 (קטא). ועוד נראה דהא דקימין לן דיש ערובי הוצאה ליום טוב - בערובי הצירות מימיה, מדבעי למימר בפרק 'אמור' לו' (בכרות) (בבא) דאין ערובי הוצאה ליום הכיפורים, מדרבנן
 50 החם: אם היה שם הוצאה בפני - חיוב. וכן בדבצה (בבא) (ביע למיוד דאין ערובי הוצאה ליום טוב משום ר' יוחנן, והוא הדין דהוי מצו לשיורי לפתח הוא צריך. אלא לפי מאי דקיס ליה דלמא הוא צריך משני ליה. וחסיה, דהא שמואל במלאכה שאינה צריכה לנפש סבך ליה ברבי יודה, כדאמרינן בפרק 'הוראה' (בבא מצ. גא), ושם, דמדבר שאן מחבין דשרי רבי שמעון הוא ליה לאקשויי, ולא ממלאכה שאינה צריכה לנפש. כיון דהוי בקיאה לן הוא הוי פסיק רישיה. מתוך שחרורה לצורך - פירוש: לצורך אוכל נפש, והתרה נמי שלא לצורך אוכל קיום מצוה חיה טוב. כדחייא דהוצאת קטן מולו, וספר תורה ליקוח. בן, ולכלב עליו כל (ביעה יבא). אבל שלא לצורך דיוח כלל - לא, כמו הוצאת אבנים רמזיח, והאפתה מיום טוב לחול לרב הסדא דאמר לוקח (שם באא), משום דלית ליה 'הואיל', ורשותה עולת נדב דשרי לבית הילל (שם בבא) הויט משום שלא אהי שולחן מלא ושקדו רבך חסר. ומרא ורמך ביהו דאמרינן עליון פסוק (ויקרא) (כא) דכופר עליו כלי ולא שריון לשורפו - משום 'מתוך', היינו משום דאסור לשורפו מדרבנן משום מקצה, דאסור לטלטלו, אבל אן למר דאיידי בשבטיה, ומכל מקום מדרבנן מצוה לשורפו, הוי צורך היום. בדמיה דרבנן נמי שריון הכי דאיכא למימר 'מתוך', והו' דפליגי בת שבט (גית הלל) (ביעה יבא) במבשל גזי הנשה טוב הוה ואכלו, דלית שמיא דלית ליה 'מתוך' לוקח, ולבית הלל דאית ליה 'מתוך' - אנו לוקח. צריך למר. אף על גב ולא שחייב אכול נפש. שחייב איסור דרביע עליה, מכל מקום צורך היום הוא. כון דאביל ליה. ונראה לרביעי יתקח. הוצאת תיבט לטייל - הוי צורך היום. מיהו, הוצאת תיבט לטייל - הוי דאסור. ומה שנתנו עשה להוציא לצורך גברי היה רגה לרביעי שמשון בן אבדום. מילתא דרשות הרביע ליה לא הוי אלא בחוליה. אן דאין כון שש עשרה אמה, וגיב יום טוב לא גזר רבנן, כי היכי ולא תקון רבנן ערובי הצירות ביום טוב. כדמבעמי בריש פרק שני בדבצה (טבא) דאמרי: יום טוב שחל להיות ערב שבת בר רבי אמור מערבין ערובי הצירות אבל לא ערובי תחומין, לפי שאתה אוסרו ברב האסור לו או אתה אוסרו ברב ומותר לו. אלמא לא תקון ערובי הצירות ביום טוב. והוא הדין ללא נזרו בדמיליה. הוא דקימין לן בפרק 'אמור' לו (בכרות) (בבא), ופרק קטן בדבצה (בבא) דיש ערובי הוצאה ליום טוב - נראה דאיידי בערובי תחומין. ועוב חוד בן, דחמירי שאינה מותרת אן ללמוד מנהג למכשריה. ודמי פרק שני בדבצה (טבא) במסכת

51 (קטא). ועוד נראה דהא דקימין לן דיש ערובי הוצאה ליום טוב - בערובי הצירות מימיה, מדבעי למימר בפרק 'אמור' לו' (בכרות) (בבא) דאין ערובי הוצאה ליום הכיפורים, מדרבנן
 52 החם: אם היה שם הוצאה בפני - חיוב. וכן בדבצה (בבא) (ביע למיוד דאין ערובי הוצאה ליום טוב משום ר' יוחנן, והוא הדין דהוי מצו לשיורי לפתח הוא צריך. אלא לפי מאי דקיס ליה דלמא הוא צריך משני ליה. וחסיה, דהא שמואל במלאכה שאינה צריכה לנפש סבך ליה ברבי יודה, כדאמרינן בפרק 'הוראה' (בבא מצ. גא), ושם, דמדבר שאן מחבין דשרי רבי שמעון הוא ליה לאקשויי, ולא ממלאכה שאינה צריכה לנפש. כיון דהוי בקיאה לן הוא הוי פסיק רישיה. מתוך שחרורה לצורך - פירוש: לצורך אוכל נפש, והתרה נמי שלא לצורך אוכל קיום מצוה חיה טוב. כדחייא דהוצאת קטן מולו, וספר תורה ליקוח. בן, ולכלב עליו כל (ביעה יבא). אבל שלא לצורך דיוח כלל - לא, כמו הוצאת אבנים רמזיח, והאפתה מיום טוב לחול לרב הסדא דאמר לוקח (שם באא), משום דלית ליה 'הואיל', ורשותה עולת נדב דשרי לבית הילל (שם בבא) הויט משום שלא אהי שולחן מלא ושקדו רבך חסר. ומרא ורמך ביהו דאמרינן עליון פסוק (ויקרא) (כא) דכופר עליו כלי ולא שריון לשורפו - משום 'מתוך', היינו משום דאסור לשורפו מדרבנן משום מקצה, דאסור לטלטלו, אבל אן למר דאיידי בשבטיה, ומכל מקום מדרבנן מצוה לשורפו, הוי צורך היום. בדמיה דרבנן נמי שריון הכי דאיכא למימר 'מתוך', והו' דפליגי בת שבט (גית הלל) (ביעה יבא) במבשל גזי הנשה טוב הוה ואכלו, דלית שמיא דלית ליה 'מתוך' לוקח, ולבית הלל דאית ליה 'מתוך' - אנו לוקח. צריך למר. אף על גב ולא שחייב אכול נפש. שחייב איסור דרביע עליה, מכל מקום צורך היום הוא. כון דאביל ליה. ונראה לרביעי יתקח. הוצאת תיבט לטייל - הוי צורך היום. מיהו, הוצאת תיבט לטייל - הוי דאסור. ומה שנתנו עשה להוציא לצורך גברי היה רגה לרביעי שמשון בן אבדום. מילתא דרשות הרביע ליה לא הוי אלא בחוליה. אן דאין כון שש עשרה אמה, וגיב יום טוב לא גזר רבנן, כי היכי ולא תקון רבנן ערובי הצירות ביום טוב. כדמבעמי בריש פרק שני בדבצה (טבא) דאמרי: יום טוב שחל להיות ערב שבת בר רבי אמור מערבין ערובי הצירות אבל לא ערובי תחומין, לפי שאתה אוסרו ברב האסור לו או אתה אוסרו ברב ומותר לו. אלמא לא תקון ערובי הצירות ביום טוב. והוא הדין ללא נזרו בדמיליה. הוא דקימין לן בפרק 'אמור' לו (בכרות) (בבא), ופרק קטן בדבצה (בבא) דיש ערובי הוצאה ליום טוב - נראה דאיידי בערובי תחומין. ועוב חוד בן, דחמירי שאינה מותרת אן ללמוד מנהג למכשריה. ודמי פרק שני בדבצה (טבא) במסכת

1 במקלהות ברכו אלוים - אף על גב ד'מקלהות' - תרי קהלות משמע - אן סברא
2 חלעך בין עשרה לעשרים לענין שום מילואה. מקלהות דעלמא בעי לעומר.
3 ומיהו, בירושלמי דרש: 'מקלהות' כתיב חסר ור"ו. **המורה** לעבר קה - אף על גב
4 דשמואל גופיה פסיק כרבי יוחנן הנטולד (כתובות נ"ג.) ומדקיש מעשה ידי אשתו - המותר
5 וחילי, דאן אום מקדוש דבר שלא בא לעולם -

6 וכל שקן לדבר שלא בא לעולם, גרוע טפי;
7 כדמריבין סתם פיק קאנז דניסין (ג"כ) דקאמז;
8 אפילו לרבי מאיר דאמז אום מקנה דבר שלא
9 בא לעולם - הני מילי לדבר שבא לעולם, אבל
10 לדבר שלא בא לעולם - לא אמרו מכל מקום,
11 שמואל חשיב עובר בא לעולם. אי נמי: שמואל
12 איז ליה טפי אום מקנה לדבר שלא בא לעולם.
13 ממה שדקיש דבר שלא בא לעולם והדיא סוגיא
14 דברפיק קמא דניסין (שם) אליא אריא דרב הונא.
15 וכן מצינו רב נתן דבדתיא אברתי הפכה מרוב
16 הונא. רוב דבא אית ליה פיריות דקל כמשכא
17 לעולם איז יכול לחזור בו, וגבי עובר קאמר אף
18 לכשתלד - לא קנה. ורב נתן סבר לכשתלד,
19 קנה ובפירות דקל קאמר אף מביאוי לעולם כול
20 לחזור בו. (שי"ל לעמוד א) **הורוה** בית הלל -
21 נבי הדלתי המלכה, אף על גב דמבית הלל
22 היתה, שדרי אם נזבחו המלך היתה, כדאמר
23 במוא (ל"א), ומלכות הורדת מזה ושלש שנה
24 בימי הבית, והלל לא נהג שישאיתו עד שלש שנים
25 לאורי מלכות הורדות, כדמריבין (שבת ס"ט)
26 הדל וישעיהו, גמליאל ושמועון נהגו שישאיתו בפני
27 הבית מאה שנה - מכל מקום כבוד דהו לו או
28 לתלמידים שדורו. (שי"ל לעמוד א) **הוא** בעו
29 אלמנן שנשא אלמנה אה - לאו הוקא אלמנה.
30 כדנשאת למתוון (וביבול) היתה נבירה, אלא
31 כיון כדבעה - היא כאלמנה חשיב לה. (שי"ל
32 לעמוד א) **כאלמנא** שנשאת לבחור - דכיון
33 שאן שניהם אלמנות - יש לברך כל שבעה.
34 **שנאמר** וקח בתו עשרה אנשים - ובמסכת
35 כלה דמיימי קרא דריבירכו את
36 רבקה' (בראשית כ"ד) איבא לעומר דהתם בריב
37 אירוסין, הבא ברכת שישאיתו, ויש ללמוד משם
38 שיש לברך ברכת אירוסין לאשה והתקדשת על
39 ידי שלית, שדרי אלמנא שלית הית, ונראה
40 דאסמכתא בעלמא היא, דעשרה לא מישמענה
41 מזה, ולא אירי פשטיה דקרא בברכת אירוסין.
42 **רבי** יהודה אומז אף בבית האירוסין מברכין
43 אותה מפני שמתיחד עמה - ואמרו: כלה כלה
44 בריבא אסרה לבעלה כנדה. ולפי שפעמים בא
45 עליה שלם לשם חופה - ערשין בריבא מתחלה
46 כדי ששנא כלה בברכה **מאן** לא תחת מיד
47 דהתם אברכת פירות - שאין בה אירוב, היא
48 נמי אינה אירוב, ולא דמי לקדשה אדריך טפי.
49 ומאן דחתיים - מיד דהתם אקדשו ודחתים ביה
50 משום אדריך, והאי נמי חשיבא אירוב. ומה
51 שפירש גמטורס ומשום דקדושתו ובלבד דקדושתו ודחתים ביה
52 **הוא** שבאו רבינו חרות - אמור רבינו יחזק' דפנים חרות אין קרא אלא בניי אדם שמברכים בשבילים השמחה יתרו. ושבת דרשבנין פנים חרות, דאמרינן באגדה: מגוב שיר ליום
53 חשבת, אמר הקדוש ברוך הוא: פנים חרות באו לכאן, נאמר שירה - והם נתיי מרוב לבבד השבת בשמחה ובעבודה.

1 מברכין לתולה שבועה - לקמן מפרש שבשאו פנים חרות מרוב כולן כל ימי המשתה,
2 ואי לא - מברך חוץ. במקלהות ברכו אלוים ה' מפקורי ישראל - על ברכת מקור צריך
3 קהל, ודיעו עשרה כונו 'הקהל את העדה' (מבשר כ"ב) ואין הקהל בפחות מעשרה, ועדה
4 עשרה. כדילפינן (ברכות כ"א.) מערת מורגלים "עד מתי ליערה הרעה" - יצאו ודיעו
5 וכלכל כנדרתא - עיר שבבבל השמחה גברת.

6 בפסק סדרו של רב שיראה אן הוא נוכרת.
7 הפוכה - מנהגו עדי יד אחר. ליעור - שבועה
8 אמר, קנה. בבית חתנים - כשנכנסת לחופת
9 נישואין. אף בבית האירוסין - כשמקדשה,
10 מברכין כל ברכת חתנים, כדמפרש. אמר אבי
11 וכוותיה שני - והא דרבי יהודה ביהודה שנון,
12 שפתייחד עמה - באירוסין, כדי שיהא לבו נט
13 בה, כדלפינן (כתובות י"ב.) לפיכך מברכין
14 ברכת חתנים מתחלה, דרנאי מנסכת כלה כלה
15 כלה ברכת אסורה לבעלה כנדה. ואפי' לנו את
16 האירוסות - מדרבנן, שגורו על היחוד של
17 פנייה, ואף ארוסה לא התירו עד שתיכנס
18 לחופה, ובברכה, כדפרישית בלא כלה בריבא
19 אסורה לבעלה כנדה. ואורבנן נמי מברכין
20 'זונג', ואמר לנו, כדאבישנן נרג ונכזה (שבת
21 כ"ג.) וחתרי לנו - את נשותינו הנשואות לנו
22 על ידי חופה וקידושין. אברכת פיות - בורא
23 פרי העץ. ברכת פיות - על השתתה, ועל
24 המילה. דכיון כדולה חוה ודואה היא, ואין
25 הפסק בקשה בעתים - לא בעיא חימה.
26 כדאמר ב'עירובי פסחים' (פסחים ק"ה.) ברכת
27 המצות טעמא נאי - משום דהוראה היא, הא
28 נכחה חוה ודואה היא. מיד הוה אקדושתא
29 - כיון כדבלשן קדושה היא כקדוש היום.
30 חתמינן בה כי חתם, ובהוראה חתמינן משום ריש
31 בה הפסק, כגון 'כי הוא יום תחלת למקראי
32 קדש'. והוא שבאו - אל המשתה. פנים
33 חרות - בכל יום, שלא היו שם אומול. סאי
34 מברך ואמר רב יהודה ב' - נראה בעיני סדר
35 ברכות שנסדרו על עסקי הווא אלא בעי מיאשר
36 יצר' ואילך, שאותה ברכה מתחלת לדבר
37 בעניניהם; אשר יצר את האדם מרוב כבוד,
38 והתקין

1 **מברכין** ברכת חתנים בכות חתנים, וברכת ארוסין בכות הארוסין, ברכת הארוסין מאי
2 **מברך**? רבין בר רב אדא, ורבה בר רב אדא, תרניהו משמיה דרב יהודה אמרי: ברוך
3 אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות ואסר לנו את
4 הארוסות וחתיו לנו את הנשואות על ידי חופה וקדושין. על אהא בריה דרבא פסיס
5 אתה ה' אלהינו מלך העולם אתה ה' מקדש ישראל על ידי חופה וקדושין. מאן
6 דלא חתים - מיד דהוה אברכת פרות ואברכת מצות, ומאן דחתים - מיד דהוה
7 אקדושתא. תנו רבנן: מברכין ברכת חתנים בעשרה כל שבועה. אמר רב יהודה: והוא
8 ששאן פנים חרות. מאי מברך? אמר רב יהודה: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם
9 שהכל

10 אירוסין אריבא טפי מיניה ושמואל לא היה חותם בו.

11 דאמר רבינו יחזק' דפנים חרות אין קרא אלא בניי אדם שמברכים בשבילים השמחה יתרו. ושבת דרשבנין פנים חרות, דאמרינן באגדה: מגוב שיר ליום חשבת, אמר הקדוש ברוך הוא: פנים חרות באו לכאן, נאמר שירה - והם נתיי מרוב לבבד השבת בשמחה ובעבודה.

כתובות. בתולה נשאת - פרק ראשון דף ע' עמוד א' - מתוך מהדורת "אבן ישראל" - (שטיינזלץ) קס"ה
 רש"י

והתקין לו ממנו בנין עדי עד - היא ונקבת. שוש תשיש - לפי שאנו צריכין להחלות
 זכור ויחשילם על ראש שמחוננו, שנאמר (החלים קלו) "תרבק לשוני לחבי וגו'". שפת
 תשמח - בריכה לחתן וכלה שיעלצו בשמחה טובה וכל. ר' ארשר ברא - לשם כל ישראל.
 ולפי שחסדו מתולד מאשר יצא, לפיכך חתם בה בברוך וחתם בה בברוך, כדרך כל
 ראשי שדיר בתולה. וישור חשית וששמה
 תשמח - ממני שהן בריכה הסמוכה להחברתה
 לא חתם בה בברוך, שכן תיקנו לכל הכרעות
 שסמכותן אחר הראשונה על הסדר. ראש
 ברא" מנפי שהיא נאמרת יחידית ברוב ימי
 הנשואה, כשאין עם פנים חדשות - לפיכך
 אינה מן הסמכות, והדריך לפתוח בה בברוך
 ולסיים בה בברוך. וכן "שדכל לבנה בברוך"
 אנה מן הסדר, אלא לאסיפת העם הנאספים
 לה להגמול חסד, וכו' לחסדי הניקום שנתנו עם
 אדם הראשון, שנעשה לו טוב ששכח ונתעסק בו.
 ואסיפה זו כבוד המקום היא, וברכה זו לכן
 נתקנה. ומעשת אסיפה אחת אריזה לברך, אלא
 מניין שיש ברבה על רובם ויקרבת לסדרה
 עליו, מידי הדין אברכת בשמיים וברכת על
 הארץ במצוא שבת, דאמרין (ירושלמי דברכות
 פ"ק א' הלכה ה') רבי שמעון ור' תוספתאי
 רבו, ור' יחי' אבי מנשה, הוהיל ריש ש' בוס.
 ולפי שאינה מטאיר סדר הכרעות, וכולה הדין
 אחת - לא חתמו בה בברוך, מידי הדין אברכת
 פירות ומצות. וכן ברכה "יוצג האדם" שתיקנה
 ליצירה ראשונה של אדם הראשון כדלמא, אי
 למאן דאמר שתי יצירות הוה, אי למאן דאמר
 שתי יצירות הוה, כדלמא אוליין
 - מכל מקום אינה מסודר ברכות הווג. דהא
 ביצירה הראשונה אבותי נקבו לא הוהיל. ואם
 האמה למה היא ארבעה חותך נקבה ומכרזל על
 יצירה השנייה, תקנו אף על הראשונה שהיא
 עיקר ותחלתו. והתקין לו ממנו - מנפח
 מצלעתיו. וכן עדי - בנין נהנה להורות.
 וחתן קרי לה בנין על פי שם
 (בראשית ב') עקרה - וירשלים. ריעים האהובים
 החתן והכלה, שהן ריעים האהובים זה את
 זה. שמפתי חתן - כמנו שמשתמח אדם
 הראשון, בנין עדי פקדום - דרבתן ויעשו לו בנין
 מקדם, ורשם שש וגו' (שם). משמח חתן וכלה
 - ובאירוחו "משמח חתן עם הכלה". לפי
 שמשתח בריכה הראשונה לא בשמחת חתונה
 אנו אומרים, שדיר תפלה היא שנתפללים
 ומברכין שהיו ששמים בתפלה כל ימיהם.
 לפיכך אין לחתום בה "משמח חתן עם הכלה",
 דשמיים איש באשתו, אלא ברוך זה משמח את
 הנשואה, ונתן לה ענין, כסיפק מנותו לכן טוב.
 ובאירוחו שכן משמח בתפלה חתן וברא
 שברא חתונה וברקן איש באשה על ידי ששחה
 וחררה, לפיכך ש' לחתום "משמח חתן עם
 הכלה". שהוה לשון שמשתח איש באשתו. בריך
 חמש - "שדכל" ראשון יציר ירושת תשיש,
 ששמה תשמח, "ראש ברא" בריך שית - "יוצג
 האדם" חתן. "ראש ברא" יצירה חתן - כמאן דאמר בעירובין (ת"א) "וכן את הצלע"
 וברא ונב היה, וממנו נבראת האשה, והרי כאן שתי יצירות. כתר משחבה אוליין - ששנים עלו במחשבה להבראתה, ונברא אחר. בעירובין בפרק "עושין פסין". מברך שהשמה כמעט
 בהחלת הימיון, בין אבד לחן - לקראתה. סמכת הלולא - קראתה לכם הלולא לסעודה. מטיקרא - קודם חופה, אם חותמין קראים, ואמר להם מוחת את הלולא להטיב בני
 לחופה. מאטיב - והיא והחלת סמכת חופה לברך "שהשמה במעוננו". מבי ישי שטיי באטיבא - שי שחין שערות בערבית מים לחופה שבר לערוך חופה. ושו אומרים: לשם
 החתן והכלה ורועין שערות בעצמך. לומר: פר ורבו וצמחו כשעורם הלולא. רוחו בייח ליה - מוחקתו זהו לו כל צרכי חופה וסעודה. איסקס לביחא - שידך לו אשה. וברוך משעת
 אירוסין - שהשמהו במעוננו. והדיר חור - לא נתנו לו לאשה. שית אטיבא - חוסף דברים על "שדכל" ועל ברכת יצירה ראשונה, וחתם בתם בברוך. וליה לביחא מותיה -
 כפירשותו לעיל. לפי מוהילא - לסעודת מילה. חתנים מן המנין - לקמן מפרש למאן הלכתא.

והתקין לו ממנו בנין עדי עד - היא ונקבת. שוש תשיש - לפי שאנו צריכין להחלות
 זכור ויחשילם על ראש שמחוננו, שנאמר (החלים קלו) "תרבק לשוני לחבי וגו'". שפת
 תשמח - בריכה לחתן וכלה שיעלצו בשמחה טובה וכל. ר' ארשר ברא - לשם כל ישראל.
 ולפי שחסדו מתולד מאשר יצא, לפיכך חתם בה בברוך וחתם בה בברוך, כדרך כל
 ראשי שדיר בתולה. וישור חשית וששמה
 תשמח - ממני שהן בריכה הסמוכה להחברתה
 לא חתם בה בברוך, שכן תיקנו לכל הכרעות
 שסמכותן אחר הראשונה על הסדר. ראש
 ברא" מנפי שהיא נאמרת יחידית ברוב ימי
 הנשואה, כשאין עם פנים חדשות - לפיכך
 אינה מן הסמכות, והדריך לפתוח בה בברוך
 ולסיים בה בברוך. וכן "שדכל לבנה בברוך"
 אנה מן הסדר, אלא לאסיפת העם הנאספים
 לה להגמול חסד, וכו' לחסדי הניקום שנתנו עם
 אדם הראשון, שנעשה לו טוב ששכח ונתעסק בו.
 ואסיפה זו כבוד המקום היא, וברכה זו לכן
 נתקנה. ומעשת אסיפה אחת אריזה לברך, אלא
 מניין שיש ברבה על רובם ויקרבת לסדרה
 עליו, מידי הדין אברכת בשמיים וברכת על
 הארץ במצוא שבת, דאמרין (ירושלמי דברכות
 פ"ק א' הלכה ה') רבי שמעון ור' תוספתאי
 רבו, ור' יחי' אבי מנשה, הוהיל ריש ש' בוס.
 ולפי שאינה מטאיר סדר הכרעות, וכולה הדין
 אחת - לא חתמו בה בברוך, מידי הדין אברכת
 פירות ומצות. וכן ברכה "יוצג האדם" שתיקנה
 ליצירה ראשונה של אדם הראשון כדלמא, אי
 למאן דאמר שתי יצירות הוה, אי למאן דאמר
 שתי יצירות הוה, כדלמא אוליין
 - מכל מקום אינה מסודר ברכות הווג. דהא
 ביצירה הראשונה אבותי נקבו לא הוהיל. ואם
 האמה למה היא ארבעה חותך נקבה ומכרזל על
 יצירה השנייה, תקנו אף על הראשונה שהיא
 עיקר ותחלתו. והתקין לו ממנו - מנפח
 מצלעתיו. וכן עדי - בנין נהנה להורות.
 וחתן קרי לה בנין על פי שם
 (בראשית ב') עקרה - וירשלים. ריעים האהובים
 החתן והכלה, שהן ריעים האהובים זה את
 זה. שמפתי חתן - כמנו שמשתמח אדם
 הראשון, בנין עדי פקדום - דרבתן ויעשו לו בנין
 מקדם, ורשם שש וגו' (שם). משמח חתן וכלה
 - ובאירוחו "משמח חתן עם הכלה". לפי
 שמשתח בריכה הראשונה לא בשמחת חתונה
 אנו אומרים, שדיר תפלה היא שנתפללים
 ומברכין שהיו ששמים בתפלה כל ימיהם.
 לפיכך אין לחתום בה "משמח חתן עם הכלה",
 דשמיים איש באשתו, אלא ברוך זה משמח את
 הנשואה, ונתן לה ענין, כסיפק מנותו לכן טוב.
 ובאירוחו שכן משמח בתפלה חתן וברא
 שברא חתונה וברקן איש באשה על ידי ששחה
 וחררה, לפיכך ש' לחתום "משמח חתן עם
 הכלה". שהוה לשון שמשתח איש באשתו. בריך
 חמש - "שדכל" ראשון יציר ירושת תשיש,
 ששמה תשמח, "ראש ברא" בריך שית - "יוצג
 האדם" חתן. "ראש ברא" יצירה חתן - כמאן דאמר בעירובין (ת"א) "וכן את הצלע"
 וברא ונב היה, וממנו נבראת האשה, והרי כאן שתי יצירות. כתר משחבה אוליין - ששנים עלו במחשבה להבראתה, ונברא אחר. בעירובין בפרק "עושין פסין". מברך שהשמה כמעט
 בהחלת הימיון, בין אבד לחן - לקראתה. סמכת הלולא - קראתה לכם הלולא לסעודה. מטיקרא - קודם חופה, אם חותמין קראים, ואמר להם מוחת את הלולא להטיב בני
 לחופה. מאטיב - והיא והחלת סמכת חופה לברך "שהשמה במעוננו". מבי ישי שטיי באטיבא - שי שחין שערות בערבית מים לחופה שבר לערוך חופה. ושו אומרים: לשם
 החתן והכלה ורועין שערות בעצמך. לומר: פר ורבו וצמחו כשעורם הלולא. רוחו בייח ליה - מוחקתו זהו לו כל צרכי חופה וסעודה. איסקס לביחא - שידך לו אשה. וברוך משעת
 אירוסין - שהשמהו במעוננו. והדיר חור - לא נתנו לו לאשה. שית אטיבא - חוסף דברים על "שדכל" ועל ברכת יצירה ראשונה, וחתם בתם בברוך. וליה לביחא מותיה -
 כפירשותו לעיל. לפי מוהילא - לסעודת מילה. חתנים מן המנין - לקמן מפרש למאן הלכתא.

במעוננו "ואשר ברא". משבעה ועד שלשים, בין אמר להו מהמת הלולא ובין לא אמר להו
 מהמת הלולא - מברך "שהשמהו במעוננו". מןאן ואילך, אי אמר להו מהמת הלולא -
 מברך "שהשמהו במעוננו", ואי לא - לא. וכי אמר להו מהמת הלולא עד אמת? אמר רב
 פפי משמיה דרבא: עד תריסר ירחי שתא. ומעיקרא מאימת? אמר רב פפא: מפי רמו שערין
 באסתיגא. איני? והא רב פפא איסקס לבאמי בריה, וברוך משעת אירוסין? שאני רב
 פפא דיהוה גרתי ליה. רבינא איסקס ליה לבריה פו רב תנאי, וברוך משעת אירוסין? אמר:
 קום לי בגנייהו דלא תדרי בהו. וברוך משמיה מילתא, ותדרי בהו. רב תלמיפא פו מברבא
 איקלע לבבל, בריך שית ארכיבא. וליה הלכתא פנותיה. רב הכיבא איקלע לבי מהולא,
 בריך "שהשמהו במעוננו", וליה הלכתא פנותיה, משום דמיריד, דאות ליה צערא לנגא.
 אמר רב נתןן אמר רב: חתנים מן המנין, ואין אבלים מן המנין. מיתבי: חתנים ואבלים
 מן המנין מתינתא קא רמית עליה דרב? רב תנא הוא, ופלגו. איתיבא, ואמר רבי יצחק
 אמר רבי יוחנן: חתנים מן המנין, ואין אבלים מן המנין. מיתבי: חתנים ואבלים מן המנין?
 כ

במעוננו "ואשר ברא". משבעה ועד שלשים, בין אמר להו מהמת הלולא ובין לא אמר להו
 מהמת הלולא - מברך "שהשמהו במעוננו". מןאן ואילך, אי אמר להו מהמת הלולא -
 מברך "שהשמהו במעוננו", ואי לא - לא. וכי אמר להו מהמת הלולא עד אמת? אמר רב
 פפי משמיה דרבא: עד תריסר ירחי שתא. ומעיקרא מאימת? אמר רב פפא: מפי רמו שערין
 באסתיגא. איני? והא רב פפא איסקס לבאמי בריה, וברוך משעת אירוסין? שאני רב
 פפא דיהוה גרתי ליה. רבינא איסקס ליה לבריה פו רב תנאי, וברוך משעת אירוסין? אמר:
 קום לי בגנייהו דלא תדרי בהו. וברוך משמיה מילתא, ותדרי בהו. רב תלמיפא פו מברבא
 איקלע לבבל, בריך שית ארכיבא. וליה הלכתא פנותיה. רב הכיבא איקלע לבי מהולא,
 בריך "שהשמהו במעוננו", וליה הלכתא פנותיה, משום דמיריד, דאות ליה צערא לנגא.
 אמר רב נתןן אמר רב: חתנים מן המנין, ואין אבלים מן המנין. מיתבי: חתנים ואבלים
 מן המנין מתינתא קא רמית עליה דרב? רב תנא הוא, ופלגו. איתיבא, ואמר רבי יצחק
 אמר רבי יוחנן: חתנים מן המנין, ואין אבלים מן המנין. מיתבי: חתנים ואבלים מן המנין?
 כ

ברכת

ברכת

כ"י תניא הדיא בברכת המזון — פירש בקורטוס: להצטרף עם שנים לזמון, שהרי הוא חיב בכל המצות. ואין טראה לרבינו יצחק, דאם כן לא אתא לאשמעונין אלא הדיב במצות ויהי ליה למישר הדיא חיב במצותו ועוד. דאם כן מאי פירי ליה מברכת אבלים בשעתא ואין אבלים מן המזון, דקאמר ברכה בשעתא מי איכא? אלא על כרחי דיהי ברכת המזון, והדרן קשיא לדוכתי: דקניי ורבאי מן המזון, והניא וקנייין בברכת המזון. ולפירש הקונטרס

הדיא קשיא מדיד. לוי קתני ורבאי מן המזון — לוי הוה להצטרף לזמון, לומר "בכר שבאלט משלו", אבל ברכת אבלים שמכריכים בברכת המזון — קאמר רבי יוחנן דאני מן המזון. לך ברכת אבלים בברכת המזון. מכאן משמע שברכת אבלים שברכת המזון לא הוי אלא בשעתא. כדמסיק איתריה דקאמר וקניי בברכת אבלים שברכת המזון, וקאמר בעשרה. והוה נתיא ליה הכי אי לא גשום דקניי לך. בביתא ורבאי מן המזון. אם כן עריך עשה. **אלא** כי קאמר רבי יוחנן בברכה — אי גרטיין ברהבא. ותתמה למה הערביט ר"י מיל רב"י יוחנן. הדיא דלעיל ותי? ותיך לומר דחיי מכלל ברתה אמר. הדיא דלעיל מכלל דהך. אבל אי לא גרטיין "אלא" — נתיא, דלעיל איירי בשעתא ותיא ברהבא בלא פניס חרשות. ותמירא שלישית של רבי יוחנן והעריך להשגיחו דרפנסים חדשות אין אבלים מן המזון. ואי נקט הדיא — ביום ראשון איפכא דוקא מיום ראשון ותיא. ותיא ביום ראשון שייך טפי ומכריכים לה בלא עשה. האומר

זאת לא שב אפו ועוד יד נטויה? מאי "ועוד יד נטויה"? אמר רב תנן בר רב: הכל יודיען פלה למה נכנסה לחופה, אלא כל המנבל פוי ומוציא דבר נבלה מפיו, אפלו נחתם לו גזר דינו של שבועים שנה למוכה - יתקף עליו לרעה. אתא לנחומי, צעורי קמציער ליה? הכי קאמר ליה: חשיב את לאתפוס ארדא. אמר ליה: קום אימא מלתא כגנדי שבחו של הקדוש ברוך הוא. פתח ואמר: האל הגדול ברוב גדלו, אידר ותקן ברוב גודלותו, מתנה ממים במאמרו, עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר, ברוך אתה ה' מודה המתים. אמר ליה: קום אימא מלתא כגנדי אבלים. פתח ואמר: אחינו המיוענים המדוקפאין באבל הנה, תנו לבבכם לחקור את זאת. זאת היא עומדת לעד, נתיב הוא מששת ימי בראשית, רבים שתו רבים ישתו, כמשתה ראשונים כך משתה אחרונים. אחינו בעל תרמות ונתם אהבם, ברוך מנחם אבלים. אמר אבין: "ימים שתו" - לימא, "ימים ושתו" - לא לימא. "משתה ראשונים" - לימא, "משתה אחרונים" - לא לימא. דאמר רבי שמעון בן לקיש, יכן תנא משמייה דרבי יוסי: לעולם אל יפתח אדם פיו לשטון. אמר רב יוסף: מאי קרא - "סדרום היינו לעמודה דמינו", מאי אהדר ליה - "שמעו דבר ה' קציני סדום וגו'". אמר ליה:

קום אימא מלתא כגנדי מנחמי אבלים. פתח ואמר: אחינו גומלי חסדים בני גומלי חסדים, המפוזקים בביתו של אברהם אבינו, (שנאמר: "פי דעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו'"). אחינו, בעל הגמול שלם לבם גמולכם, ברוך אתה משלם הגמול. אמר ליה: קום אימא מלתא כגנדי כל ישראל. פתח ואמר: רבון העולמים, פדה והצל מלכת חושע עמך ישראל מן תדבר, מן תהרב, מן תבזה, מן תבזה, וכן הוה אמר עולא, ואמר ליה מנחמיה קנא: עשרה כוסות תתנו חכמים בבית האבלי; שלשה קודם אבילה - כדי לפתוח את בני מעיו, שלשה בתוך אבילה - כדי לשרות אבילה שמעו, וארבעה לאחר אבילה - אחד כגנדי "היו", ואחד כגנדי פרפת הארץ, ואחד כגנדי "בונה ירושלים", ואחד כגנדי "הטוב והמטיב". הוסיפו עליהם ארבעה: אחד כגנדי חינו העיר, ואחד כגנדי פרנסי העיר, ואחד כגנדי בית המקדש, ואחד כגנדי רבן גמליאל. התחילו, היו שותין וכשתמרין. החזירו תדבר לישעיה. מאי רבן גמליאל? תתניא: בראשונה היתה הוצאת המת לקרוביו יותר מבייתו, עד שהיו מניחים אותו ובוחזין. עד שבא רבן גמליאל ונתן קלות בעצמו, והוציאוהו בכלי פשתן. ונתנו כל העם אחריו להוציא בכלי פשתן, אמר רב פפי: והאדנא נהוג עלמא אפילו בצרדא בר ווא. אמר רבי אלעזר

בברכת המזון — להצטרף לשלשה לזמן עליו, שהרי הוא חיב בכל המצות. בשעה — כשהו חוזרין מן הקבר היו עושין שורה סביב האבל לתמונו, ומתשיבין אותו, חזן עומדים סביב, אמרינן במסדרין (יט"א) אין שורה פחות מעשרה. כתיב — שמעונין את האבל סעודה ראשונה משל אחרים, כדאמרינן במעור קטן (כ"ב, א). וזו מתוך אותו ברהבא ומכריכין שם ברכת אבלים, כדמפרש לקמיה

"בכר מנחם אבלים, לניא ליה — למחורונת. כל קביל יעקא — גנדי המארה", דברים נתימנים על מיתה הלילה. וידיא ח' מה שז' אבות. ויזאן מבנים — שהבעיות, וזמנו לו לפקוד על בניהם ובנותיהם. ואית ראמי — לא תיעוק היה תמא אלא בחור היה. והך קרא אמר "על בחוריך וגו'. של שבועים שנה, ועוד" דריש כמו "ועד", עלמו של אדם, וטויה — נתפסת בטוב לרע. אתא לנחומי צעורי מציע ליה — בתמידה מוכיח על פניו שבשביל עונו מת גנוי? חשיב את לאתפוס ארדא — חשוב אתה למעלה לתפטר ואת בניך כען חזרו, דקיימא לך; בזמן שצדיקים ברוך — צדיקים נתפסים על חזרו, שנאמר "ומקדשי חזרו" (יחזקאל טו). אלא העול ברוב נולדו — בברוך פתח בה "ברוך אתה ה' אלהי מלך העולם ואל הגדול" וכו'. הדיא המיוענים כו' — ברכת הסמכה לחברתה ליה, וכן סדרות על הסדר. כנבל הזה עול לבבכם לחקור זאת שואת עומדת לעד — שחלכ מתים, ולא תבנו יותר מרא. ששתה הראשונים לימא — משתה ראשונים הוא בביתו של אברהם — שבגל חסדים, רכבינו (בראשית כא) וישע אשלי, ראשי חיבות אבילה שתיה ליה. עשייה בוטח — להרבות לו בשעה. ברכתיכם (משלל לא) וזנו כדבר לאובד, ויון למר נפש". קודם אבילה — שהיו רגילין להמשיך מפראות לפני סעודה. כגון ביטין וסופנין וספיריין, ובאונם מפראות מסקין לאבל שלש כוסות. אחד כגנדי חזן — על כל ברכת שותה הכוס, ומזון לו אחר. כגנדי חניי העיר — תקנו להם ברכה עליו, לפי שהיו משמי העיר להטקס בבתיים מן המזון. כרבי ביבור. פשיני העיר — שהיו עשירים מנוכחים ממנו לקבורת עניים. כגנדי בית המקדש — תקנו עליו ברכת תחומים, שיתנונו המזון כרבי ביבור. מאבלתו, שאנו מתאבלים עליו כעל מת. כגנדי רבן גמליאל — לקטן מפרש, לישעיה — שיהיה כוסות. הוצאת המת — שהיו קורבים אותו בכלים יקרים כגון שיראין וסדוקות. כגנדי אר רי — כגנדי קטבט שאינו שיהי אלא דיני. האומר

קום אימא מלתא כגנדי מנחמי אבלים. פתח ואמר: אחינו גומלי חסדים בני גומלי חסדים, המפוזקים בביתו של אברהם אבינו, (שנאמר: "פי דעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו'"). אחינו, בעל הגמול שלם לבם גמולכם, ברוך אתה משלם הגמול. אמר ליה: קום אימא מלתא כגנדי כל ישראל. פתח ואמר: רבון העולמים, פדה והצל מלכת חושע עמך ישראל מן תדבר, מן תהרב, מן תבזה, מן תבזה, וכן הוה אמר עולא, ואמר ליה מנחמיה קנא: עשרה כוסות תתנו חכמים בבית האבלי; שלשה קודם אבילה - כדי לפתוח את בני מעיו, שלשה בתוך אבילה - כדי לשרות אבילה שמעו, וארבעה לאחר אבילה - אחד כגנדי "היו", ואחד כגנדי פרפת הארץ, ואחד כגנדי "בונה ירושלים", ואחד כגנדי "הטוב והמטיב". הוסיפו עליהם ארבעה: אחד כגנדי חינו העיר, ואחד כגנדי פרנסי העיר, ואחד כגנדי בית המקדש, ואחד כגנדי רבן גמליאל. התחילו, היו שותין וכשתמרין. החזירו תדבר לישעיה. מאי רבן גמליאל? תתניא: בראשונה היתה הוצאת המת לקרוביו יותר מבייתו, עד שהיו מניחים אותו ובוחזין. עד שבא רבן גמליאל ונתן קלות בעצמו, והוציאוהו בכלי פשתן. ונתנו כל העם אחריו להוציא בכלי פשתן, אמר רב פפי: והאדנא נהוג עלמא אפילו בצרדא בר ווא. אמר רבי אלעזר

1 בתולה אלמנה גרושה חלוצה - רמזה לפרש דלרבותא נקט חלוצה. ודסקלא דערך
2 אמאי: כיון דשומרת יבם לא מחסידיה נביקה לחופיה. שררי יבמה יבא עליה בעל
3 כרוה, והיא אמינא דכנסתא דמיא. קושמטע לן. **אלמנה** דכתביא באורייתא מאי אביא
4 למינר - והיא לוינא למינר ותפשו מנאבא דכתובת אלמנה מנה מראורייתא - דהא מנה
5 לא היה בימי משה. ולא הוכריה תורה אלא כבר.

6 היה דארמיתן בביתוהו (א.א.) משור רבינו נאמן
7 היה ויקב בשבועות. אלא ששנה של אדש בפול
8 היה - לא שדיה מנה בימי משה, אלא כלומר:
9 כמו ששנה של קודש בימי יחזקאל בפול היה -
10 כך היה כבר של קודש בפול בימי משה.
11 **ותנא** רב זוסף אשור וז סליקא וזי תויא -
12 פירש בקמטוס: וזי תויא בביראת עולמיה וזלא בר
13 יוסף מראשון רבן מרכוש לא מצי למיפרי
14 והצטין למינר דאשור וכוש בש מותא לא שם
15 התיי. ומימת עולם היה שם כן. אבל קשה
16 דמאי מייתי מאשור? דאשור, אף על גב דלא היה
17 בביראת עולם. מצי הוהה בימי משה - שפיר היה
18 ליה למנכה, אבל מנה לא היה לו לכתוב. כיון
19 שעדיין לא היה בדרות ונראה לרבינו יחזק לפרש:
20 דסליקא בימי משה מו תנאי? דקס ליה דסליקא
21 לא היה בימי משה, וסביב סליקא הולך דחוקל
22 ואלא אפטר שדיה בימי משה.
23 **אמר** רב אבא תמימי און יודי - וזא אתאמור
24 דברכי שלשי דבריות (ג.ב.) (אמר רב
25 תונא) אמר רב: הלה כרבי אלעזר, דאני מרובי
26 על שאר משכרין אלא על הין כלבדו וזי לומר:
27 אף על גב דלא אמרוב על ביאת מקשה - אסור
28 לתרות. והכי נמי משמע בפרק סוף "אלו מושבין"
29 (בבבא בתרא) דפסול לעבדה למנא דלא מרובי
30 שאר משכרין. אף על גב דעבדה לא אהיל -
31 הוא הדין נמי דאל יודי.

מטבילין
23 **אמר**: "נתחייב בפקחיה" **אמר** ליה. בשלמא למאן דאמר "נתחייב" - היינו דרבי תנינא, אלא
24 למאן דאמר "יבם" - מאי וכתנא? דלא אתי לדיי ספק נהיה. תהוא דאתא לקמיה דרבי,
25 **אמר** ליה: רבי, בעלתי ולא מצאתי דם. **אמר** לו: רבי, עדיין בתולה הייתי, ושני בצורת
26 הוה. נאה היה ושניהם שחורים, צוה עליהם והתניסום למרחוק, והאכילום והשקום, והתניסום
27 לחדר, כעל ויצא דם. **אמר** לו: רבי וכה בפקחיה. קרי רבי עליהם: "צפר עורם על עצמם יבש
28 תהי עורם". **משנת** בתולה בנדהתה מאתים אלמנה מנה. בתולה, אלמנה, גרושה, וחלוצה
29 מן הארויסין - בתפוחין מאתים, ויש להן מענה בתולים. **גמרא** מאי אלמנה? **אמר** רב הניא
30 בנדהתה: אלמנה - על שם מנה. אלמנה מן הארויסין מאי איפא למימור? איידי דהא קרי לה
31 אלמנה - הא נמי קרי לה אלמנה. אלמנה דכתביא באורייתא מאי איפא למימור? דעתידין
32 רבנן דמתקני לה מנה. ומי קתב קרא לעתיד? און דכתבי: "ושם הנהר השלישי הנהר
33 הוא ההולך קדמת אשור", ותנא רב יוסף: אשור וז סליקא. ומי תנאי? אלא דעתידה, היא
34 נמי - דעתידה. ואמר רב הניא בנדהתה: מטר משקה, מרות, ומזבל, ומערה, וממשדו. **אמר**
35 רבא בר רבי ישמעאל ואיתומא רב יצמר בר שלמיא: מאי קרא - "הלמיה רוח נחת דהדיה דמי
36 כרכיבים מתנגנה צמחה תהרה" - **אמר** רבי אלעזר: מנחה - מיתה, ומיון, מתכבב, מכפר. היינו
37 מכפר היינו מיתה! מיהו גירות וכפר עונות. ואמר רב הניא בנדהתה: תמרי משחקו, משחקו,
38 משלשלו, מאשורן ולא מפגפון. **אמר** רב: אכל תמרים אל יורה. מיתבי: תמרים, שחרית
39 וערבית - יפות, במנחה - רעות, בצעירים - אין פמאותן. ומכמלות שלשה דברים: מתשבה
40 רעה, וחולו מעים, ותחתוניות! מי אפרין דלא מעלו? עליו מעלו, ולפי שקמא מרדא. מדי
41 דתהו אחקרא, דאמר מר השותה רביעית וזן אל יורה. ואיבעית אימא: לא קשיא; הא -
42 מקמי נהמא, הא - לבתר נהמא. דאמר אביי, אמרה לי אם: תמרי מקמי נהמא - כי עברא
43 לישא. דשא, אמר רבא: דרדן שם. דרנא, אמר רבא: דרדן גג. פוריא, אמר רב פפא: שפרין ורבינו עליה. **אמר** רב נתנן בר יחזק:

1 נהיון - לשיקריה, באבן חזוכית. בכיבוס שלון - שהיו מיימים ימים לבבס, או סמנין
2 יפים היו לזק לבבס. וכיבוס שלון אין תבדו מלובן עד שיהיה מנוהך. **מקרא** ליה
3 חסרתא - שפשוף האבן מעביר את הרים. חסרתא - אבן, כדארמיתן בטיסין (ס.ט.ב.)
4 ונורדי בתומרתא דנפק מניה, האבן מנצבת באבנה מנצבת חזלי. רוחה נדף - מפיה
5 מרחיק רוח הדין שנכנס לה דרך פתח הפתוח.
6 **נפריא** חזק שביע ליה - שישעו כן לבנות יש - שישעו כן לבנות יש
7 גלית, מבוססת בימות (כ.ב.) יודי קמון - שאין
8 להם לא דם נדה ולא דם בתולים. יפין לאשה
9 - למורה לה הדין. נתיבין בפקחיה - על כרוך
10 חקבל תובה הבאה לך במקחך, לשון אין תבין
11 לאדם (כתובת א.א.) - דרב שהוא לרעות קרי
12 תובה. שפירשם שטרות - מומת רבון. **צפר**
13 עורם - דוגש פירש: כמו דבק עורו על עצמם.
14 ונמנה פירש: שחר שחר. **מנחה** כחלה
15 אלמנה ונישה - כן בתולה שאדא אלמנה, או
16 גרושה או חלוצה מן הארויסין, וחורה נשאת.
17 כבתבה - מן השני. מאתים - שהיין בחותך
18 בתולה היא נשאת לו, ויש להם מענה בתולים
19 או לא אם מצאה השני בתולה - אבוד לו
20 כתובתה. דמק טענת הוא לו. **גמרא** בנדהתה
21 דמן גבדה. על שם מנה - שאם נשאת
22 משנתאלמנה - אין לה תובה אלא מנה.
23 דכתביא באורייתא - ועדיין לא נתקנו כתובות.
24 וזי כתבי קרא - לקרות על שם דב העתיד.
25 וז סליקא - שם עזי. וזי תויא - העיני בניה
26 בביראת עולם. דכתבי "ההולך קדמת אשור",
27 [כפר] - ולא מאתות דריש תבי, אלא לפום
28 סברא. מפול - את ארץ. עשין - נתון ענה
29 וזו בפירות. תלשה - על ארץ ישל. רוח נחת
30 נהיה כמטר בכרכיבים המתנגנה - יורה?
31 ודי משקה ומרות. "תמונגנה" - הדי מנבל
32 מעין. ומשקיא את הפירות - נפקא מי"מ
33 בכרך. ומנונגה - דינשפיר. אבא - סליקא
34 דעתך: מיהו ענות. מיון - מכות הקרבת
35 העולם מן. שהקרבתה כאן מן החזון ונרמין
36 לו כרכיב. מכבב - את ישראל אלא אביהם. הייני
37 מיהו עשין מכבב - זה יורה מיהו. זה נודו
38 מכבב? מיהו נודות - רעות מעל ישראל.
39 משתנין - מחמתות. שישלין - לשלול. מאשורן
40 - מחזוקת כמו "אשור מדין" (ישעיהו א.)
41 ולא פגפון - אין מרובה אסתינס על הלב
42 וכלן לשבת. אל יורה - שום דוראה, לפי
43 ששורדות דעתו כשימור. שריתת וערבית יפות
44 - כללא דמלתא, לאתר אבילה - יפות.
45 שריתת. רבנן על בני אדם פת שריתת. כדאמר
46 ב"מקביל" (בבא מעייט ק.ב.) ערבית - לאתר
47 אבילה. כמנחה רעות - שהן קודם אבילה.
48 לאתר שנת הצדירים. במתים -
49 הסעודה. אכלא תושבין. אין כותבים - ועבות
50 יוצר מעבית. לפי שאינו מוכבב ביום מליך
51 לשדות לבית הכסא בעל תל שרעה. אבל
52 בלילה טרפה הוא לו. ובמלות משתבה רעה -
53 דאנה, לפי ששמתות את הלב. ונרמין שנת
54 אורה וצמחה היא. כי קמרא לישא - מחזוקת
55 את הנהן כבירה את הדלת.

1 **גרוהין** שלנו כפבוס שלהם. **ואו** אמרת **יעבר** גרוהין
2 **מעברא** ליה חסרתא. **תהוא** דאתא לקמיה דרבן
3 **גמליאל** בר רבי, **אמר** ליה: רבי, בעלתי ולא מצאתי
4 **דם**. **אמר** ליה: רבי, עדיין בתולה אני. **אמר** לה:
5 **הביאו** לי שתי שפחות, אחת בתולה ואחת בעולה.
6 **הביאו** לו, והושבין על פי הבית של יין. בעולה -
7 **ריחה** נדרף. בתולה - אין ריחה נדרף, אף זו הושבה,
8 **ולא** היה ריחה נדרף. **אמר** לו: לך וכה בפקחיה.
9 **ונברוק** מעיקרא בגויה? **גמרא** הנה שמיני ליה, מעשה
10 **לא** הנה חזי, וסבר דלמא לא קום ליה בגויה דמקלא
11 **שפיה**, ולא אורה ארעא ולולוי בגבתי ישראל. **תהוא**
12 **דאתא** לקמיה דרבן **גמליאל** התנא, **אמר** לו: רבי,
13 **בעלתי** ולא מצאתי דם. **אמר** לו: רבי, ממשפחת
14 **דחוקטי** אני, שאין להן לא דם נדה ולא דם בתולים.
15 **בדק** רבן **גמליאל** בקרובותיה ויצא דבריה. **אמר** לו:
16 **לך** וכה בפקחיה, **אשיריך** שוכית למשפחת יודקטי.
17 **מאי** דורקטי - דור קמון. **אמר** רבי תנינא: תתחזים
18 **לש** הכל נחמוס רבן **גמליאל** לאותו האיש. דהני רבי
19 **תנינא**: **שש** ששאר יפה לעשה פה דמים יפים
20 **לא** אשה. **ותנא** משום רבי מאיר: כל אשה שדמיה
21 **מיובין** - גניה מרובים. **אמר** רבי ירמיה בר אבא
22 **אמר**: "וכה בפקחיה" **אמר** ליה. **ורבי** יוסי בר אבין
23 **אמר**: "נתחייב בפקחיה" **אמר** ליה. **בשלמא** למאן דאמר "נתחייב" - היינו דרבי תנינא, אלא
24 למאן דאמר "יבם" - מאי וכתנא? דלא אתי לדיי ספק נהיה. תהוא דאתא לקמיה דרבי,
25 **אמר** ליה: רבי, בעלתי ולא מצאתי דם. **אמר** לו: רבי, עדיין בתולה הייתי, ושני בצורת
26 הוה. נאה היה ושניהם שחורים, צוה עליהם והתניסום למרחוק, והאכילום והשקום, והתניסום
27 לחדר, כעל ויצא דם. **אמר** לו: רבי וכה בפקחיה. קרי רבי עליהם: "צפר עורם על עצמם יבש
28 תהי עורם". **משנת** בתולה בנדהתה מאתים אלמנה מנה. בתולה, אלמנה, גרושה, וחלוצה
29 מן הארויסין - בתפוחין מאתים, ויש להן מענה בתולים. **גמרא** מאי אלמנה? **אמר** רב הניא
30 בנדהתה: אלמנה - על שם מנה. אלמנה מן הארויסין מאי איפא למימור? איידי דהא קרי לה
31 אלמנה - הא נמי קרי לה אלמנה. אלמנה דכתביא באורייתא מאי איפא למימור? דעתידין
32 רבנן דמתקני לה מנה. ומי קתב קרא לעתיד? און דכתבי: "ושם הנהר השלישי הנהר
33 הוא ההולך קדמת אשור", ותנא רב יוסף: אשור וז סליקא. ומי תנאי? אלא דעתידה, היא
34 נמי - דעתידה. ואמר רב הניא בנדהתה: מטר משקה, מרות, ומזבל, ומערה, וממשדו. **אמר**
35 רבא בר רבי ישמעאל ואיתומא רב יצמר בר שלמיא: מאי קרא - "הלמיה רוח נחת דהדיה דמי
36 כרכיבים מתנגנה צמחה תהרה" - **אמר** רבי אלעזר: מנחה - מיתה, ומיון, מתכבב, מכפר. היינו
37 מכפר היינו מיתה! מיהו גירות וכפר עונות. ואמר רב הניא בנדהתה: תמרי משחקו, משחקו,
38 משלשלו, מאשורן ולא מפגפון. **אמר** רב: אכל תמרים אל יורה. מיתבי: תמרים, שחרית
39 וערבית - יפות, במנחה - רעות, בצעירים - אין פמאותן. ומכמלות שלשה דברים: מתשבה
40 רעה, וחולו מעים, ותחתוניות! מי אפרין דלא מעלו? עליו מעלו, ולפי שקמא מרדא. מדי
41 דתהו אחקרא, דאמר מר השותה רביעית וזן אל יורה. ואיבעית אימא: לא קשיא; הא -
42 מקמי נהמא, הא - לבתר נהמא. דאמר אביי, אמרה לי אם: תמרי מקמי נהמא - כי עברא
43 לישא. דשא, אמר רבא: דרדן שם. דרנא, אמר רבא: דרדן גג. פוריא, אמר רב פפא: שפרין ורבינו עליה. **אמר** רב נתנן בר יחזק:

אף

רבי עקיבה, פד הוה בר נש אזל בעי מידון קומיה, הוה אמר ליה הווי יודעין לפני מי אתם עומדין, לפני מי שאמר והיה העולם. שנאמר (דברים יב, יז) ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה', ולא לפני עקיבה בן יוסף!

תני: קודם לארבעים שנה עד שלא חרב הבית – ניטלו דיני נפשות. וכימי שמעון בן שמח – ניטלו דיני ממונות. אמר רבי שמעון בן יוחאי: בריה רחמנא דלינא חכים מידון.

שמואל אמר: שנים שדנו – דיניהם דין, אלא שנקראו בית דין חצופ. רבי יוחנן וריש לקיש תריהון מרין: אפילו שנים שדנו – אין דיניהון דין.

תמן תנינן: הוה דן את הדין, זיבה את החיב, חיב לזבאי, מימא לפהור, טיהר לפמא – מה שעשה עשוי וישלם מביתו.

רבי בא בשם רבי אבהו: בשאמרו לו: הרי את מקובל עלינו בשנים. מה אנו קיימין? אם בשטעה ודנן משיקול הדעת, ברא מה שעשה עשוי? אם בשטעה ודנן דין תורה, ברא וישלם מביתו?

רבי בא בשם רבי אבהו: בשאמרו לו: הרי את מקובל עלינו בשלשה, על מנת שתדיננו דין תורה, ומטה ודנן בשיקול הדעת – וישלם מביתו, שהגים דעתו לדון יחידי דין תורה. דתנינן: אל תהי דן יחידי, שאין דן יחיד אלא אחד.

אמר רבי יהודה בן פזי: אף הקדוש ברוך הוא אינו דן יחידי, שנאמר (מלכים א, כב, יט) וכל צבא השמים עמד עליו מימינו ומשמאלו, אילו מטין לכה זכות, ואילו מטין לכה חובה. אף על פי שאין דן יחידי,

[דף ב' ע"א]

חותם יחידי, שנאמר (דניאל ג, כא): אבל אנכי לך את הרשום בכתב אמת.

אמר רבי יוחנן: לעולם אין הקדוש ברוך הוא עושה בעולמו דבר עד שנמלך בבית דין שלמעלה. מה טעם? (שם פסוק א) ואמת הדבר וצבא גדול. אימתי חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת? בשעה שנמלך בבית דין שלמעלה. אמר רבי לעזר: כל מקום שנאמר וד' – הוא ובניין אב שבכולם (מלכים א, כב, כג) וד' דבר עליך רעה.

מהו חותמו של הקדוש ברוך הוא? רבי ביבי בשם רבי ראובן: אמת. מהו אמת? אמר רבי בון: שהוא אלהים חיים ומלך עולם.

אמר ריש לקיש: אלף – רישיה דאלפא ביתא, מ"ם – באמצעייתה, תי"ו – בסופה, לומר: אני ה' ראשון (ישעיה מד, ו) – שלא קיבלתי מאחר. ומבלעדי אין אלהים, שאין לי שותף. ואת אחרונים אני הוא – שאיני עתיד למוסרה לאחר.

רבי בא ורבי בנימין בר יפת הוו דינין קומי רבי יצחק, ונפק דינא עם רבי בנימין. אתא רבי בא, בעי מיטרוף על רבי אמי, ואלף, מומחה שבפך ודן – דינו דין.

רבי אבהו הוה יתיב דיין בכנישתא מדרתא דקיסרין לגרמיה, אמרין ליה תלמידי: ולא בן אלפן רבי: אל תהא דן יחידי אמר לון: ביון דאנן חמי לי יתיב דיין לגרמי ואתון לגביי – כמי שקיבלו עליהן. ותני בן: כמה דברים אמורים? שלא קיבלו עליהן, אבל אם קיבלו עליהן – דן אפילו יחידי.

רבי יוחנן אזל מידון קומי רבי חייה רבה, אייתוב גבי חד תלמיד. ולא בן תני? אב ובנו, הרב ותלמידו, שניהן נימנין אחד, נומר חבר ותלמיד היה כרבי לעזר לרבי יוחנן. גזר דין נפקו מן דרב לגרמיה, מן דרבי אחא לגרמיה, מן דרבי יונה ורבי יוסי לגרמיהו.

תמן תנינן: הנוטל שכרו לדון – דיניו בטילין.

[דף ב' ע"ב] ביני מתניתא: הקשוד ליטול שכרו ודן.

חד בר נש אזל מידון קומי רב הונא. אמר ליה אייתי לי בר נש דיסוק תחותי לדיקלא.

רב הונא הוה רעי תורין, והוה ידע שהדו לבר נש, אמר ליה איתא שהד עלי, אמר ליה: הב לי אגרי ותני בן נותנין לדיין שכר בטילו, ולעד שכר עדותו.

חד בר נש סאב לחד בהן אתא עובדא קומי רבי יצחק ואוכליה חולין, סברין מימר שייצאין לו דמי תרומה מתוכם.

תני: רבי אליעזר בן רבי יוסי הגלילי אומר: המכצע – חוטא, והמכרף את המכצע – חרי זה במנאין לפני המקום, שנאמר (תהלים יג, א) ובצע ברך נאין ה'. אלא יקוב הדין את החר כשעשה משה. אבל אהרן משים שלום, שנאמר (מלאכי ב) בשלום ובמישור הלך אתי.

תני: רבי ליעזר בן יעקב אומר: מה תלמוד לומר: ובצע ברוך נאמן ה' משלו משל למה הדבר דומה, לאחד שגנב סאה היטין והוליקה לנחתום והפריש חלתה והאכילה לבניו, הרי זה מברך, ואינו אלא מנאין.

רבי מאיר אומר: מה תלמוד לומר ובצע ברוך נאמן ה' אילו אחי יוסף שנאמר (בראשית לו, כ): **מה בצע כי נהרג את אחינו וגו'.**

רבי יהושע בן קרחה אומר: מצוה לבצע שנאמר (זכריה ח, טו) **אמת ומשפט שלום כל מקום שיש אמת, אין משפט שלום. יש שלום, אין משפט אמת.** ואי זה אמת שיש בו משפט שלום? הוי אומר: זה ביצוע.

דן את הדין, ויבה לזכאי, חייב לחייב – מעלה עליו הכתוב כילו עשה צדקה עם הזכוי, ופילו עשה צדקה עם החייב. צדקה עם הזכוי, שהחזיר לו כמונו. ועם החייב, שהוציא גזילו מתחת ידו.

אמר רבי אבהו: משפט משפט אמורין בפרשה, **אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם.** רבי זכריה בעי קומי רבי אמי: עבדין עובדא פהתן תנניא? תני: רבי שמעון בן מנסיא אומר: פעמים שאתה רשאי לבצע, פעמים שאין אתה רשאי לבצוע. ביצד? שנים שבאו אל הדין, עד שלא שמע דבריהן, או מששמע דבריהן ואינו יודע היכן הדין נוטה – רשאי לומר להן צאו ובצעו. משתשמע דבריהן ויודע אתה היכן הדין נוטה – אין אתה רשאי לבצוע. שנאמר (משלי י, יד) **פוטרי מים ראשית מדון ולפני התגלע הריב נטוש** – עד שלא נתגלע הריב אתה רשאי לנטוש, משנתגלע הדין – אין אתה רשאי לנטוש.

אמר רבי מתנניה: אף הפשרה צריכה הכרע הדעת.

רבי יהודה בן לקיש אומר: שנים שבאו אל תדיין אחד רב ואחד חזק, עד שלא שמע דבריהן – רשאי לומר להן: **"איני נזקק לכם שפוא יתחייב החזק ויהא החזק אויבו"**. מששמע דבריהן, אין רשאי לומר להן: **"איני נזקק לכם"** שנאמר (דברים א, י) **לא תגורו מפני איש.**

רבי יהושע בן קרחה אומר: הרי שהיה יושב אצל תדיין, וראה זכות לעני והוכה לעשיר, מניין שלא ישתוק? שנאמר (שם) **לא תגורו מפני איש**, אל תכנים דבריה מפני איש.

ויהו הדיינין יודעין את מי הן דנין, ולפני מי הן דנין. ויהו העדים יודעין את מי מעידין, ולפני מי מעידין, לפני מי שאמר והיה העולם! שנאמר (שם) ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה'. ואומר (תהלים פב, א) אלהים נצב בעדת אל. וכן יהושפט אומר לשופטים (דברי הימים ב, יט, י) ראו מה אתם עשים כי לא לאדם תשפטו כי לה'. וכי אפשר לבשר ודם לדון את בורא? אלא אמר הקדוש ברוך הוא, אנא אמרית דיהא לראובן מאה דינר ולשמעון ולא כלום, ואת נומלן מזה ונותנן לזה, עלי לשלם לו

[דף ג' ע"א]

וְלִפְרַע מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ. תַּנִּי: רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַדִּין – בְּשִׁלְשָׁה, וּפְשָׁרָה – בְּשָׁנִים. יָפָה פַּח הַפְּשָׁרָה מִכַּח הַדִּין, שְׁשָׁנִים שֶׁדָּנוּ יְכוּלִין לַחְזוֹר בָּהֶן. וְשָׁנִים שֶׁפִּישְׁרוּ – אֵין יְכוּלִין לַחְזוֹר בָּהֶן.

הַאוֹנֵם וְהַמְּפֹתָה זָכוּ. רַבִּי מִנָּא אָמַר: בְּנִעְרָה מֵאוֹרְסָה פְּלִיגִי, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִפְּסַדְתָּ כְּתוּבָתָהּ בְּשִׁלְשָׁה, וְנִסְקַלְתָּ בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים: מְקוּם שֶׁנִּסְקַלְתָּ – שָׁם מִפְּסַדְתָּ כְּתוּבָתָהּ. אֲבָל בְּמוֹצֵיא שֵׁם רַע – כָּל עָמָא מוֹדוּ: מְקוּם שֶׁהָעֵדִים נִסְקְלִין – שָׁם הַבַּעַל לֹקֵה, וְנוֹתֵן מֵאָה סָלַע.

אָמַר לִיָּה רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוּן: הֵן תַּנִּינְתָּה פְּלָגָה אֶת עֶבֶד פְּלָגְיָה! אֵלָּא בְּמוֹצֵיא שֵׁם רַע פְּלִיגִי, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַבַּעַל לֹקֵה וְנוֹתֵן מֵאָה סָלַע – בְּשִׁלְשָׁה. וְהָעֵדִים נִסְקְלִין בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וְרַבְּנִין מְרִין: מְקוּם שֶׁהָעֵדִים נִסְקְלִין – שָׁם הַבַּעַל לֹקֵה, וְנוֹתֵן מֵאָה סָלַע. אֲבָל בְּנִעְרָה מֵאוֹרְסָה – כָּל עָמָא מוֹדוּ: מְקוּם שֶׁנִּסְקַלְתָּ – שָׁם מִפְּסַדְתָּ כְּתוּבָתָהּ.

וּתְיֵיא דְרַבִּי מִנָּא – כְּרַבִּי זְעִירָא, וְדְרַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוּן – כְּרַבִּי אֲבָהוּ.

רַבִּי אֲבָהוּ שָׁאֵל: שׂוֹר הַנִּסְקָל כְּרַבִּי מֵאִיר, מַהוּ שְׂוִיתָן הַכֶּסֶף בְּשִׁלְשָׁה, וְיִסְקַל בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה? אָמַר לִיָּה רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוּן: שׂוֹר הַנִּסְקָל – כּוּלּוֹ מִמוֹן הוּא וְגוֹזְרֵת הַכְּתוּב שְׂוִיִּסְקַל.

הַלְכָה ב' מֵתַנִּי מִכּוֹת – בְּשִׁלְשָׁה. מִשׁוּם רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל אָמַר: בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. עֶבֶר הַחֹדֶשׁ – בְּשִׁלְשָׁה. עֶבֶר הַשָּׁנָה – בְּשִׁלְשָׁה; דְּכַרִּי רַבִּי מֵאִיר. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּשִׁלְשָׁה מֵתַחֲלִילִין, וּבַחֲמִשָּׁה נוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין, וְגוֹמְרִין בְּשִׁבְעָה. וְאֵם גָּמְרוּ בְּשִׁלְשָׁה – מְעוּבָרָת. סְמִיכַת הַזְּקָנִים וְעֵרִיפַת הָעֵגְלָה – בְּשִׁלְשָׁה; דְּכַרִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן.

[**דף ג' ע"ב**] וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּחֲמִשָּׁה. חֲלִיצָה וּפְיִאוּנִין – בְּשִׁלְשָׁה. נִטְע רְבָעִי וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׂאִין דְּמִיּוֹ יְדוּעִין – בְּשִׁלְשָׁה. וְהַקְדָּשׁוֹת – בְּשִׁלְשָׁה. וְהָעֶרְכִין הַפְּיּוּלְמָלִין – בְּשִׁלְשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶחָד מֵהֶן כַּהֵן. וּבַכְּרָקְעוֹת – תְּשַׁעַה וְכַהֵן, וְאָדָם כִּיּוֹצֵא בָּהֶן.

דִּינֵי נְפֻשׁוֹת – בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. הַרֹבֵעַ וְהַנְּרָבֵעַ – בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, שְׁנַאֲמַר (ויקרא כ, טז): וְהַרְגַת אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַבְּהֵמָה. וְאוֹמֵר (שם): וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שִׁכְבָּתוֹ בְּבַהֲמַת מוֹת יוֹמַת וְאֶת הַבְּהֵמָה תַּהַרְגוּ.

שׂוֹר הַנִּסְקָל – בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, שְׁנַאֲמַר (שמות כט): הַשׂוֹר יִסְקַל וְגַם בְּעֵלָיו יוֹמַת, כְּמִיתַת הַבְּעֵלִים – בֶּן מִיתַת הַשׂוֹר.

הָאָרִי, הַזָּאב, הַדּוֹב, וְהַנֶּמֶר, וְהַבְּרָדְלָם, וְהַנְּחָשׁ – מִיתַתָּן בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי לֵיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל הַקּוֹדֵם לַהוֹרְגֵן – זָכָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִיתַתָּן בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה.

גְּמֵרָא רַבִּי אֲבָהוּ בְּעֵי: מִכּוֹת בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, פְּעֻמַּיִם שְׁמַת מִמְּכּוֹתָיו, וְהָרִי יֵשׁ בּוֹ דִּינֵי נְפֻשׁוֹת?

בר קפרא שמע בולהון מהדא (במדבר ג, כד): **יברכה ה' וישמרך, מיכן שמתחילין בשלשה יאר**
ה' פניו אליך ויחנך – מיכן שנושאין ונותנין בהמשה. **ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום** –
מיכן שגומרין בשבעה.

רבי יהושע בן לוי שמע בולהון מהדא: (מלכים ב, כה, יח) **ויקח רב טבחים את שלשת שמרי הסף,**
מיכן שמתחילין בשלשה. (שם פסוק יט) **וחמשה אנשים מראי פני המלך,** מיכן שנושאין ונותנין
בהמשה. (ירמיה נב, כה) **ושבעה אנשים רואי פני המלך** – מיכן שגומרין בשבעה.

אמר רבי יונתן: מיכן לסנהדרין גדולה של כל ישראל (ירמיה נב, כה) **ויקח רב טבחים את שריה**
בהן הראש ואת צפניה בהן – הרי שנים. **ושבעה אנשים מראי פני המלך** – הרי תשעה.
וששים איש מעם הארץ – הרי שבעים חסר אחד, ומן העיר סרים אחד – הרי שבעים.

אית תנאי תני: שבעים ואחד ויקח רב טבחים את שלשת שמרי הסף ושבעה מראי פני
המלך וששים איש מעם הארץ, ומן העיר לקח סרים אחד (מלכים ב, כה, יח-יט), הרי שבעים
ואחד, ולמה קוריהו סרים? שמסרם את החלכה.

כתוב אחד אומר: **חמשה**, וכתוב אחד אומר: **שבעה**, להביא שני סופרי הדיינים.

לית פאן עיבור החדש, אלא קידוש החדש. שמואל אומר: אין קידוש החדש פחות מעשרה.

חכירים מהו ליכנס לקידוש החדש? אמר רבי הושעיה: חבר הוינא, ואעלי רבי שמואל בר רב
יצחק לקידוש החדש, ולינא ידע אין סלקית ממינינא, אין לא פשיטא דלא סליק, למה בגין
דתהו תתניה, או משום שאין חבירין נכנסין לקידוש החדש. אומר רבי פהנא: חבר הוינא,
ואעלי רבי תנחום בר חייה לקידוש החדש, וסלקית ממינינא. הדי אומר: שתחברים נכנסין
לקידוש החדש.

חברים מהו ליכנס לעיבור שנה? נישמעניה מהדא: מעשה ברבן גמליאל שאמר: יקרני שבעה
זמנים לעלייה ונכנסו שמה. אומר: מי הוא שנכנס שלא ברשות? עמד שמואל הקטן על רגליו
ואמר, אני עליתי שלא ברשות. הלכה נצרכה לי ונכנסו לשאל עליה. אומר לו רבן גמליאל:
ומה אלך ומידך שכל ישראל יודעים שאילו הן שנים.

[דף ד' ע"א]

אמרתי שאמה אחד מהו, ואפילו בן לא עיבורה בההוא יומא, ואפלגינה במילי דאורייתא
ועברוה ביומא דבתרה.

תני: סנהדרין שראו את ההורג, אית תנאי תני: שנים נעשין עדים, ומעידין בפני השאר. אית
תנאי תני: כולן עדים, ומעידין בפני אחרים.

רבי יהודה בר פזי בשם רבי זעירא: בשם שהולקין פאן – בך חולקין בעדות החדש. ויקום חד,
ויתיב חד, ויקום חד, ויתיב חד! שנייא היא, שאין העד נעשה דיין.

רב הונא ידע שהדו לחד בר נש, אזל בעי מידון קומיה, ופפר ביה. אומר רבי שמואל בר רב
יצחק: בגין דאת ידע דרב הונא אינשא רבה את כפר ביה? מהו דיזיל ויסהוד עלך קומי בית

דין חורין? אמר ליה רב הונא: ועבדין בן? אמר ליה: אין! ושׂרא רב הונא גרמיה מן ההוא דינא, ואזל ואסהיד קומי בית דין חורון.

תני רבי שמעון בן יוחי: ומדשנתם את שנת החמשים שנה (ויקרא כה, י) – שנים אתה מקדש ולא חדשים, והתנינן: ראש בית דין אומר: מקדש! מהו מקדש? מקויים.

תני: לקידוש החדש – מתחילין מגדול. אמר רבי חייה בר אדא: מתניתא אמרה בן, ראש בית דין אומר: מקדש. תני: לעיבור החדש [השנה] מתחילין מן הצד.

אמר רבי זבידא: וההוון ביקרא דלרע לא נהנין בן. ולא שמייע דמר רבי חייה בר מרייה, ורבי יונה, רבי בא בר חייה בשם רבי יוחנן: לעיבור החדש – מתחילין מגדול, לעיבור שנה – מתחילין מן הצד! וכבר נכנס רבי יוחנן והיה קמן שבכולם. אמרו לו, אמור: 'הרי השנה מקודשת בעיבורה!' אמר: 'הרי השנה מקודשת בעיבורה'.

אמר רבי יונתן: ראה לשון שלימדנו בן הנפחה! אילו אמר: "בעיבורה" הייתי אומר: אילו אחד עשר יום שהחמה עורפת על לבנה, אלא בעיבורה שהוסיפו לה חכמים שלשים יום.

רבי יעקב בר אחא, רבי יסא בשם רבי יוחנן: לעיבור – הולכין אחר המינוי. לבית הנועד – הולכין אחר הרגל. והוא שיש כל אחד מדבר במקומו וחותרם, כגון: רבי חנינה פתח, רבי יוחנן וריש לקיש חותרמין. רבי בא בר זבדי פתח, רבי יסא ורבי אמי חותרמין. רבי חגי פתח, רבי יונה ורבי יוסי חותרמין.

רבי פתחאי אימני קומי רבי יעקב בר אחא, ואצל רבי יעקב בר אחא קמיה מנייה לעיבורא. אמר: אבן מרה דשמעתא, לא מקיים לה.

רבי חייה בר ווה הוה קאים מצלי, עאל רב כהנא וקם ליה מן חורי מצלי חסל רבי חייה ויטיב ליה בגין דלא מיעבר קימוי שרי רב כהנא מאריד בצלותיה פיון דחסל אמר בן אתון נהנין לציעורי רבבון? אמר ליה: רבין אנא מבית עלי קאתינא, דכתיב ביהו (שמואל א, ג, יד): **אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה**. בזבח ומנחה – אין מתכפר, אבל מתכפר בתפילה. וצלי עלוי, וזכה למיסב, עד דאיתעבדון טופריי סופקין כהדא דקקת.

[דף ד' ע"ב] ריש לקיש, אקדמון ליה חד סב בעיבור, ואעלוגיה מן ההוא תרעא דלקח. אמר: בן יהא בשכרן.

ולא שמייע דמר רבי קריפסדא בשם רבי יוחנן: מעשה ועיבור את השנה שלשה רועי בקר, חד אמר: בביר ולקיש באדר מינין, וחד אמר: תור באדר בעריה ומורת, ובטול תינתא ישלח משכיה. וחד אמר: קדום באדר, פח בלועה יפוק לקיבליה, ונן חמין הדין שתא, ולית בה חד מינהון, ועיבור השנה על פיהם.

אמר רבי חלבא: ובית דין הסבים עמהן? ולא בן אמר רבי זעירא: והוא שיהו הכל מודין מצד אחד! פיון דאילין מודין לאילין, ואילין לאילין – כמי שכולם מודין מצד אחד.

וריש לקיש מקפיד על הדין מילתא, חשש על מה דמר רבי לעזר, דמר רבי לעזר (יחזקאל יג, ט)
והיתה ידי אל הנביאים החזים שוא, בסוד עמי לא יהיו – זה עיבור. ובכתב בית ישראל
לא יכתבו – זה המינוי. ואל אדמת ישראל לא יבואו – זה ארץ ישראל.

רבי לעזר כד סלק חכא, אמר: הא גביי דדא. כד מינוניה, אמר: הא גביי תרי. כד עאל
לעיבורא, אמר: הא גביי תלת.

רבי בא בר זבדא בשם רב: מעמא דרבי לעזר בי רבי צדוק, בשעיה שרואין בית דין שלמעלן
בית דין שלמטן שמקדשין אותו, גם הם מקדשין אותו.

רבי לעזר בשם רבי חנינה: מעשה בעשרים וארבע קריות! של בית רבי שנכנסו לעבר שנה
בלוד, ונכנסו בהן עין רע, ומתו כולם בפרק אחד. מאותה שעה עקרוה מיהודה וקבעוה בגליל.

בעיון מיעקר אף אהו סימנא. אמר לון רבי סימון: אין אנו מניחין ביהודה אפילו זכר?

והרי מצינו שקידשו את השנה כבעלת! הדין בעלת – וימנין מיהודה וימנין מדין. אלתקא
ונבתון ובעלת – הרי הן מיהודה. בעלת ועיים ועצם – הרי מדין. והרי מצינו שקידשו את השנה
כבעלת! מימר: בתים – מיהודה, וישדות – מדין.

רבי ירמיה בעא קומי רבי זעירא: ולוד לאו מיהודא היא? אמר ליה: אינו! ומפני מה אין מעברין
בה? אמר ליה: שהן גפי רוח ומעוטי תורה. הפיד אפוי וקמא רבי אחא ורבי יודה בן פזי. אמר
ליה: איטה עבדתני מבזה רבנן.

על שלשה סימנין מעברין את השנה: על אביב, ועל התקופה, ועל פירות האילן. על שנים –
מעברין, על אחד – אין מעברין. ואם עיברוה – הרי זה מעוברת. וכשהיה אביב אחת מהן –
היו שמיהוין. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף על התקופה.

על שלש ארצות מעברין לשנה: על יהודה, ועל עבר הירדן, והגליל. על שתיים – מעברין, על
אחת – אין מעברין. ואם עיברוה – אינה מעוברת. וכשהיתה יהודה אחת מהן – היו שמיהוין,
מפני שהעומר בא ממנה.

אין מעברין לא מפני הצינה, ולא מפני הגשמים. ואם עיברוה – אינה מעוברת.

אין מעברין לא מפני הגדיים, ולא מפני הגוזלין, ולא מפני החלב.

[דף ה' ע"א]

וכולם סעד לשנה. ואם עיברוה – מעוברת.

רבי ינאי אמר משום רבן גמליאל שהיה אומר: אימריא רביכין וגוזלייא דקיקין, ושפר באפוי
ובאפי חבריי מוספא על שתא דא תלתין יומין.

תני: אמר רבי יודן: מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו יושבין על גב מעלה בהר תבות, ויוחנן
סופר הלז יושב לפניו. אמר לו רבן גמליאל, כתוב: לאתנא בני דרומא עילאה ואתנא בני

דרומא ארעייא, שלמכון יסגא! מודענא לכוז, דמטא זמן ביעורא, לאפוקי מעשרייה מעומר
שיבלייא.

ולאחנא בני גלילא עילאה ובני גלילא ארעייא: שלמכון יסגא! מודענא לכוז, דמטא זמן ביעורא,
תפקון מעשרייה ממעטני זיתא.

לאחנא בני גלותא דבבל, בני גלותא דמדי, בני גלותא דיוון, ושאר כל גלותא דישראל:
שלמכון יסגא! מודענא לכוז, דאימריא רביכיז וגזילא דמיקוי, וזימנא דאביבא לא מטא, ושפר
מילתא באפיי ובאנפי חבריי מוספא על שתא דא תלתין יומין.

אין מעברין לשנה אלא אם כן היתה חסירה רוב החודש. וכמה רוב החודש? ששה עשר יום.
רבי יהודה אומר: שתי ידות החודש אחד ועשרים יום.

אמר רבי שמואל בר נחמן: והוא שיקרב העומר סוף ניסן של תקופות.

אמר רבי יוסי, עד הפסח. אמר רב מתנה: והוא שיפלו לולב בסוף תשרי של תקופות.

אין מעברין לשנה לא פחות מחדש, ולא יותר על חדש, ואם עיברה - אינה מעוברת.

אין מעברין לא בשביעית, ולא במוצאי שביעית, ואם עיברה - הרי זו מעוברת. אימתי רגילין
לעבר? בערבי שביעיות.

רבי זעירא בשם רבי אבהו: תדא דתימר, עד שלא התיר רבי ליקח ירק מחוץ לארץ לארץ.
אבל משהתיר רבי ליקח ירק מחוצה לארץ לארץ - היא שביעית, היא שאר שני שבוע.

היה רבי מאיר אומר: הרי הוא אומר (מלכים ב, ד, כב): ואיש בא מבעל שלשה ויבא לאיש
האלהים לחם בפורים עשרים לחם וגו'. והואיל והיתה השנה צריכה להתעבר, מפני מה לא
עיברה אלישע? אלא מלמד שהיו שני רעבון והיו קופצים לגרנות.

אית תניי תני: אין מעברין מפני הטומאה. רבי יוסי אומר: מפני מצינו בחזקה שעבר
מפני הטומאה, שנאמר (דברי הימים ב, ג, יח): כי מרבית העם מאפרים ומנשה יששכר וזבלון לא
הטהרו, כי אכלו את הפסח בלא ככתוב, כי התפלל וחקקוהו לאמר ה' הטוב וכפר בעד.

רבי שמעון אומר: אף על פי שעברו ניסן - אין מעובר אלא אדר.

רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: עישה וחקקהו לציבור לעשות פסח שני.

אית תניי תני: מעברין מפני הטומאה, אית תניי תני: אין מעברין. מאן דאמר אין מעברין,
מינה: כי אכלו את הפסח בלא ככתוב. ומאן דמר מעברין,

[דף ה' ע"ב] מה מקיים בלא ככתוב? מפני שעברו ניסן, ואין מעברין אלא אדר. ותייא כפי
דמר רבי סימון בר זביד: גולגולת ארנן היבסי מצאו תחת המזבח.

כתוב (דברי הימים ב, ג, יט): כל לבבו הכין לדרוש האלהים ולעשות וללמד בישראל חק ומשפט.
רבי סימון בר זביד, ורבי שמואל בר נחמן, חד אמר: אפילו כפוח עשה לטהרת הקודש - לא

יצא ידי טהרת הקודש. וחד אמר: אפילו כל מעשים טובים שעושים [שעשה] לטהרת הקודש - לא יצא בדי ידי טהרת הקודש.

בתיב (שם): ויחלו באחד לחדש הראשון לקדש, וביום שמונה לחדש באו לאולם ה', ויקדשו את בית ה' לימים שלשה [שמונה], וביום ששה עשר לחדש הראשון פלו. והלא ליום אחד היו יכולין לבקר כל עבודה זרה שהיה שם; אמר רבי אבדי: מפני צלמי פשדים שהיו חקוקים בפשט.

ששה דברים עשה חזקיהו, על שלשה הודו לו ועל שלשה לא הודו לו. גירר עצמות אביו על מיטת חבלים, וכיתת נחש הנחושת, ונגז טבלה של רפואות - והודו לו. סתם מי גיחון העליון, וקיצין דלתות ההיכל, ועיבר ניסן בניסן - ולא הודו לו.

אין מעברין קודם ראש השנה, ואם עיברה - אינה מעוברת. אבל מפני הדוחק, מעברין אחר ראש השנה מיד. אף על פי כן אינו מעובר אלא את החדש אדר. רבי אומר: ניסן - לא נתעבר מזמיו. והתנינן: אם בא החדש בזמנו! אם בא, לא בא.

רב אמר: תשרי - לא נתעבר מזמיו. והתנינן: אם היה החדש מעובר! אם היה, לא היה. וכשקידשו את השנה באושא ביום הראשון, עבר רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה, ואמר בדברי רבי יוחנן בן נורי. אמר רבן שמעון בן גמליאל, לא היינו נוהגין בן ביבנה.

ביום השני, עבר רבי חנניה בן רבי יוסי הגלילי, ואמר רבבי עקיבה. אמר רבן שמעון בן גמליאל: כך היינו נוהגין ביבנה. והתני: קידשוהו בראשון ובשני! רבי ועירא בשם רב חסדאי: אותה השנה נתקלקלה.

מהו בראשון, ומהו בשני? רבא בשם רב: שנה אחד ושנה שני. והתני: קידשוהו ביום הראשון וביום השני!

קידשוהו קודם זמנו, או לאחר עיבורו יום אחד, יכול יהא מקודש? תלמוד לומר (ויקרא כג, ב): 'אותם'. 'אותם' אלה הם מועדי, אין אלה הן מועדי.

קודם לזמנו תשעה ועשרים יום, לאחר עיבורו שנים ושלשים יום, ומניין שמעברין את השנה על הגליות שגלו ואדיין לא הגיעו? תלמוד לומר: בני ישראל מועדי - עשה מועדות שיגיעו כל ישראל. אמר רבי שמואל בר נחמן: והן שהגיעו לנהר פרת.

אין מעברין את השנה אלא ביהודה, ואם עיברה בגליל - מעוברת. העיד חנניה איש אונו: שאם אינה יכולה להתעבר ביהודה - שמעברין אותה בגליל.

אין מעברין אותה בחוצה לארץ, ואם עיברה - אינה מעוברת. את חמי בגליל אין מעברין, בחוצה לארץ מעברין? בגליל אין מעברין, ואם עיברה - מעוברת. בחוצה לארץ אין מעברין, ואם עיברה - אינה מעוברת. ביכולין לעבר בארץ ישראל. אבל בשאינן יכולין לעבר בארץ ישראל - שמעברין אותה בחוצה לארץ.

ורמיה עיבר בחוצה לארץ. ויחזקאל עיבר בחוצה לארץ. ברוך בן נריה עיבר בחוצה לארץ.

הַנְּנִיחַ בֶּן אָחִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עֵיבֵר בְּחוּצָה לְאַרְצָא. שָׁלַח לִיּוֹהֵ רַבִּי שְׁלֹשָׁה אֵיגָרִין גְּבֵי רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי נֶתַן. בְּחֹדָא כְּתַב: לְקַדוּשַׁת הַנְּנִיחַ. וּבְחֹדָא כְּתַב: גְּדִיִּים שְׁהִינְחַת – נַעֲשׂוּ תַיִשִּׁים. וּבְחֹדָא כְּתַב: אִם אֵין אַתְּ מְקַבֵּל עֲלֶיךָ, צֵא לָךְ לְמַדְבַּר הָאֵמֶד וּתְהִי שׁוֹמֵט

[דף ו' ע"א]

וְנַחְוֵנְיִין זֹרְק.

קָרָא קַדְמֵייתָא וְאוֹקְרוּן. תַּנְיִיתָא וְאוֹקְרוּן תְּלִיתָא בְּעֵי מְבַסְרַתְהוֹן. אֲמָרִין לִיּוֹהֵ: לֵית אַתְּ יָכִיל דְּכַבֵּר אוֹקְרַתְנִין. קָם רַבִּי יִצְחָק וְקָרָא בְּאוֹרֵייתָא: אֵלֶּה מוֹעֲדֵי הַנְּנִיחַ בֶּן אָחִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ! אָמַר: אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי ה'! אָמַר לוֹן: גְּבִין קָם רַבִּי נֶתַן וְאִשְׁלִים: כִּי מְקַבֵּל תִּצַּא תוֹרָה, וְדַבֵּר ה' מִנְּהַר פְּקוּד. אֲמָרִין לִיּוֹהֵ: כִּי מַצִּיּוֹן תִּצַּא תוֹרָה וְדַבֵּר ה' מִירוּשָׁלַם! אָמַר לוֹן: גְּבִין אֲזַל קָבַל עֲלֵיהוֹן קַמֵּי רַבִּי יְהוֹדָה בֶּן בְּתִירָה לְנֻצִיבִין. אָמַר לִיּוֹהֵ: אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם.

אָמַר לִיּוֹהֵ: לִי נָא יָדַע מַה תַּפּוּן, מַה מוֹדַע לִי דְאֵינִין חֲכָמִין מַחֲשָׁבָה דְּכּוֹתֵי? מַכִּיּוֹן דְּלֹא יָדְעֵי מַחֲשָׁבָה דְּכּוֹתֵי, יִשְׁמַעוּן לִיּוֹהֵ! וּמַכִּיּוֹן דְּאֵינִין חֲכָמִין מַחֲשָׁבָה דְּכּוֹתֵי, יִשְׁמַע לוֹן! קָם רַבִּי סוּסְיָא, הֵן דְּמָטָא – מָטָא, וְהוּן דְּלֹא מָטָא – נְהַגִּין בְּקִילְקוּל.

כְּתִיב (ירמיהו כ"ט, א): אֵל יֵתֵר זְקַנֵי הַגּוֹלָה. אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: בְּיוֹתֵר הֵם עָלֵי זְקַנֵי הַגּוֹלָה. חִבִּיבָה עָלֵי בֵית קַמְנָה שְׁבַאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל, יוֹתֵר מִסַּנְהֶדְרִין גְּדוּלָה שְׁבַחוּצָה לְאַרְצָא.

כְּתִיב (מלכים ב', כ"ד, טו): הַחֶרֶשׁ וְהַמַּסְגָּר אֵלֶיךָ, וְאַתְּ מִרְּכֵי רַבִּי בְּרַכְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חֶלְבוֹ, וְרַבְּנָן רַבִּי בְּרַכְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חֶלְבוֹ אָמַר: הַחֶרֶשׁ – אֵלֶיךָ, וְהַמַּסְגָּר – אֵלֶיךָ. וְרַבְּנָן אֲמָרִי: כּוּלְהוֹן אֵלֶיךָ. רַבִּי בְּרַכְיָה בְּשֵׁם רַבִּי: אֵילוֹן הַחֲבָרִים. וְרַבְּנָן אֲמָרִין: אֵילוֹן הַבּוּלְבוּסִין. רַבִּי יוֹשֻׁעַ בְּדִ תְּהוּ מְקַבֵּל סְתֵדִיא בְּעֵינֵי טָב, תְּהוּ אָמַר לוֹן: הוּוּ יוֹדְעִין כַּמָּה עֲדוּת יוֹצֵא מִפִּיכֶם, כַּמָּה שְׂכַר כְּתִים יוֹצֵא מִפִּיכֶם.

אָמַר רַבִּי אֲבִין: וְאֵין בִּינֵי אֲפִילוֹ בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת! בֵּית שְׁלֹשׁ שָׁנִים יוֹם אֶחָד, כָּא עֲלִיךָ – תְּהִי זֶה בְּסַקְלָה. נְמַלְכוּ בֵּית דִּין לְעַבְרוּ, וְכָא עֲלִיךָ – אֵינִי בְּסַקְלָה.

אָמַר רַבִּי אֲבִין: אֶקְרָא לְאַלְהִים עֲלִיּוֹן לְאַל גַּמְר עָלֵי (תהלים נ"ג, א). בֵּית שְׁלֹשׁ שָׁנִים יוֹם אֶחָד, נְמַלְכוּ בֵּית דִּין לְעַבְרוּ – תְּכַתּוּלִין חוֹזְרִין, וְאִם לֹא – אֵין תְּכַתּוּלִין חוֹזְרִין.

סְמִיכַת הַזְּמָנִים וְעֵרִיפַת הַעֲגָלָה – בְּשִׁלְשָׁה; דְּבַרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי יְהוֹדָה אָמַר: בְּחַמְשָׁה. מַה טַּעְמִיָּה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן? (ויקרא ה', טו) וְסַמְכוּ – שָׁנִים, וְאֵין בֵּית דִּין שְׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהוֹן אֶחָד – תְּהִי שְׁלֹשָׁה. מַה טַּעְמִיָּה דְּרַבִּי יְהוֹדָה? וְסַמְכוּ – שָׁנִים, זְקַנֵי – שָׁנִים, אֵין בֵּית דִּין שְׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהוֹן עוֹד אֶחָד – תְּהִי חַמְשָׁה.

וּבְעֲגָלָה עֵרִיפַת מַה טַּעְמִיָּה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן? זְקַנֵי – שָׁנִים, וְשַׁפְטִיד – שָׁנִים, אֵין בֵּית דִּין שְׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהוֹן עוֹד אֶחָד – תְּהִי חַמְשָׁה. מַה טַּעְמִיָּה דְּרַבִּי יְהוֹדָה? זְקַנֵי וְשַׁפְטִיד – שָׁנִים, אֵין בֵּית דִּין שְׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהוֹן עוֹד אֶחָד – תְּהִי שְׁלֹשָׁה.

אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה בערופה, דלא דריש ויצאו. ונראין דברי רבי שמעון בסמיכה, דלא דריש וסמכו. אין תימר נראין דברי רבי יהודה בערופה כמו דו דרש וסמכו, ודרוש ויצאו! אשכח תימר ויצאו - שנים, זקניד - שנים, ושפטיד - שנים, אין בית דין שקול, מוסיפין עליהן עוד אחד - הרי שבועה! מה מקיים רבי שמעון זקניד ושפטיד? זקניד שהן שופטיד.

תני: רבי ליעזר בן יעקב אומר: זקניד - זה בית דין הגדול. ושפטיד - זה מלך וכהן גדול.

תני: הפסיוכות - בשלשה. לא סמיכה היא סמיכות? תמן קריי למנוייה סמיכותא.

אמר רבי בא: בראשונה היה כל אחד ואחד ממנה את תלמידיו, כגון רבי יוחנן בן זבדי מינה את רבי ליעזר ואת רבי יהושע. ורבי יהושע את רבי עקיבה. ורבי עקיבה את רבי מאיר ואת רבי שמעון. אמר: ישב רבי מאיר תהילה.

[דף ו' ע"ב] נתברכמו פני רבי שמעון. אמר לו רבי עקיבה: דייד שאני ובוראך מפירין ביה.

חזרו וחלקו כבוד לבית הזה, אמרו: בית דין שמינה שלא לדעת הנשיא - אין מינויו מינוי. ונשיא שמינה שלא לדעת בית דין - מינויו מינוי. חזרו והתקינו שלא יהו בית דין ממנין אלא מדעת הנשיא, ושלא יהא הנשיא ממנה אלא מדעת בית דין.

תני: בראשונה היו כותבין שמרי חליצה: כמותב פלוני ופלוני חליצה פלנית בת פלוני לפלוני בר פלוני בפנינו, דקרבת לקדמנא, ושרת סיניה מעילוי ריגליה דמינא, ורקת קדמנא ורקא דמיתחזי לנא על ארעא, ואמרת: כבה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו.

תני: בראשונה היו כותבין שמרי מואוני: כמעמד פלוני ופלוני מיאנה פלנית בת פלוני בפלוני בר פלוני בפנינו, לא רעינא ביה, לא שוייהנא ליה, לא צבינא להיתנסבא ליה.

אמר רבי יוחנן: הקדש שפדייו יותר על דמיו - הרי זה פדוי. ומעשר שני שפדייו יותר על דמיו - הרי זה אינו פדוי. מה בין הקדש מה בין מעשר שני? אמר רבי לא: הקדש - יש לו תובעין, מעשר שני - אין לו תובעין.

רבי יונה בעא: כמאן דמר: אינו בנכסיו. ברם כמאן דמר: בנכסיו הוא - מה בין הקדש, מה בין מעשר שני? אמר רבי יוסי: ולא כבר נאמר מעמא: הקדש - יש לו תובעין, מעשר שני - אין לו תובעין. רבי זירא בעא קומי רבי אמי: נבדק אותו האיש, ואמר: "לא נתכוונתי?" אמר ליה: לכי בידך.

אמר רבי יוחנן: הקדש שפדייו ולא הוסיף חומש - הרי זה פדוי. ומעשר שני שפדייו ולא הוסיף חומש - אינו פדוי. מה בין מעשר שני להקדש? אמר רבי לא: שכן אדם מצוי להיות מרבה בהקדשו. רבי יונה בעי: כמאן דמר: אינו בנכסיו. ברם כמאן דמר: בנכסיו - מה בין הקדש למעשר שני? אמר רבי יוסי ולא כבר את אמר טעם שאדם מצוי להרבות בהקדשו.

תני: התקדישות - בשלשה. הדיא דתימר: במקדיש גוף השדה. אבל אם אמר: "הרי עלי מנה להקדש?" נישמעניה מהדא: ערכים המפולטין - בשלשה. וכי יש ערכים שאין מיפולטין? רבי יעקב בר אחא, רבי שמעון בר וזה בשם רבי חנינה: האומר: "ערפי עלי", וברא לסדרו מן הקדש.

- שְׁמִיין לֹא בַעֲשָׂרָה. מִמְטַלְטֵלִין -בְּשִׁלְשָׁה. הָאֹמֵר: "עֲרַפֵי עָלַי" - אֵינּוּ כְּאֹמֵר: "דְּמֵי שְׂדֵי עָלַי"? אֲבָל אִם אָמַר: "הָרִי עָלַי מִנְהָ לְהַקְדִישׁ - שְׁמִיין לֹא בְּשִׁלְשָׁה. לְכַשְׂיַעֲשִיר - נִידוּן בְּהֶשֶׁג יָד.

תְּנִי: הַעֲבָדִים וְהַשְּׂטָרוֹת וְהַמְטַלְטֵלִין - אֵינּוּ לְהֵן אֵיגְרוֹת בְּקוֹרְתָּ. רַבִּי יוֹדֵן בֶּן פּוּזִי אָמַר: אַכְרִיזָה. עוֹלָא בַר יִשְׁמַעְיָאל אָמַר: עֲבָדִים - שְׁלָא יִבְרָחוּ, הַשְּׂטָרוֹת וְהַמְטַלְטֵלִין - שְׁלָא יִגְנְבוּ.

רַבִּי כָּא בַר פִּהְנָא בְּעָא קוּמֵי רַבִּי יוֹסִי: לִית הֲדָא אָמְרָה: שְׁעֲבָדִים נִפְדִין בְּשִׁלְשָׁה? אָמַר לִיה: אֵינּוּ! וְהַתְנַיְנָן: בְּקַרְקָעוֹת - תִּשְׁעָה וּכְהֵן, וְאָדָם - כִּיּוֹצֵא בְהֵן!

[דף ז' ע"א]

אָמַר לִיה: אֲכִינּוּ, אָדָם דְּכָא - בֶּן חוֹרִין הוּא.

הַנְּנִיחַ בַר שְׁלֵמִיָּה אָמַר בְּשֵׁם רַב: אֲתָא עוּבְדָא קוּמֵי רַבִּי וּבְעָא לְמֵיעֵבַד פְּרַבְנָן. אָמַר לִיה רַבִּי לְעוֹר בֶּן פֶּרְטָא בֶּן רַבִּי לְעוֹר בֶּן פֶּרְטָא: רַבִּי! לֹא בֶּן לִימְדַתְנּוּ מִשׁוּם זְקֻנִיד: אֲלָא אִם עָשׂוּ אֵיגְרַת בִּיקוֹרְתָּ! אָמַר לִיה: אֵינּוּ! וְחוֹר וְעֵבַד פְּרַבְנָן גְּמִלְיָאֵל.

פִּיסקָא. **דִּינֵי נַפְשׁוֹת בְּעֵשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה.** רַבִּי אֲבָהוּ שְׂאָל: שׁוֹר הַנִּסְקָל כְּרַבִּי מֵאִיר, כַּהֵן לִיתָן הַכֶּסֶף בְּשִׁלְשָׁה, וְיִסְקַל בְּעֵשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה? אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי כִּי רַבִּי בּוֹן: שׁוֹר הַנִּסְקָל - כּוֹלֵוּ מִכּוּזָן הוּא, וּגְזִירַת הַכְּתוּב לְיִסְקוֹל.

אֲנָטָמוֹס הַגְּמוּזִן שְׂאָל לְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זְבַדִּי: (שְׁמוֹת כ"א, כ"ט) **הַשׁוֹר יִסְקַל וְגַם בְּעָלְיוֹ יוֹמַת!** אָמַר לִיה: שׁוֹתֵף לִיִּסְטִים - בְּלִיִּסְטִים.

וּכְשִׁי צָא, אָמְרוּ לֹא תִלְמִידֵי: רַבִּי! לָזָה דְּחִיתָה בְּקִנְיָה, לָנוּ מַה אַתָּה מוֹשִׁיב? אָמַר לְהֵן: כְּתִיב: **הַשׁוֹר יִסְקַל וְגַם בְּעָלְיוֹ יוֹמַת** - כְּמִיתַת הַבְּעֵלִים בֶּן מִיתַת הַשׁוֹר. הַקִּישׁ מִיתַת הַבְּעֵלִים לְמִיתַת הַשׁוֹר, מַה מִיתַת הַבְּעֵלִים - בְּדַרְיָשָׁה וְחַקְרִיה, בְּעֵשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, אֵף מִיתַת הַשׁוֹר - בְּדַרְיָשָׁה וְחַקְרִיה, בְּעֵשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה.

הַלְכָה ג' מִתְנִי אֵינּוּ דְנִין לֹא אֵת הַשְּׂכֵט, וְלֹא אֵת נְבִיא הַשְּׂקָר, וְלֹא אֵת כַּהֵן גְּדוֹל, אֲלָא בְּבֵית דִין שְׁל שְׂבָעִים וְאַחַד. וְאֵינּוּ מוֹצִיאִין לְמַלְחָמַת הַרְשׁוֹת, אֲלָא עַל פִּי בֵית דִין שְׁל שְׂבָעִים וְאַחַד. וְאֵינּוּ מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעוֹרוֹת, אֲלָא עַל פִּי בֵית דִין שְׁל שְׂבָעִים וְאַחַד.

אֵינּוּ עוֹשִׂין סְנֵהֲדָרִיּוֹת לְשָׂבָטִים, אֲלָא עַל פִּי בֵית דִין שְׁל שְׂבָעִים וְאַחַד. וְאֵינּוּ עוֹשִׂין עִיר הַנְּדָחַת, אֲלָא בְּבֵית דִין שְׁל שְׂבָעִים וְאַחַד. וְאֵינּוּ עוֹשִׂין עִיר נְדָחַת בְּכֶפֶר. וְלֹא שְׁלֵשׁ עִיר נְדָחַת, אֲבָל עוֹשִׂין אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם.

גְּמָרָא אֵיתָא חֲמֵי: שְׁנַיִם - אֵינּוּ דְנִים, לֹא כָּל שְׂכֵן שְׂכֵט? אָמַר רַבִּי מִתְנַיְנָה: בְּנִשְׂאֵי שְׂכָטִים - הִיא מִתְנַיְתָא. אָמַר רַבִּי לְעוֹר: בְּחוֹרֵשׁ שְׂבִין שְׁנֵי שְׂכָטִים - הִיא מִתְנַיְתָא.

אָמַר רַבִּי יוֹרָא: נֶאֱמַר בְּאֵן (דְּבָרִים י"ב, י"ד) וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן (דְּבָרִים י"ח, כ"ב): **זְדוּן, בְּזוּזוֹן דְּבָרוֹ הַנְּבִיא.** מַה זְדוּן שְׁנַאֲמַר לְהֵלֵן - בְּנְבִיא הַשְּׂקָר הַכְּתוּב מְדַבֵּר, אֵף זְדוּן שְׁנַאֲמַר בְּאֵן - בְּנְבִיא הַשְּׂקָר הַכְּתוּב מְדַבֵּר.

אמר רבי חזקיה: נאמר כאן דיבר, ונאמר להלן: אשר ידבר הנביא בשם ה'. מה דיבר שנאמר להלן - בנביא השקר תתוב מדבר, אף דיבר שנאמר כאן - בנביא השקר תתוב מדבר.

פיסקא. אין מוציאין למלחמת הרשות אלא על פי בית דין של שבעים ואחד וכו'. רבי יהודה אומר: בתחילה, ויעל דויד בדבר גד (שמואל ב, כד, יט) - זה מלך ונביא. ויחל שלמה לבנות את בית ה' אלהי ישראל בהר המזריה אשר נראה (דברי הימים ב, ג, א) - אלו אורים ותומים. לדוד אביהו - זה סנהדרין, שאל אביה ונגדף זקניו ואמרו לה' (דברים לט, ז).
השיר,

[דף ז' ע"ב] וילך אחריהם הושעיה וחצי שרי יהודה תודות ואעמידה שתי תודת גדולת ותהלכת לימין מעל לחומה לשער האשפת (נחמיה יב, לב). אמר רבי שמואל בר יודן: מה כתיב "מהלכות", לא תהלכות! אלא בניטלות על ידי אחר

רב הונא בר חייה בשם רב מייתי לה דבר תורה: ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת כל פליו, וכן תעשו (שמות כה, ט) - בן תעשו לדורות. משה - זה מלך ונביא. אחרן - אלו אורים ותומים. אספה לי שבעים איש מזקני ישראל (במדבר יא, טו) - זה סנהדרין, שאל אביה ונגדף וגו'. השיר - וילך אחריהם הושעיה וחצי שרי יהודה. תודות - ואעמידה שתי תודת גדולת ותהלכת לימין מעל לחומה לשער האשפה.

אמר רבי שמואל בר יודן: מה כתיב "מהלכות" לא תהלכות! אלא בניטלות על ידי אחר. כיצד היו מהלכות? רבי חייה רבה, ורבי שמעון בר רבי. חד אמר: זו כנגד זו. ותרנה אמר: זו אחר זו. ושניהן מקרא אחד דורשין. והתודה השנית ההולכת למול ואני אחריה (נחמיה יב, לח). מאן דמר: זו כנגד זו - והוא ישב ממלי (במדבר כב, ח). ומאן דמר: זו אחר זו - ומלק את ראשו ממול ערפו (ויקרא ה, ח).

ומאן דמר: זו כנגד זו - נמצא כל מקום ומקום מתכפר בתודה אחת. ומאן דמר: זו אחר זו - נמצא כל מקום ומקום מתכפר בשתי תודות. מאן דמר: זו אחר זו, יאות. דתנינן: תפנימית - נאכלת, וההיצונה - נשרפת. ומאן דמר: זו כנגד זו, אי זו היא תפנימית? זו שפמוכה לבית. רבי יסא בשם רבי יוחנן: על פי נביא נאכלת.

אמר רבי זירא: תניי תמן: נביא יש כאן, אורים ותומים למה אני צריך? אשכח תני: רבי יהודה אומר: צריך אורים ותומים.

אמר רבי אבהו: אתפלגון רבי יוחנן וריש לקיש. חד אמר: בונין ואחר כך מקדישין. ותרנה אמר: מקדישין ואחר כך בונין. מאן דמר: בונין ואחר כך מקדישין - אין רואין את המהיצות כילו הן עולות.

ביקשו להוסיף על היכל, בפה מוסיפין? בשתי הלחם. ומקדישין ביום טוב? אלא בלחם תפנים. ומקדישין בשבת? אלא בליזה. ומקדישין בליזה? אמר רבי יוסי בי רבי בון: במנחת מאפה.

ניחא בעלייתן מן הגולה - שהקריבו ואחר כך קידשו. בהכנסתן לארץ - בטה קידשו? אמר רבי יוסי בי רבי בון: בשתי תודות

הבאות מגב ונגבועין.

אבא שאול אומר: שתי ביצים היו שם: התחתונה. והעליונה - אין קדושתה גמורה. התחתונה - נתקדשה בכילין. והעליונה - בעליותן מן הגולה, לא במלך, ולא באורים ותומים. לפיכך: התחתונה - עם הארץ אוכלין שם קדשים קלין ומעשר שני, והכרים אוכלים שם קדשים קלין אבל לא מעשר שני. והעליונה - עם הארץ אוכלין שם קדשים קלין אבל לא מעשר שני, והכרים אוכלין שם קדשים קלין ומעשר שני.

מפני מה לא קדשוה? מפני שהיתה תורפת ירושלים שם והיתה יכולה ליכבש משם.

ואין עושין סנהדריות לשבטים. תלמוד לומר (דברים י) **לשבטיה, ושפטו את העם.**

אין עושין עיר הנידחת. רבן יוחנן בשם רבי הושעיה: תלתא אמורין. חד אמר: אחת - עושין, שתיים - אין עושין. והרנה אמר: הסמוכות - עושין, המפורזות - אין עושין. והרנה אמר: מפורזות - אין עושין כל עיקר, שפא יפוצו עובדי פוכבים ויבואו לארץ ישראל. ואית דבעי מימר: שפא יפוצו האויבים ויבואו לידי קרחה.

הלכה ד' מתני' סנהדרין גדולה - היתה של שבטים ואחד, וקטנה - של עשרים ושלשה. ומניין לגדולה שהיא של שבטים ואחד? שנאמר (במדבר יא): **אספה לי שבטים איש מזקני ישראל,** ומשה על גביהן - הרי שבטים ואחד. רבי יהודה אומר: שבטים.

ומניין לקטנה שהיא של עשרים ושלשה? שנאמר (במדבר לה): **ושפטו העדה והצילו העדה,** עדה שופטת, ועדה מצלת - הרי עשרים. ומניין לעדה שהיא עשרה? שנאמר (במדבר יד): **עד מתי לעדה הרעה הזאת, יצאו יהושע וכלב.**

ומניין להביא עוד שלשה? ממשמע שנאמר (שמות כג) **לא תהיה אחרי רבים לרעות,** שומע אני שאמר היה עמהן לטובה, ואם כן למה נאמר אחרי רבים להטות? לא כהפוייתך לטובה הפוייתך לרעה, הפוייתך לטובה - על פי אחד, ולרעה - על פי שנים. אין בית דין שקול, מוסיפין עליהן עוד אחד - הרי כאן עשרים ושלשה.

וכמה יהא בעיר ותהא ראויה לסנהדרין? מאה ועשרים. רבי נחמיה אומר: מאתים ושלשים. כדי שרי עשרות.

גמרא רבי בא רבי יסא בשם רבי יוחנן: נאמר כאן (במדבר לה): **עדה,** ונאמר להלן (במדבר יד): **עד מתי לעדה הרעה.** מה לעדה האמורה להלן - עשרה, אף כאן - עשרה.

אמר רבי סימון: נאמר כאן: **תוף,** ונאמר להלן: **תוף.** מה תוף שנאמר להלן - עשרה, אף כאן - עשרה. אמר ליה רבי יסא בי רבי בון:

[דף ח' ע"ב] אם מתוף את ילויך לה, סגין אינון? אלא נאמר כאן: **בני ישראל,** ונאמר להלן (בראשית מב, ח): **ויבאו בני ישראל לשבד וגו'.** מה בני ישראל שנאמר להלן - עשרה, אף כאן - עשרה.

ומנניין להביא עוד שלשה כו'. תני: אמר רבן שמעון בן גמליאל: בראשונה לא היו חותמין על כתובת נשים בשירות, אלא כהנים לויים וישראלים המשיאין לכהונה.

אמר רבי יוסי: בראשונה לא היתה מחלוקת ישראל! אלא סנהדרין של שבעים ואחד היתה יושבת בלשכת הגזית, ושני בתי דינין של שלשה ושלשה היו יושבין, אחד בחיל, ואחד ביהר שבת, ובתי דינין של שלשה ועשרים היו יושבין בכל עיירות ארץ ישראל. צריך אחד מהן לשאול דבר הלכה, היה בא ושאלה בבית דין שבעיירו. אם שמעו - אמרו לו, ואי לא - היה הוא ומופלא שלחן באין ושאלין אותה בבית דין הסמוך לעירו. אם שמעו - אמרו לו, ואי לא היה הוא ומופלא שלחן באין ושאלין אותה בבית דין שבהר הבית. אם שמעו - אמרו להן, ואי לא - היה הוא ומופלא שלחן באין ושאלין אותה בבית דין שבחיל. אם שמעו - אמרו להן, ואם לאו - היו אילו ואילו מתכנסין לבית דין הגדול שבלשכת הגזית, שמשם תורה יוצאה ורווחת לכל ישראל, שנאמר (דברים י) מן המקום ההוא אשר יבחר ה' וגו'.

סנהדרין שבלשכת הגזית אף על פי שהיתה של שבעים ואחד - לא היו פחותין מעשרים ושלשה. צריך אחד מהן לצאת, היה מסתפל, אם יש שם עשרים ושלשה - היה יוצא, ואם לאו - לא היה יוצא.

והיו יושבין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים. ובשבתות ובקמים טובים - היו יושבין בבית המדרש שבהר הבית. נשאלה הלכה, אם שמעו - אמרו להן, ואי לא - עומדין על המננין. רבו המזמין - זיבו, רבו מחייבין - הויבו, רבו המטהרין - טיהרו, רבו המטמין - טמאו. שמשם תורה יוצאה ורווחת לכל ישראל. משרבו תלמידי שמואי והלל שלא שמשו רבותיהן בצורך - רבו מחלוקות בישראל ונעשו שתי תורות.

ומשם היו שולחין בכל עיירות שבארץ ישראל. וכל מי שהיו מוציאין אותו חכם, עניו, שפוי, עיין טובה, נפש שפלה, רוח נמוכה, לב טוב, יצר טוב, חלק טוב - היו מושיבין אותו בבית דין שבהר הבית, ואחר כך בבית דין שבחיל, ואחר כך בבית דין הגדול שבלשכת הגזית.

סנהדרין - היתה פחצי גורן עגולה, והנשיא היה יושב באמצע, כדי שיהו רואין אותו ושמעין קולו. אמר רבי לעזר בי רבי צדוק: כשהיה רבן גמליאל יושב בכנה - היה אבא ואחיו יושבין מימינו וזקנים משמאלו מפני כבוד הזקן.

כמה הן שופטי ישראל? שבע ריבוא ושמונת אלפים ושש מאות. שרי אלפים - שש מאות. שרי מאות - ששת אלפים. ושרי המשים - שנים עשר אלף. שרי עשרות - ששים אלף. נמצאו שופטי ישראל - שבעה ריבוא ושמונת אלפים ושש מאות.

מה טעמא דרבי נחמיה ודרבנן? והוא שיהא שם בית דין של עשרים ושלשה, והנידונים והעדים, וזוממיהו, וזוממי זוממיהו, והזן, וסופריהו, ושפוש. מה טעמא דרבנן? והוא שיהא שם שנים עשר סנהדריות של שנים עשר שבטים, ומשה על גביהן.

דבר תקנה עשה משה, בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא: פקוד כל בכוזר בבני ישראל, אמר: אי זה מקבל עליו ליתן חמשה שקלים לגולגולת? מה עשה? נטל שנים ועשרים אלף

פּיטקין וְכַתֵּב עֲלֵיהֶן בְּזוֹ לַיּוֹ. וּמֵאֲתֵיִם שְׁבָעִים וּשְׁלֹשָׁה כְּתָב עֲלֵיהֶן חֲמִשָּׁת שְׁקָלִים. וְהִטְיִלָן לְקַלְפֵי. אָמַר לְהוֹ: "בּוֹאוּ וּמְלוּ פִיטְקִיכֶם". כָּל מִי שֶׁעֲלָה בְּיָדוֹ בְּזוֹ לַיּוֹ - הֵיחָ אֹמַר לוֹ: "כְּבֵר פְּדָאָךְ בְּזוֹ לַיּוֹ". וְכָל מִי שֶׁהָיָה עוֹלָה בְּיָדוֹ חֲמִשָּׁת שְׁקָלִים - הֵיחָ אֹמַר לוֹ: "מָה אֶעֱשֶׂה לָךְ, מִן הַשְּׂמִים הַזֵּה!"

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי נְחֻמִּיָּה מְתִיב תַּנְיָיא לְחֻבְרַיָּיא: אֵילֵּוּ כְּתַבְתַּנִּי לַיּוֹ סִלְקְתָּ! אֵלֶּא כְּדָ עֲשֶׂה, נְטִיל שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֵלֶּף פִּיטְקִין וְכַתֵּב לַיּוֹ, וּמֵאֲתֵיִם שְׁבָעִים וּשְׁלֹשָׁה וְכַתֵּב עֲלֵיהֶן לַיּוֹ, וּמֵאֲתֵיִם שְׁבָעִים וּשְׁלֹשָׁה כְּתָב עֲלֵיהֶן חֲמִשָּׁת שְׁקָלִים, וְהִטְיִלָן לְקַלְפֵי. אָמַר לְהוֹ: "בּוֹאוּ וּמְלוּ פִיטְקִיכֶם". כָּל מִי שֶׁעֲלָה בְּיָדוֹ לַיּוֹ - אָמַר לוֹ: "כְּבֵר פְּדָאָךְ בְּזוֹ לַיּוֹ". וְכָל מִי שֶׁעֲלָה בְּיָדוֹ חֲמִשָּׁת שְׁקָלִים - הֵיחָ אֹמַר לוֹ: "מָה אֶעֱשֶׂה וּמִן הַשְּׂמִים הַזֵּה". מְתִיב תַּנְיָיא לְחֻבְרַיָּיא: הַנֶּעַ עֲצֻמָּךְ, שְׁעֵלוּ כּוֹלָם לַיּוֹ, אָמַר לֵיהּ:

[דף ט' ע"א]

מַעֲשֶׂה נֶס הָיָה, וּמְסוֹרְגִין עָלוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל: עַל דַּעֲתִיה דְּתַנְיָיה אַחֲרַיָּיא - מַעֲשֶׂה נִסִּין. עַל דַּעֲתִיה דְּתַנְיָיה קְדַמְיָיא - אֵינֵנוּ מַעֲשֶׂה נִסִּין? אָמַר לֵיהּ: כּוֹלְהוֹן מַעֲשֶׂה נִסִּין הֵי, וּמְסוֹרְגִין עָלוּ.

אַנְטוֹנוֹנוֹס הִנְמוֹן שָׂאל אֶת רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זְבַדַּי: בְּכָלֵל חֲסִירִין, וּבְפֹרְט יִתְרִין? אָמַר לֵיהּ: אוֹתָן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת יִתְרִין - בְּכוֹרֵי כְּהוֹנָה הֵי, וְאֵין קוֹדֵשׁ מוֹצִיא קוֹדֵשׁ.

כִּיּוֹצֵא בּוֹ: (בְּמִדְבָר יא) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֲסַפֶּה לִּי שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר מֹשֶׁה: אִם אֲמוֹל שִׁשָּׁה מִכָּל שִׁבְט - תְּרֵי שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם: עֲשֶׂרֶה מִשִּׁשָּׁה, וּשְׁנַיִם מִחֲמִשָּׁה, אִי זֶה שִׁבְט מִקָּבֵל עָלָיו לְהָיוֹת פְּגוּם! מָה עֲשֶׂה? נְטִיל שְׁבָעִים פִּיטְקִין וְכַתֵּב עֲלֵיהֶן זָקוּ, וּשְׁנַיִם חֶלֶק, וְהִטְיִלָן לְקַלְפֵי. אָמַר לְהוֹ: "בּוֹאוּ וּמְלוּ פִיטְקִיכֶם". כָּל שֶׁעֲלָה בְּיָדוֹ זָקוּ - הֵיחָ אֹמַר לוֹ: "מִנְּהוּ מִן הַשְּׂמִים". וְכָל מִי שֶׁעֲלָה בְּיָדוֹ חֶלֶק - הֵיחָ אֹמַר לוֹ: "וּמָה אֶעֱשֶׂה, וּמִן הַשְּׂמִים הַזֵּה".

רַבִּי יוֹדָה וְרַבִּי נְחֻמִּיָּה מְתִיב תַּנְיָיא לְחֻבְרַיָּיא: אֵילֵּוּ כְּתַבְתַּנִּי זָקוּ סִלְקְתָּ! אֵלֶּא כְּדָ עֲשֶׂה, נְטִיל שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם פִּיטְקִין וְכַתֵּב עֲלֵיהֶן זָקוּ, וּשְׁנַיִם חֶלְקִין. וְהִטְיִלָן לְקַלְפֵי. אָמַר לְהוֹ: "בּוֹאוּ וּמְלוּ פִיטְקִיכֶם". מִי שֶׁעֲלָה בְּיָדוֹ זָקוּ - אָמַר לוֹ: "כְּבֵר מִינְהוּ מִן הַשְּׂמִים". וּמִי שֶׁעֲלָה בְּיָדוֹ חֶלֶק - הֵיחָ אֹמַר לוֹ: "וּמָה אֶעֱשֶׂה, וּמִן הַשְּׂמִים הַזֵּה".

מְתִיב תַּנְיָיא לְחֻבְרַיָּיא: הַנֶּעַ עֲצֻמָּךְ, שְׁעֵלוּ כּוֹלָם זָקוּ! אָמַר לֵיהּ: מַעֲשֶׂה נִסִּין הֵי וּמְסוֹרְגִין עָלוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל: קְשִׁיתִיה קוּמֵי רַבִּי אַבְהוֹ: עַל דַּעֲתִיה דְּתַנְיָיא אַחֲרַיָּיא - מַעֲשֶׂה נִסִּים. עַל דַּעֲתִיה דְּתַנְיָיא קְדַמְיָיא - אֵינֵנוּ מַעֲשֶׂה נִסִּים? אָמַר לֵיהּ: מַעֲשֶׂה נִסִּין הֵי וּמְסוֹרְגִין עָלוּ.

שָׂאל אַנְטוֹנוֹנוֹס הִנְמוֹן לְרַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זְבַדַּי: מִשָּׁה רַבְּכֶם, אוּ גַבֵּי הֵיחָ, אוּ לֹא הֵיחָ בְּקֵי בְּחֻשְׁבוֹן! דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת לח): בָּקַע לְגַלְגַּלֹּת (שְׁמוֹת לח) וַיְהִי מֵאֵת כַּפֵּר הַכֶּסֶף לְצַקֹּת וּכוּ'. וְשׂוֹאֵל הַתְּקוּמוֹן, אֵין תַּעֲבִיד קִינְטְרָא מֵאֵה לִיטְרָא - וְחַד מִן אִישְׁתָּא גַבֵּי. וְאֵין תַּעֲבִידִינִיה שִׁיתִּין לִיטְרִין - פְּלָגָא גַבֵּי.

מסכת מקואות פרק חמישי

א. גממיות על פי המקוה, וכן מקום פרוסת רגלי בהמה על פי המקוה, אם היו מערבין כשפופרת הנוד - מטבילין בהם. ואם לאו - אין מטבילין בהם. ורבי יהודה אומר: הרי הן כעוקת המערה. החורין שבמקוה - מטבילין בהן, ובלבד שיהיו מערבין כשפופרת הנוד. ערבה שהיא מלאה כלים והשיקה למקוה - צריכה כשפופרת הנוד ומעין כל שהוא. רבי יהודה אומר משום בית הלל: בכלי גדול - ארבעה טפחים, ורקטון - ברבן. קומקום שהוא מלא כלים והטבילין במקוה, אף על פי שפיו צר כל שהוא - כלים שבתוכו טהורין. הטהו על צדו - עד שיהא בפיו כשפופרת הנוד:

ב. מעין היוצא מן התנור, והטביל בו צנון ודלעת, אם היו המים צפין על גבן במלואן - הרי אלו טהורין. שתי אצבעות שאמרן - בכינוניות של כל אדם, ולא מארבע בטפח:

ג. כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ, ספק יש בהן כשעור, ספק אין בהן כשעור - ספקן טמא, שכל דבר שעקרו מן התורה ושעורו מדברי סופרים - ספקו טמא:

ד. מטהרין את המקואות, התחתון מן העליון, והרחוק מן הקרוב. כיצד? מביא סילון של עץ או של עצם או של כלי זכוכית, ומניח ידיו בתחתון עד שתתמלא מים, ומושכן ומשיקן אפלו בשערה - ודיו. ואם נכסף הסילון כל שהוא - פסול. במה דברים אמורים? בזמן שהיו זה על גבי זה, אבל אם היו זה כנגד זה - מביא סילון של רכובה מכאן, וסילון של רכובה מכאן, ומשיק ויורד וטובל. כתל שבין שני מקואות שנסדק לערב - מצטרפין. ולשתי - אין מצטרפין. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: חלוף הדברים. נפרצו זה לתוך זה, רבן שמעון בן גמליאל אומר: טפח ברחב הפרצה:

ה. המת במרחץ, הקמין - טמא. המת בקמין, המרחץ - טמא. הנוגע באבק - טמא, וטהור בעלתו. רבי שמעון אומר: הנוגע באבק - טהור, שלא נעשה אלא לשמש עם הקרקע:

ו. המטהרת שבמרחץ התחתונה מלאה שאובין, ועליונה מלאה - פשרין. אם יש כנגד הנקב שלשת לוגין - פסול. וכמה יהא נקב ויהא בו שלשת לוגין? אחד משלש מאות ועשרים של ברכה; דברי רבי יוסי. רבי אלעזר אומר: אפלו תחתונה מלאה פשרין ועליונה מלאה שאובין, ויש בצד הנקב שלשת לוגין - פשרין, ובלבד שלא יפיל לתוך הברכה, אלא כנגד הנקב, ועולין למדת ארבעים סאה. עגול שלג המשקעין במקוה - הרי אלו מעלין. ורבי יהודה אומר: אינן מעלין. ומודה רבי יהודה שהוא מביא טיט הנרוק בערבה, ומשיק, ויורד וטובל:

ז. מי כבשים ומי שלקות ומי זיתים שנפלו לתוך ארבעים סאה - מטבילין בהן, ובלבד שאין בהן שמן. התמד משהחמין - אין מטבילין בו:

ח. מקוה שאין בו ארבעים סאה, ונפל לתוכו יין ונשתנו מראיו - אינו נפסל בשלשת לוגין. ולא עוד, אלא אפלו חזרו מראיו לכמות שהיו - פשר. היו בו ארבעים סאה ונפל לתוכו יין ונשתנו מראה חציו, הטובל בין במקום המים בין במקום היין - כאלו לא טבל. נפלו לו שלשה לוגין מים, בין במקום היין, בין במקום המים - כאלו לא נפל. היה שאוב והשיקו, השיק במקום היין, זה וזה - לא טהור. השיק במקום המים, מקום המים - טהור, מקום היין - לא טהור:

ט. חבית שנשברה בים הגדול, ומראה אותו מקום כמראה אותו היין, הטובל באותו מקום - כאלו לא טבל. ולא עוד, אלא אפלו נפל לשם כפר תרומה - טמא. מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוננות, וירדו שנים וטבלו, זה אחר זה, הראשון - טהור, והשני - טמא. כיצד הוא עושה? עודהו הראשון במים,

תוספתא

השלים

אחד ממלא בכתף ונותן לתוכו, וטהור. רבי יהודה אומר: עודהו רגלו של ראשון במים, אחר יורד וטובל - וטהור:

י. הטביל בו יורה גדולה - הרי זו טמאה, מפני שהמים מקלחין. כיצד הוא עושה? מורידה דרך פיה ומטבילה, ומעלה אותה דרך שוליה. הקופץ לתוך המקנה - הרי זה מגנה. הטובל פעמים במקנה - הרי זה מגנה. האומר לחברו: כבוש ידך עלי במקנה - הרי זה מגנה. רבי יהודה אומר: כבוש ידך עליו עד שתצא נפשו:

מסכת מקואות פרק שישי

א. ארץ הכותים - טהורה. מקוותיה, ומדוריה, ושביליה - טהורות. ארץ העמים, מקוותיה, ומדוריה, ושביליה - טמאין. מקואות העמים שבחוצה לארץ - כשרים לבעלי קריין, ופסולין לכל הטמאין. ושבארץ ישראל, שחוז מן הפתח - טהורין לכל הטמאין, ואין צריך לומר לבעלי קריין. ושלפנים מן הפתח - פסולין לבעלי קריין, ואין צריך לומר לכל הטמאין; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כשרין לבעלי קריין, מפני שבעל קרי טובל בארבעים סאה בכל מקום. ושחוז לפתח - כשרין אף לנדות. אמר רבן שמעון בן גמליאל: הלכה אין לי, אלא מעשה במערה שהיתה בגנתו של מוסק אחד ברמון, שהיו כהנים כובשין את הגדר ויורדין וטובלין לתוכה. אמר רבי יהודה: מעשה במקנה שבין אושא לשפרעם, והיה רבי דוסא מושב בו שני תלמידי חכמים כדי שיקוּבו המים ארבעים סאה. שוב מעשה בבית ענת שקוּבו יותר מאלפים כור, ובאו ושאלו את רבי חנניא בן תרדיון, ופסל, שאני אומר: נכנסו עובדי כוכבים וזלפוה בלילה, וחזרו ומלאו אותו בקילון. ומעשה ברבן גמליאל ואונקלוס הגר שהיו באשקלון, וטבל רבן גמליאל במרחץ, ואונקלוס במים. אמר רבי יהושע בן קופסאי: עמהן הייתי, ולא טבל רבן גמליאל אלא במים:

ב. מרחץ שבלניה עובדי כוכבים, בזמן שמטהרת שלה פתחה לרשות היחיד - טמאה. לרשות הרבים - טהורה. מרחץ שבלניה עובדי כוכבים וישראל נכנס שחרית ומשיקה, אף על פי שזה נכנס וזה יוצא, זה יוצא וזה נכנס - טהורה. נעלה או שנתחדה ברשותו - טמאה. נמצאת אומר: בימים - טהורה, ובלילות - טמאה:

ג. המהרהר בלילה, ועמד ומצא בשרו חם - טמא. חם ולא הרהר, הרהר ולא חם - טהור. רבי יוסי אומר: בזקן ובחולה - טהור. בילד ובכריא - טמא:

ד. הפולטת שכבת זרע ביום השלישי - טהורה; דברי רבי אלעזר בן עזריה. רבי ישמעאל אומר: פעמים שהן ארבע עונות, פעמים שהן חמש, פעמים שהן שש. רבי עקיבא אומר: לעולם חמש. ואם יצאת מקצת עונה ראשונה - משלימין לה מקצת עונה ששית. נמצאת אתה אומר: שכבת זרע של ישראל - בכל מקום טמאה אפלו במעי נכרית. ושל נכרים - בכל מקום טהור, אפלו במעי ישראלית, חוץ ממיימי רגלים שבה. כל אלו שאמרו טמאים - טהורין לחלין וטמאין לתרומה, חוץ מהפולטת שכבת זרע שהיא טמאה אף לחלין. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: הפולטת שכבת זרע - טהורה לחלין. ושאמרו חוצצין, ושאמרו אין חוצצין - לא מטמאה ולא מטמאין, חוץ מקרום שעל גבי המכה, ואגוד שעל גבי המכה והקשקשים שעל גבי השכר. והשירים, והנזמים, וקטבלאות, והטבעות, אוצין - חוצצין, רפין - אין חוצצין. רבי שמעון שזורי אומר: בית הסתרים, שבנשואות - חוצץ, ובפנויה - אינו חוצצת:

ה. סם יבש שעל גבי מכה, והכחול שעל גבי עין - הרי אלו אינן חוצצין. והדם, והדבש, והדיו, והחלב, ושרף התאנה, ושרף השקמה, ושרף החרוב, יבשין - חוצצין, לחין - אינן חוצצין. ושאר כל השרפין, בין לחין בין יבשין - אין חוצצין, מפני שהן שטף לחוחי פרות. סם יבש חוץ למכה,

והכחול שחונץ לעין - הרי אלו חוצצין. צואה שתחת הצפרן שלא כנגד הבשר, והטיט, והבצק שתחת הצפרן אפלו כנגד הבשר - הרי אלו חוצצין. כשות של גדול שאינו מקפיד עליהן, והאבר והבשר המדלדלין באדם - הרי אלו אינן חוצצין. רבי יונתן בן יוסף אומר: צפרן שפרשה רפה - הרי זה אינה חוצצת. כל החוצצין בכהנים - חוצצין בנדה, ובגר בטבילה. ובחלין - אין חוצצין:

מסכת מקואות פ"ק שביעי

א. טבעת שנתונה בלבנה של טיט טופח, והטבילה - טהורה. ואם היה טיט יון וחבריו - כאלו לא טבלה. לגין שהוא מלא מים טמאים שאובין ונתון על פיו טיט טופח, אם היה הטיט שוקעת במים, והטבילין - טהור. ואם היה הטיט יון וחבריו - כאלו לא טבל. ורבי יוסי מטמא בשל מרקא, מפני ששפין בו סדקי כלים. אלו הן יתדות הדרכים? אלו שמהלכין עליהם בימות הגשמים והן מתמעכין. על הבגדים, מצד אחד - אינו חוצץ, משני צדדין - חוצץ; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר משום רבי ישמעאל: אף מצד אחד - חוצץ. רבי יוסי אומר משום רבי ישמעאל: של בנאין מצד אחד של בור, גדולה - מצד אחד, וקטנה - עד שיהא משני צדדין:

ב. הזפת שבכוס ושכחוחית, מתוכן - חוצצות, ומאחוריהן - אינה חוצצות. במה דברים אמורים? מבית האמן, אבל מבית בעל הבית, בין מתוכן בין מאחוריהן - הרי זה חוצצת. בתמחוי ובקערה, בין מתוכן בין מאחוריהן, בין מבית האמן בין מבית בעל הבית - הרי אלו חוצצין. המור והקמוס, בין בכוס בין בצלוחית בין בקערה ובין בתמחוי, בין מתוכן בין מאחוריהן, בין מבית האמן בין מבית בעל הבית - הרי אלו חוצצין. על הסנדל מתוכו, למעלה - חוצץ, ולמטה - אינו חוצץ. ועל הספסל, מלמעלה ומן הצדדין - חוצץ, ומלמטה - אינו חוצץ. לכלוף הצואה שבכר ושכסא

ושבכתדראות המכבסים, בין מתוכן בין מאחוריהן, בין מלמטן ובין מן הצדדין - הרי אלו חוצצין. על מטת של בעל הבית, רבי עקיבא אומר: על הגשיש החיצון - חוצץ, על הפנימי - אינו חוצץ. על המטפחת של מפסלי אילנות - אין חוצצין. רבי עקיבא אומר: אף על חלוקן. רבי שמעון אומר: אף על שמנים פיוצא בהן. לחלוחית של שמרים שבכוס שבצלוחיות, והמוך שבשיר ושבוזג, והטיט והבצק שעל יד הקרדס ושעל יד המגרפה - הרי אלו אינן חוצצין. הגלידו - הרי אלו חוצצין:

ג. כל ידות הפלים שהכניסן כדרךן - הרי אלו אין חוצצין. נתן זפת ושעורה, בין במקום הנקב, בין במקום הנצוק - הרי אלו אינן חוצצין. הכניסן שלא כדרךן - הרי אלו חוצצין. נתן הזפת והשעורה, בין במקום הנקב, בין במקום הנצוק - הרי אלו חוצצין. כל ידות הפלים שנסתברו, כגון יד המגל ויד הספין, אם משמשין מעין מלאכתן ראשונה - אין חוצצין, ואם לאו - חוצצין.

ד. מגל שנסברה ידה, מן השפה ולפנים - אינה חוצצת, מפני שהוא כבית הסתרים. מן השפה ולחוץ, אם משמשת מעין מלאכתה ראשונה - אינה חוצצת. ואם לאו - חוצצת. סגה בגמי או במשיחה - הרי זו חוצצת. שרפה בשרף - הרי זו אינה חוצצת:

ה. כלי שצרה מכאן ומכאן ורחב מן האמצע, כגון ערבה ורבי ערבה - אין להן טהרה עולמית עד שיטה על צדן. צלוחית שאוגנה מעוף לתוכה וכתפותיה גבוהים, וכן לגין שאוגנו מעוף לתוכו וכתפותיו גבוהין - אין להן טהרה עולמית עד שיטנו. צלוחית ששפתה שוקעת לאחוריה - מורידה דרך פיה והופכה ומטבילה ומעלה אותה דרך שוליה; דברי רבי עקיבא. רבי יוחנן בן נורי אומר: מטביל כדרךן ואינו חושש, מפני שהיא כבית הסתרים. צלוחית שאוגנה חוזרת לתוכה, רבי יהודה אומר משום רבי יוחנן בן נורי: מטביל כדרךן ואינו חושש, מפני שהיא כבית הסתרים:

מסכת מקואות פ"ק שמיני

יהודה. רבי יוסי אומר: שתי ביצים שוחקות. שער רבי שתי ביצים ועוד:

ג. כל המשקין מצטרפין לפסל את הגויה בשותה רביעית מתוך כדי אכילת פרס. שותה, וחזר ושתה, וחזר ושתה, אם יש מתחלת שתייה ראשונה עד סוף שתייה אחרונה כדי אכילת פרס - מצטרפין, יותר מכאן - אין מצטרפין. לא התרו לשחות פחות מכשעור להיות יורד וטובל, אלא שותה כשעור ויורד וטובל. שותה פחות מכשעור יורד וטובל באמצע - טמא. התירו למגע טמא מת שותה מניקה את בנה, ובנה טהור:

ד. בלע פזית מן המת ונכנס לבית - הבית טהור. שפל הבלועין בין באדם בין בבהמה בין בחיה בין בעופות - טהורין. הקיאן - הבית טמא. נסרח או שיצא מלמטה - טהורין. שותה מים טמאים והקיאן - טמאין, מפני שנטמאו בו ביציאתן. טבל או שנסרחו או שיצא מלמטה - טהורין. שותה שאר המשקין, אף על פי שטבל והקיאן - טמאין, לפי שאינן טהורין בגוף. נסרחו או שיצאו מלמטה - טהורין. פרה ששתת מים טמאין והקיאתן - טמאין, מפני שאין טהורין בגוף. נסרחו או שיצאו מלמטן - טהורין. נכנס לו חץ ברכו, רבי אומר: אינו חוצץ. וחכמים אומרים: הרי זה חוצץ. במה דברים אמורים? בשל מתכת, אבל בשל עץ - אינו חוצץ. ואם קרם עליו העור למעלה, הכל מודים שאינו חוצץ, שפל הבלועין בין באדם ובין בבהמה ובין בחיה ובין בעופות - טהורין. נכנסו צורות וקסמים בסדקי רגליו מלמטה, רבי עקיבא אומר: אינו חוצץ, מפני שהיא כבית הסתרים:

ה. אספגנית מלוגמא ורטיה שעל בית הסתרים, רבי אומר: חוצץ. ורבי יוסי ברבי יהודה אומר: אינו חוצץ. העושה קילקי בראשו, רבי אומר: חוצץ. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אינו חוצץ. היתה בו שערה אחת חוץ למכה, וראשו מדבק למכה, או שהיה שתי שערות וראשן מדבק בטיט או

א. כפה ידיו ורגליו וישב לו באמת המים, אם נכנסו המים דרך כלו - טהור, ואם לאו - טמא. היו רגליו מלאים אבק, וירד וטבל במקוה שיש בו ארבעים סאה - טמא. שפשף או שטבל בחמין - טהור. קומקום שהוא מלא פחמין והטבילו - טמא. שפשפו או שהטבילו בחמין - טהור. הפלין של גת או של בד, אוצין - צריך לחטט, ורפים - צריך לנער. קשרי פונדא ופסיקיא, וקשרי מנעל וסנדל, וקשרי מפתח חלוק של אשה - הרי אלו חוצצין. קשרי פונדא ופסיקיא וקשרי רצועות מנעל וסנדל, והקשר שבאפרקיסין שבכתף, וסדין שקשרו את נימיו - הרי אלו חוצצין. נתקשרו מאליהן - אינן חוצצין. קשרי עני שמקפיד עליהן ושל בעל הבית - הרי אלו חוצצין. של בעל הבית שאין מקפיד עליהן או של עני - הרי אלו אינן חוצצין. רבי יהודה אומר: צריך להטביל את כלן מפני חתך. וכן היה רבי יהודה אומר משום רבי טרפון: בשלשלת צריך להטביל את כל הטבעת. כלי שהוא מלא יין והטבילו, אם בטל מראיו - טהור, ואם לאו - טמא. מלא יין וחלב, אם רבה עליו מים - טהור, ואם לאו - טמא. רבי יהודה אומר: רואין אותו כאלו הוא יין אדם במים, אם בטל מראיו - טהור. ואם לאו - טמא. מלא מי חטאת עד שרבה עליו המים, אומר רבי יוסי: שמעתי שאפלו כלי מחזיק כור ואין בו אלא רביעית - כאלו לא טבל:

ב. כל האוכלים מצטרפין לפסל את הגויה בכחצי פרס בתוך כדי אכילת פרס. אכל, וחזר ואכל, וחזר ואכל, אם יש מתחלת אכילה ראשונה ועד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת פרס - מצטרפין, ואם לאו - אין מצטרפין, לא התרו לאכל פחות מכשעור להיות יורד וטובל, אלא אוכל כשעור ויורד וטובל. אכל פחות מכשעור וירד וטבל באמצע - טמא. התירו למעברת לאכל פחות מכשעור מפני סכנת נפשות. וכמה היא פרס? שתי ביצים חסר קממא; דברי רבי

בצוואה - הרי אלו חוצצות. היו לו שתי שערות בריסי עיניו ומלמטה, ונקבו, והוציאן בריסי עיניו מלמעלה, זה היה מעשה, ונמנו עליו חמשה זקנים בלוד וטמאוהו:

ו. פרה ששנת מי חטאת ושחטה בתוך מעת לעת, זה היה מעשה, והיה רבי יוסי הגלילי מטהר ורבי עקיבא מטמא, סיע רבי טרפון את רבי יוסי הגלילי. סיע רבי שמעון בן גנס את רבי עקיבא, סלק רבי שמעון בן גנס את רבי טרפון, סלק רבי עקיבא את רבי יוסי הגלילי, אחר זמן מצא לו תשובה אמר לו: מה אני לחזור? אמר לו: לא לכל אדם אלא לך, שאתה הוא יוסי הגלילי. אמר לו: הרי הוא אומר (במדבר יט, ט): "והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא", כשהם שמורים למי נדה ולא כששתתן פרה זו, היה מעשה ונמנו עליה שנים ושלושים זקנים בלוד וטהרוהו, באותה שעה קרא רבי טרפון המקרא הזה (דניאל ח, ד-ז): "ראיתי את האיל מנגח ימה וצפונה ונגבה וכל חיות לא יעמדו לפניו ואין מציל מידו ועשה כרצונו והגדיל" - זה רבי עקיבא. "ואני הייתי מבין והנה צפיר העזים בא מן המערב על פני כל הארץ ואין נוגע בארץ והצפיר קרן חזות בין עיניו" - זה רבי יוסי הגלילי ותשובתו. "ויבא עד האיל בעל הקרנים אשר ראיתי עמד לפני האבל וקרן אליו בחמת כחו". וראיתו מגיע אצל האיל ויתמרמר אליו ויה את האיל וישפר את שתי קרניו" - זה תשובת רבי עקיבא ורבי שמעון בן גנס. ולא היה כח באיל לעמד לפניו וישליכהו ארצה וירמסהו - זה רבי עקיבא. ולא היה מציל לאיל מידו - אלו שנים ושלושים זקנים שטהרוהו:

מסכת נדה פרק ראשון

א. כיצד מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה? בדיקה עצמה באחד בשבת ומצאת טהורה, וישבה לה יום שני ויום שלישי ולא בדיקה, ובכביעי בדיקה ומצאת טמאה - הרי זו אינה מטמאה מפקידה

לפקידה אלא מעת לעת. וכיצד מפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת? בדיקה עצמה בשעה ראשונה ומצאה טהורה, וישבה לה שניה ושלישית ולא בדיקה, ובכביעי בדיקה ומצאה טמאה, אין אומרים: 'תטמא מעת לעת', אלא מפקידה לפקידה. וזו היא שאמרו: 'מפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת':

ב. טומטום ואנדורגיגוסו שראו - דין שעתן. גיורת שראתה - דיה שעתה; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: הרי היא ככל הנשים, ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. הרואה מאנס - דיה שעתה. ואיזהו מאנס? פהקה וראתה, קפצה וראתה, הכתה בעלה וראתה, נשאה משא כבד וראתה - זה הוא אנס. וכיצד דיה שעתה? ישבה על גבי מטה, על כסא, ועל ספסל, ונתעסקה בטהרות, ושמשה את ביתה, ופרשה וראתה - היא טמאה והן טהורות:

ג. רבי אליעזר אומר: ארבע נשים דין שעתן, בתולה, מעברת, מניקה, וזקנה. אמר רבי יהושע: אני לא שמעתי אלא בתולה. אמר לו רבי אליעזר: אין אומרים למי שלא ראה את החדש - יבא ויעיד, אלא למי שראה. אתה לא שמעת, ואני שמעתי. אתה שמעת אחת, ואני שמעתי ארבע. כל ימיו של רבי אליעזר, היו העם נוהגין בדברי רבי יהושע. אחר שמת רבי אליעזר, החזיר רבי יהושע את הדבר ליושנה כרבי אליעזר. והלכה כרבי אליעזר:

ד. ואיזו היא בתולה? כל שלא ראתה דם מימיה. ואף על פי שנשאת והיו לה בנים, אני קורא אותה 'בתולה' עד שתראה ראיה ראשונה. הוי, לא אמרו בתולה לבתולה אלא לדמים:

איזו היא מעברת? משיודע עברה. וכמה היא הכרת העבר? סומכוס משום רבי מאיר אומר: שלשה חדשים, שנאמר (בראשית לח, כד): "ויהי כמשלש חדשים". היתה בחזקת מעברת וראתה, ואחר כך הפילה

דָּבָר שְׁאִינוּ יוֹדֵד - דִּיהַ שְׁעָתָהּ. וְאִף עַל פִּי שְׂאִין רְאִיָּה לְדָבָר, זָכָר לְדָבָר (יִשְׁעִיָּה כו, יח): "הֲרִינוּ חֲלָנוּ כְּמוֹ יִלְדָנוּ רִיחַ":

ה. תִּינוּקָת שְׁלֵא הִגִּיעַ זְמַנָּה לְרֵאוֹת וְרֵאוֹתָהּ, רְאִיָּה רֵאוֹנוּהָ - דִּיהַ שְׁעָתָהּ. שְׁנִיָּה - דִּיהַ שְׁעָתָהּ. שְׁלִישִׁית - הֲרִי הִיא כְּכֹל הַנְּשִׁים וּמְטַמְּאָה מֵעַת לַעַת וּמְפַקְדָהּ לְפַקְדָהּ. הַפְּסִיקָה שֶׁלֵּשׁ עֹנוֹת וְרֵאוֹתָהּ - דִּיהַ שְׁעָתָהּ. וְעוֹד הַפְּסִיקָה שֶׁלֵּשׁ עֹנוֹת וְרֵאוֹתָהּ - דִּיהַ שְׁעָתָהּ. וְעוֹד הַפְּסִיקָה שֶׁלֵּשׁ עֹנוֹת וְרֵאוֹתָהּ - הֲרִי הִיא כְּכֹל הַנְּשִׁים וּמְטַמְּאָה מֵעַת לַעַת וּמְפַקְדָהּ לְפַקְדָהּ. וּכְשֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּה לְרֵאוֹת וְרֵאוֹתָהּ, פַּעַם רֵאוֹנוּהָ - דִּיהַ שְׁעָתָהּ. שְׁנִיָּה - מְטַמְּאָה מֵעַת לַעַת וּמְפַקְדָהּ לְפַקְדָהּ. הַפְּסִיקָה שֶׁלֵּשׁ עֹנוֹת וְרֵאוֹתָהּ - דִּיהַ שְׁעָתָהּ. וְאִמְתִּי הִגִּיעַ זְמַנָּה לְרֵאוֹת? מִשְׁתַּבֵּיא שְׁתֵּי שְׁעוֹרוֹת. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מֵעֵשָׂה בְּרִיבָה אַחַת בְּהִיתָלוּ, שֶׁהַפְּסִיקָה שֶׁלֵּשׁ עֹנוֹת, וּבָא הַמַּעֲשֶׂה לְפָנֵי חֲכָמִים, וְאָמְרוּ: דִּיהַ שְׁעָתָהּ. אָמְרוּ לוֹ: הוֹרָאת שְׁעָה הֵיטָה:

ו. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: מַעֲבַרְת וּמְנִיקָה - אִין דִּיהַ שְׁעָתָהּ, עַד שְׁעָבְרוּ עֲלֶיהָ שֶׁלֵּשׁ עֹנוֹת, וַיְמִי עֲבָרָה מִצְּטָרְפִין לְתוֹךְ יְמֵי מְנַקְתָּהּ. זְקָנָה שֶׁהַפְּסִיקָה שֶׁלֵּשׁ עֹנוֹת וְרֵאוֹתָהּ - דִּיהַ שְׁעָתָהּ. הַפְּסִיקָה שֶׁלֵּשׁ עֹנוֹת וְרֵאוֹתָהּ - הֲרִי הִיא כְּכֹל הַנְּשִׁים, וּמְטַמְּאָה מֵעַת לַעַת וּמְפַקְדָהּ לְפַקְדָהּ. לֹא שְׁכוּנָה (שְׁעַת וּסְתָה), אֲלֵא שְׁפַחְתָּהּ אוֹ שְׁהוֹתִירָה:

ז. אַרְבַּע נְשִׁים שְׂאֵמְרוּ יָדִין שְׁעָתָהּ (כִּיצַד?) - רְאֵתָה פֶתֶם וְאַחַר כֵּךְ רְאֵתָה דָם - דִּיהַ שְׁעָתָהּ. הַפְּסִיקָה שֶׁלֵּשׁ עֹנוֹת בֵּין רְאִיָּה לְרֵאוֹתָהּ וְלֹא רְאֵתָה, וְאַחַר כֵּךְ רְאֵתָה - דִּיהַ שְׁעָתָהּ. הַפְּסִיקָה דָם טָהַר וְלֹא רְאֵתָה, וְאַחַר כֵּךְ רְאֵתָה - דִּיהַ שְׁעָתָהּ:

מסכת נדה פרק שני

א. מְנִיקָה שְׁמַת לָהּ בְּנָה בְּתוֹךְ עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת חֹדֶשׁ - מְטַמְּאָה מֵעַת לַעַת, לְפִיכֵךְ אִם מְנַקְתוּ וְהוֹלַכְתָּ, אֶפְלוּ אַרְבַּע וְחֹמֶשׁ שָׁנִים - דִּיהַ שְׁעָתָהּ; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: דִּיהַ שְׁעָתָהּ כָּל

עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת חֹדֶשׁ, לְפִיכֵךְ אִם מְנַקְתָּה וְהוֹלַכְתָּ אֶפְלוּ אַרְבַּע וְחֹמֶשׁ שָׁנִים - אִין לָהּ אֲלֵא עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת חֹדֶשׁ: מְנִיקָה שְׁמַת בְּעֵלָה - הֲרִי זֹ לֹא תֵאָרֵס וְלֹא תִנְשָׂא עַד שְׁיִהְיֶה לָהּ עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת חֹדֶשׁ; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר חֹדֶשׁ. רַבִּי יוֹנְתָן בֶּן יוֹסֵף אוֹמֵר, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת חֹדֶשׁ. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר חֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לְדְבָרֵי הָאוֹמֵר עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת חֹדֶשׁ - מִתְּרַת לְנִשְׂא [בְּעֲשָׂרִים וְאַחַד חֹדֶשׁ]. לְדְבָרֵי הָאוֹמֵר שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר חֹדֶשׁ - מִתְּרַת לְהִנְשֵׂא לְחֹמֶשׁ עֶשֶׂר חֹדֶשׁ, שְׂאִין הַחֲלָב נֶעֱכָר אֲלֵא לְאַחַר שְׁלֹשָׁה חֹדֶשִׁים:

ב. תִּינוּק יוֹנֵק וְהוֹלֵךְ עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת חֹדֶשׁ. מִכָּאֵן וְאֵילָךְ כִּיּוֹנֵק שָׁקֵץ; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: תִּינוּק יוֹנֵק וְהוֹלֵךְ אֶפְלוּ בֶּן חֹמֶשׁ שָׁנִים. פֶּרֶשׁ וְחִזּוֹר אַחַר עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת חֹדֶשׁ שְׁלֹשָׁה יָמִים, וּמִתּוֹךְ בּוֹרִיו - הֲרִי הוּא כִּיּוֹנֵק שָׁקֵץ:

ג. חִיבָת אִשָּׁה בְּטַפּוּל בְּנָה כָּל עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת חֹדֶשׁ. אַחַד בְּנָה וְאַחַד שְׁנַתָּן לָהּ בֶּן לְהִנְיָק. הָאִשָּׁה שְׁנַתָּן לָהּ בֶּן לְהִנְיָק, לֹא תַעֲשֶׂה עִמּוֹ מְלֹאכָה וְלֹא תִנְיֵק עִמּוֹ תִּינוּק אַחַר. תִּינוּק הַמְּכִיר אֶת אִמּוֹ - אִין נוֹתֵינן אוֹתוֹ לְמִינְקַת אַחֲרָת, מִפְּנֵי סַפְנַת נַפְשׁוֹת. יוֹנֵק תִּינוּק מֵעוֹבְדַת כּוֹכָבִים וּמִבְּהֵמָה טַמְּאָה, וְאִין חוֹשְׁשִׁין כִּיּוֹנֵק שָׁקֵץ. וְלֹא יֵאֱכִילָנָה גְּבֻלוֹת וְטִרְפוֹת שְׁקִצִּים וְרִמְשִׁים. וּמִכָּלֵן הוּא יוֹנֵק וְאֶפְלוּ בְּשִׁבְתָּהּ. וְאִם הִיָּה גְּדוּל - אִסּוּר. אָבֹא שְׂאוּל אוֹמֵר: יוֹנְקִין הֵיִינוּ מִבְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּיוֹם טוֹב:

ד. שְׁלֵשׁ נְשִׁים מְשַׁמְּשׁוֹת בְּמוֹךְ: קְטָנָה, מַעֲבַרְתָּ, וּמְנִיקָה. קְטָנָה - שְׁמָא תִתְעַבֵּר וְשְׁמָא תִמּוֹת. מַעֲבַרְתָּ - שְׁמָא תַעֲשֶׂה עֲבָרָה סוּגְדָל. וּמְנִיקָתָּ - שְׁמָא תִגְמַל אֶת בְּנָהּ. וְאִי זֹ הִיא קְטָנָה? מִבַּת אַחַת עֲשָׂרָה שָׁנָה וַיּוֹם אַחַד וְעַד בַּת שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה שָׁנָה וַיּוֹם אַחַד. פְּחוֹת מִכֵּן וְיִתָּר עַל כֵּן, מִשְׁמַשְׁת פְּדוּרְכָה וְאִינוּ חוֹשְׁשִׁת; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים:

אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת וה' משמר על ידה, שנאמר (תהלים קטז, ו): "שמר פתאים ה'":

ה. רבי אליעזר אומר: כל עשרים וארבעה חדש - דש מבפנים וזורה מבחוץ. אמרו לו: הללו אינו אלא מעשה ער ואונן: לא ישא אדם מעברת חברו ומינקת חברו משום שנאמר (משלי כג, י'): "אל תסג גבול עולם ובשדי יתומים אל תבא":

ו. כל היד המרבה בנשים לבדוק - הרי זו משבחת. ובאנשים - תקצץ. רבי מאיר אומר: יד לאמה - תקצץ ידו על טבורו. אמרו לו: הרי כרוסו נבקעת! אמר להם: אף אני לא נתפנתי אלא לכך. משלו משל, למה הדבר דומה? לנותן אצבע בעין, כל זמן שהוא דוחק הרבה - מוציא דמעה. במה דברים אמורים? בשכבת זרע, אבל לזיבה, כל היד המרבה לבדוק - הרי זו משבחת:

ז. שוטה, מטבילין אותו ומאכילין אותו לתרומה לערב, ומשמרין אותו שלא יישן. ואם ישן ועמד - טמא מיד. רבי אליעזר ברבי צדוק אומר: עושין לו כיס של עור, ומלבישים אותו ובדוקין אותו לתוכו, ואם נמצא בתוכו שכבת זרע - טמא. ואם לאו - טהור. אמרו לו: נמצאת מבריח מן הספק ומביא אותו לידי ודאי, מפני שבא לידי חמום. אמר להם: ואם לדבריכם, שוטה אין לו תקנה! אמרו לו: לדברינו, ישן - טמא, לא ישן - טהור. לדבריה, שמא יראה טפה כחדרל ותבלע בפיו:

מסכת נדה פרק 4 שלישי

א. כל הנשים - כתמן מטמא למפרע. ונשים שאמרו דין שעתן - כתמן מטמא למפרע, חוץ מקטנה שלא הגיע זמנה לראות; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: כל הנשים שאמרו דין שעתן - כתמן כראיתן. וקטנה שהגיע זמנה לראות - יש לה כתמים. ושלא הגיע זמנה לראות - אין לה כתמים. כל אשה שיש לה וסת - כתמה מטמא למפרע, שאם תראה שלא בשעת וסתה - מטמא מעת

לעת. רבי מאיר אומר: החמירו בכתם יתר מן הראיה, שהכתם מטמא למפרע, והראיה אינה מטמאה אלא מעת לעת. ראתה כתם ואחר כך ראתה דם - הרי זו חוששת משום זוב; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין חוששת משום זוב. הרואה כתם, אם יש בו לחלק שלשה גריסין לשלשה ימים - חוששת, ואם לאו - אינה חוששת. רבי יהודה בן אגרא אומר משום רבי יוסי: בין כך ובין כך הרי זו חוששת. אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה בן אגרא - בזמן שלא בדקה, ודברי חכמים - בזמן שבדקה. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: בין כך ובין כך אינה חוששת. אם תולה כתמה באחרות, דין הוא שתתלה כתמה בעצמה:

ב. פעמים שהכתמים מביאין את האשה לידי זיבה. כיצד? לבשה שלש חלוקות הבדוקות לה בשלשה ימים, ומצאה עליהם כתם, או שראתה שני ימים וחלוק אחת - טמאה.

ג. איזה שעור וסת? משלו משל, למה הדבר דומה? לעד ושמש שהיו נתונים בצד המשקוף, כיון שיצא השמש ונכנס העד מיד - זהו שעור וסת. הרי וסת שאמרו, לקניח ולא לבדיקה. איזה אחר זמן? פרש רבי אליעזר בר צדוק: כדי שתושיט ידה לתחת הכר או תחת הכסת, ותטל העד ותבדק בו. ודבר זה שאל רבי צדוק לפני חכמים באושא, איזה אחר זמן? אמרו לו: לא שמענו. אמר להם: כך פרשו חכמים ביבנה: לא ששהתה כדי שתירד מן המטה ותדיח את פניה, תוך זמן הוא זה, וטמאין מספק, ופטורין מן הקרבן, וחיבין באשם תלוי. ששהתה כדי שתירד מן המטה ותדיח את פניה - אחר זמן הוא זה. וכן כששהתה מעת לעת ומפקידה לפקידה, בועלה מטמא משום מגע ואינו מטמא משום בועל. רבי עקיבא אומר: אף מטמא משום בועל. רבי יהודה בנו של רבי יוחנן בן זכאי אומר: בועלה נכנס להיכל ומקטיר קטרת. כל אשה שיש לה וסת, ומעברת ומניקה, וכל הנשים

שְׁאֲמָרוּ דִּין שְׁעֵתָן - בּוֹעֲלָה טְהוֹר. בְּמָה דְּבָרִים אָמְרוּם? בְּזִמְן שֶׁהִנִּיחָהּ בְּחֻזְקָת טְהוֹרָה, אֲבָל הִנִּיחָה טְמֵאָה - עַד שֶׁתֹּאמַר: 'טְהוֹרָה אֲנִי לו':

ד. דָּם הִנְמַצָּא בְּפָרוּזְדוֹר - שׁוֹרְפִין עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה, וְחִיבִין עַל טְמֵאת מְקֻדָּשׁ וְקִדְשֵׁיו. וְהַיּוֹצֵא מִן הַחֶדֶר, אִם יָדוּעַ שֶׁהוּא דָם מִכָּה - טְהוֹר. סֵפֶק דָּם חֶדֶר, סֵפֶק דָּם הַמִּכָּה - טְמֵא. רַבִּי אֱלֶעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: דָּם הַיּוֹצֵא מִן הַחֶדֶר, אִף עַל פִּי שְׂבִידוּעַ שְׁדָם הַמִּכָּה - טְמֵא. וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ: דָּם הַמִּכָּה - טְהוֹר. נִמְצְאת אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה סִפְקוֹת בְּאִשָּׁה. בְּבִשְׂרָה, סֵפֶק טְהוֹר סֵפֶק טְמֵא - טְמֵא. עַל חִלּוּקָהּ, סֵפֶק טְהוֹר סֵפֶק טְמֵא - טְהוֹר. בְּמַגְעוֹת וּבְהִיסּוֹת - הוֹלְכִין אַחַר הָרֵב:

ה. שְׁחוֹר כְּחֶרֶת, עֲמוּק מִכָּאֵן - טְמֵא. דִּיהָא מִכָּאֵן, אֶפְלוּ כְּכֹחַל - טְהוֹר. לֹא מִתְחַלֵּת בְּרִיתוֹ הוּא מִשְׁחִיר, אֲלֵא מִשְׁנַעֲקָר הוּא מִשְׁחִיר. לְמָה זֶה דוּמָה? לְדָם הַמִּכָּה, מִשְׁנַעֲקָר הוּא מִשְׁחִיר. קָרַן כְּרֹכּוּם כְּבָרוֹר שְׂיֵשׁ בּוֹ, כְּעֵלְיוֹן וְלֹא כִתְחַתּוֹן, כִּלְח וְלֹא כִיבֵשׁ. וְכֵלֶן אֵין רוֹאִין אוֹתָן אֲלֵא בֵין חֲמָה לְצֵל. כְּמִימֵי אֲדָמָה כִּיצַד? מִבֵּיא אֲדָמָה מִבְּקַעַת בֵּית כָּרֶם וּמִצִּיף עָלָיו מִיִּם; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מִבְּקַעַת סְכָנִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִבְּקַעַת יוֹטְבַת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: אִף שֶׁל בְּקַעַת גְּנוֹסֵר וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן. וּמִשְׁעָרִין אוֹתָן עֲכוּרִים וְאֵין מִשְׁעָרִין אוֹתָן צְלוּלִים. צְלוּלוּ - לֹא יַחֲזִיר וְיַעֲכֹרֶם שְׁנַיִם. וְאֵין שְׁעוֹר לְמִים, שְׁאֵין שְׁעוֹר לְעֶפֶר. שְׁנֵי חֲלָקֵי מִים וְאֶחָד יֵין, מִן יֵין הַשְּׂרוּגִי, וְדוּמָה לְכַרְמְלִי, חֵי וְלֹא מְזוּג, חֲדָשׁ וְלֹא יֵשֵׁן:

איר קענט באקומען דעם שטארק

אויפגעכאפטע וועכנטליכע

קרית ברסלב

פרייליכע נייעס!

2021 DESIGN | INCORPORATED

צו סובסקרייבן חפט יעצט אריין
אדער שיקט א טעקסט צו:

718.387.2691

SUBSCRIBE@KERENHADFUSA.ORG

תוכנ'דיג און
ציענדיג

וואס איר וועט נישט
טרעפן אין ערענץ

אדבה איבערצייגט
אייר אליין

יין טייערער חבֿר,
 ס'ט זיך שוין בעסער?
 עס'מא וואָס אַכט אַכט הילף

מעשה לעד

היסטארישע דורכברוך

אין די וועלט פון ערליכע
אידישע ליין מאטריאל!

הערליכע מעשיות דערציילט
 דורכ'ן ראש ישיבה שליט"א

- מעשה לעד
 וועט אויפבויען
 די דרך ארץ און
 מידות טובות ביי
 די קינדער לעד
- מעשה לעד
 וועט הייזן די
 ריכטיגע וועג פאר
 אייערע קינדער
 צו זיין בריסל'ע
 קינדער לעד
- מעשה לעד
 וועט אריינבאקן
 אמונה אין די
 קינדער לעד
- מעשה לעד
 וועט אייג-
 געוואוינען
 דערן צו און
 פונעם אייבערשטן
 די מיילער פון די
 קינדער לעד

די מעשה לעד קינדער ביכל וועט בערן די זיין צו באקומען
 אין די נאנטע טאג ביי די מפיצים און ביי די קין הדפסה.

קחו ברכה אל תוך בתיכם!

JUL '22

Tamuz

תמוז

תשפ"ב - 5782

10	ראשון Sunday	יא 11	<p>5:35 _____ נץ החמה</p> <p>9:17 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:32 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>9:41 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p>8:28 _____ בבלי: כתובות ד • ירושלמי: סנהדרין ב • תוספתא: מקואות ה</p> <p>נ"ך: דברי הימים א ו-ז • רמב"ם: נזקי ממון ז</p>
11	שני Monday	יב 12	<p>5:35 _____ נץ החמה</p> <p>9:18 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:32 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>9:41 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p>8:28 _____ בבלי: כתובות ה • ירושלמי: סנהדרין ג • תוספתא: מקואות ו</p> <p>נ"ך: דברי הימים א ח-ט • רמב"ם: נזקי ממון ח</p>
12	שלישי Tuesday	יג 13	<p>5:36 _____ נץ החמה</p> <p>9:18 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:32 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>9:40 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p>8:27 _____ בבלי: כתובות ו • ירושלמי: סנהדרין ד • תוספתא: מקואות ז</p> <p>נ"ך: דברי הימים א י-יא • רמב"ם: נזקי ממון ט</p>
13	רביעי Wednesday	יד 14	<p>5:37 _____ נץ החמה</p> <p>9:18 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:33 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>9:39 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p>8:26 _____ בבלי: כתובות ה • ירושלמי: סנהדרין ה • תוספתא: נדה א</p> <p>נ"ך: דברי הימים א יב-יג • רמב"ם: נזקי ממון י</p>
14	חמישי Thursday	טו 15	<p>5:38 _____ נץ החמה</p> <p>9:19 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:33 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>9:39 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p>8:26 _____ בבלי: כתובות ה • ירושלמי: סנהדרין ו • תוספתא: נדה א</p> <p>נ"ך: דברי הימים א יד-טו • רמב"ם: נזקי ממון יא</p>
15	ששי Friday	טז 16	<p>5:38 _____ נץ החמה</p> <p>9:19 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:33 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>9:38 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p>8:25 _____ בבלי: כתובות ט • ירושלמי: סנהדרין ז • תוספתא: נדה ב</p> <p>נ"ך: דברי הימים א טז-יז • רמב"ם: נזקי ממון יב</p>
16	שב"ק Shabbos	יז 17	<p>בלק, פרקו</p> <p>5:39 _____ נץ החמה</p> <p>9:20 _____ סו"ז קר"ש - גר"א</p> <p>10:34 _____ סו"ז תפלה - גר"א</p> <p>9:38 _____ צה"כ לשיטת ר"ת</p> <p>8:25 _____ בבלי: כתובות י • ירושלמי: סנהדרין ח • תוספתא: נדה ג</p> <p>נ"ך: דברי הימים א יח-יט • רמב"ם: נזקי ממון יג</p>

ווער עס איז זיך מתוודה פאר'ן אייבערשטן, האט אים דער אייבערשטער
ליב אפילו ווען ער איז נישט ראוי דערצו, און דער אייבערשטער נעמט
אזעק די צארן פון אים.

(ספר המדות אות תשיבה סימן מ"ח)